

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMADA VELİ
ETKİSİ

Nezihe BİLGİÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Özlem Yeşim ÖZBEK

Çankırı – 2023

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMADA VELİ
ETKİSİ

Nezihe BİLGİÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Özlem Yeşim ÖZBEK

ankırı – 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	iii
TEZ KABUL VE ONAY	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET.....	vi
SUMMARY	vii
KISALTMALAR	viii
TABLO LİSTESİ.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2.Amaç	5
1.2. Araştırmanın Önemi	6
1.4.Varsayımlar	7
1.5.Sınırlılıklar	7
1.6.Tanımlar	7
2.KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR	9
2.1.Kuramsal Çerçeve	9
2.1.1.Eğitim Programları ve Okuma	9
2.1.2.Okuma Kültürü	12
2.1.3.Okuma Alışkanlığı ve Eğitim	16
2.1.4.Okuma İstatistikleri.....	18
2.1.5.Okuma Alışkanlığında Ailenin Rolü.....	22
3.YÖNTEM.....	26
3.1.Araştırma Modeli	26
3.2.Evren ve Örneklem	26
3.3.Verİ Toplama Araçları	30
3.4.Verilerin Toplanması	31
3.5.Verilerin Analizi.....	31
4.BULGULAR	32
4.1.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Kitap Okuma Sıklıkları ve Alışkanlıkları	32
4.2.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerinin Okuma Sıklıkları ve Alışkanlıkları	37

4.3.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Kitap Okuma Dışında Diğer Faaliyetler İçin Ayırdığı Süre	40
4.4.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuma Olanakları ..	44
4.5.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrenci Ailelerinin Çocuklarının Kitap Okumalarını Teşvik İçin Yaptıkları	47
4.6.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerinin Çocuklarının Okuma Alışkanlığı Kazanmasındaki Rollerini Hakkındaki Farkındalıkları	51
4.7.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuma Alışkanlıkları Kazanmalarında Aile Rollerini Hakkındaki Farkındalıkları	52
4.8.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerinin Çocuklarının Okuma Alışkanlıklarına Yönelik Fikir ve Beklentileri	54
4.9.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Kendi Okuma Alışkanlıklarına Yönelik Farkındalıkları	55
4.10.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanmasında Aile İlgili Faktörler	57
5.SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	61
5.1.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Kitap Okuma Sıklıkları ve Alışkanlıkları ile İlgili Sonuçlar	61
5.2.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerinin Okuma Sıklıkları ve Alışkanlıkları	63
5.3.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Kitap Okuma Dışında Diğer Faaliyetler İçin Ayırdığı Süre	64
5.4.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuma Olanakları ..	65
5.5.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrenci Ailelerinin Çocuklarının Kitap Okumalarını Teşvik İçin Yaptıkları	66
5.6.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerinin Çocuklarının Okuma Alışkanlığı Kazanmasındaki Rollerini Hakkındaki Farkındalıkları	67
5.7.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuma Alışkanlıkları Kazanmalarında Aile Rollerini Hakkındaki Farkındalıkları	68
5.8.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerinin Çocuklarının Okuma Alışkanlıklarına Yönelik Fikir ve Beklentileri	69
5.9.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Kendi Okuma Alışkanlıklarına Yönelik Farkındalıkları	69
5.10.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanmasında Aile ile İlgili Faktörler	70
6.KAYNAKÇA	72
7.EKLER	85
KİŞİSEL BİLGİLER	97

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım *Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Veli Etkisi* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

22/ 03/2023

İmza

Nezihe BİLGİÇ

TEZ KABUL VE ONAY
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Nezihe Bilgiç tarafından hazırlanan “Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Veli Etkisi” başlıklı bu çalışma, 22/03/2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda oybirliği başarıyla bulunarak jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Doç. Dr. Özlem Yeşim ÖZBEK	İmza:
Üye	: Doç. Dr. Pervin Oya TANERİ	İmza:
Üye	: Doç. Dr. Nesime Ceyhan AKÇA	İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../ ... tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Coşkun POLAT
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Hayatın her şeyi deneyimleyecek kadar uzun olmadığı bu dünyada başka insanların tecrübelerinden, acılarından, umutlarından, umutsuzluklarından, başarılarından, başarısızlıklarından, hırslarından bizi haberdar eden kitaplar iyi ki varlar... Dünyayı okumanın kurtaracağına inanan ve en büyük hayali kitaplar ve okuma üzerine bir çalışma yapmak olan bana, her zaman destek olan ve inanan danışmanım *Doç. Dr. Özlem Yeşim Özbek*'e, canım arkadaşım *Tuğçe Ünver*'e, fikirlerinden yararlandığım *Ali Aksoy*'a, sevgili eşim, canım anneciğim, canım babacığım ve canım oğluma gönülden teşekkür ederim.

Tez savunma jürime katılarak çalışmama katkı sağlayan *Doç. Dr. Özlem Yeşim Özbek*, *Doç. Dr. Pervin Oya Taneri* ve *Doç. Dr. Nesime Ceyhan Akça* hocalarıma teşekkür ederim.

22/03/ 2023

Nezihe BİLGİÇ

ÖZET

Tezin Başlığı :Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Veli Etkisi

Tezin Yazarı :Nezihe Bilgiç

Danışman :Doç. Dr. Özlem Yeşim Özbek

Anabilim Dalı :Eğitim Bilimleri

Tezin Türü :Yüksek Lisans

Kabul Tarihi :22/03/2023

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma alışkanlığını belirlemek ve öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında ailelerin rolünü incelemektir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Türkiye’de 2021-2022 yılında devlet ve özel okullarda ilköğretim ikinci kademedede eğitim gören 427 öğrenci ve 426 veli oluşturmuştur.

Araştırmada velilere araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınarak kapsam geçerliği sağlanan ‘*Ailelerin Okuma Alışkanlığına Dair Ebeveyn Formu*’ ve öğrencilere ‘*Öğrenci Okuma Alışkanlıkları Formu*’ ile veriler toplanmıştır. Araştırmanın verileri betimleyici istatistikler (frekans ve yüzde) yoluyla SPSS 26 programı kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmada ailelerin kitap okumanın önemini bilmelerine ve rol model olmanın önemine inanmalarına rağmen yoğun çalışma temposu ve evdeki diğer sorumlulukları bahane göstererek çocuklarıyla birlikte kitap okumadıkları ve okuma etkinliklerine (kütüphaneye gitme, okuma saatleri düzenleme, kitap fuarına gitme vb.) katılmadıkları bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Anlama, Okuma Alışkanlığı, Veli Etkisi, Ortaokul

SUMMARY

ThesisTitle : The Effect of Parents on Gaining Reading Habits
Author : Nezihe Bilgiç
Supervisor : Assoc. Dr. Özlem Yeşim Özbek
Department : Educational Sciences
ThesisType : Master's Thesis /Ph.D
Date : 22/03/2023

The purpose of this research is to determine the reading habits of the secondary school students and to examine the role of families in the students' acquisition of reading habits. General screening, one of the quantitative research methods, was used in the study. The sample of the study consisted of 427 students and 426 parents studying at the second level of primary education in public and private schools in Turkey in 2021-2022.

In the study, data were collected with the "Parent Form on the Reading Habits of the Families" developed by the researcher and whose content validity was ensured by taking expert opinion, and the "Student Reading Habits Form" for the students. The data of the research were made by using the SPSS 26 program through descriptive statistics (frequency and percentage).

In the study, it was found that although the families knew the importance of reading and believed in the importance of being a role model, they did not read books with their children and did not participate in reading activities (going to the library, organizing reading hours, going to the book fair, etc.) using the busy work schedule and other responsibilities at home as an excuse.

Keywords: Reading, Comprehension, Reading Habit, ParentEffect, Secondary School

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TDÖP	Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018)
TEOG	Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı
LGS	Liselere Giriş Sınavı
PISA	Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
PIRLS	Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim
ABİDE	Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi Projesi
PIRLS	Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Araştırması
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TMF-ÖBA	Türkçe, Matematik, Fen Öğrenci Başarı İzleme Araştırması
TDK	Türk Dil Kurumu
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
yd.	Ya da
d.	Daha

TABLO LİSTESİ

<u>Tablo No:</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1: 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı ilkokullarda okul türlerine göre öğrenci ve öğrenci ve öğretmen sayısı	35
Tablo 3.2: Öğrencilerin demografik özellikleri I	35
Tablo 3.3: Öğrencilerin demografik özellikleri II.....	36
Tablo 3.4: Velilerin demografik özellikleri	37
Tablo 4.1: Öğrencilerin okuma alışkanlıkları	42
Tablo 4.2: Öğrencilerin kitap okuma nedenleri	43
Tablo 4.3: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin okuma sıklıkları	44
Tablo 4.4: Sınıf değişkenine göre öğrencilerin okuma sıklıkları	45
Tablo 4.5: Öğrencilerin kitap okuma sıklıkları aile görüşleri	45
Tablo 4.6: Velilerin okuma alışkanlıkları	47
Tablo 4.7: Velilerin yeterince okumama nedenleri.....	48
Tablo 4.8: Öğrencilerin günlük aktivitelere ayırdıkları süre.....	49
Tablo 4.9: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin TV izlemeye ayırdıkları süre	49
Tablo 4.10: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin spor yapmaya ayırdıkları süre..	50
Tablo 4.11: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin internette gezinmeye ayırdıkları süre	50
Tablo 4.12: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin bilgisayara ayırdıkları süre.....	51
Tablo4.13: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin cep telefonu kullanımına ayırdıkları süre	51
Tablo 4.14: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin aile ekonomisine katkıları.....	51
Tablo 4.15: Öğrencilerin kitap okuma olanakları	53
Tablo 4.16: Öğrencilerin evlerinde ders kitapları dışında bulunan kitaplar.....	53
Tablo 4.17: Velilerin okuma olanakları	54
Tablo 4.18: Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanmasında aile rolü.....	56
Tablo 4.19: Çocuklarda okuma alışkanlığı oluşturmada veli desteği	57
Tablo 4.20: Öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırılmasında aile rolü	59
Tablo4.21:Çocukların okuma alışkanlığı kazanması için velilerin yapması gerekenler	60

Tablo4.22:Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında aile rolünün derecelendirilmesi	60
Tablo4.23:Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmaları için ailelerin yapması gerekenler.....	61
Tablo 4.24: Çocukların okuma alışkanlıklarına ilişkin velilerin beklentileri	62
<u>Tablo 4.25:</u> Öğrencilerin okuma alışkanlıklarını yeterli bulmama nedenleri	63
<u>Tablo 4.26:</u> Öğrencilerin okuma alışkanlıklarını yeterli bulma nedenleri	64
<u>Tablo 4.27:</u> İSosyo-ekonomik değişkene göre öğrencilerin okuma sıklığı.....	65
<u>Tablo 4.28:</u> Yaşanan yerleşim yeri değişkenine göre öğrencilerin okuma sıklığı	66
Tablo 4.29: Kardeş sayısı değişkenine göre öğrencilerin okuma sıklığı	67

1. GİRİŞ

Okuma, insanın dünyasını genişleten, kişiliğini biçimlendiren, onu başkalarına bağlayan bir değerdir. Okuma alışkanlığı ülkelerin gelişmişliğine bağlı olan kültürel bir beceridir. Okuma alışkanlığının kazandırılması için yapılan çalışmalar hem okuma alışkanlığının önemini ortaya koymakta hem de henüz çözülmemiş bir sorun olduğunu göstermektedir (Aksoy ve Öztürk, 2016; Mete, 2012; Tanju, 2014).

İnsanlar okuma sayesinde yeni sözcükler öğrenir, yeni düşünceler üretir, yeni dünyalara yol alır ve yaratıcılıklarını geliştirerek ufuklarının gelişmesini ve değişmesini sağlarlar (Akyol, 2018). İnsan sürekli okuyarak kendini yeniler, geliştirir ve değiştirir.

Okuma; duyu organları aracılığıyla alınan imgelerin zihinsel bir işlemde geçerek algılanan metinlerden anlam kurma süreci olarak tanımlanır (Güneş, 2012; Yılmaz, 2018) bunun yanında okuma farklı ve karmaşık dil ve düşünce yeteneklerini geliştirme, farklı bakış açıları kazandırma ve geleceği yapılandırma araçlarından en önemlilerinden biridir.

Okuma eylemi zaman alan, dolayısıyla da istek ve motivasyon gerektiren bir faaliyettir. Bunun aksine modern dünyada hayat hızlı akan bir zaman döngüsüne sahip olup insanın ilgi duyulabileceği de pek çok farklı hobi ve faaliyetler bulunmaktadır. Okuma aynı zamanda öğrenme sürecinin ilk adımlarından biridir. Alfabe öğrenip bu simgelerden oluşan kelimeleri bir araya getirerek zihinde anlamlı bir bütün oluşturmaktan öte keyfi okumalar yapmak, zaman aldığı ve motivasyon gerektirdiği için herkesçe tercih edilen hobi faaliyetleri (Kayalan, 1992) arasında yer almamakta, bu da bilinçli bir toplum inşasının önüne geçmektedir. Okuyup öğrenme sürecine bakıldığında, istikrarlı okuma alışkanlığı olmayan bireylerin, okuduğunu anlamada ve herhangi bir konuda kendini ifade etmekte güçlük çektiğini doğrulayan bilimsel çalışmalar da ortadadır (Akçamete, 1990; Demirel, 2002). Yani okuma pratiği, insanın anlama ve konuşma yetisini geliştirmekte, bu ise ancak düzenli okumalar yaparak kazanılabilecek bir alışkanlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırma sürecinin

ilkokul sıralarında başladığı düşünülse de aslında ev ortamı ve ailenin rol model oluşturması da bu konuda oldukça belirleyici olmaktadır (Bergin, 2001; Tanju, 2010; Yalçın ve diğerkleri, 2005; Yılmaz, 2004).

Okuma eylemi ilkokul ilk kademedede öğrenilse de bu eylemin süreklilik arz edip alışkanlığa dönüşmesi için belli başlı kriterler vardır: Ailenin çocukta okuma alışkanlığı oluşmasındaki rolü en önemli etkenlerdendir. Velilerin çocukları, okul çağına gelinceye kadar ve okulla birlikte yürütmesi gereken pek çok sorumluluğı vardır: Çocuğun erken yaşlarda kitapla tanıştırılması, daha küçükken çocuğa resimli kitapların sesli okunması, birlikte okuma saatleri yapılması, çocuğa kitap hediye edilmesi, okunan kitaplarla ilgili çocuklarla konuşulması şeklinde örnekler verilebilir (Demirel, 2002; Yılmaz, 1990).

Alışkanlıklar, sürekli tekrar edilen ve genelde küçük yaşta başlayan davranışlardır. Ne kadar erken yaşta başlanırsa bireyin davranışlarına o kadar yerleşir ve ayrılmaz bir parçası olur (Tanju, 2010). Yapılan araştırmalar, okuma alışkanlığı kazanma ya da kazandırma için en önemli dönemin erken çocukluk olduğunu açıkça ortaya koymaktadır (Öztürk ve Aydemir, 2013; Tanju, 2010). Çocuğun büyüdüğü aile ortamı, kitap okumayı etkileyen, dolayısıyla okuma alışkanlığının kazanılmasında rol oynayan faktörlerin başındadır (Alemdar ve Aytaş; Bergin, 2001; Gıyasettin, 2005; Tanju, 2010; Yalçın ve diğerkleri, 2005; Yılmaz, 2004). Çocuğun ya da gencin okuma alışkanlığı kazanmasında, özellikle aile içinden okuma alışkanlığına sahip bir rol modele gereksinim vardır (Deniz, 2015; Öztürk ve Aydemir, 2013). Diğerk bir deyişle, okuyan bir örnek, çocuğun ve gencin okuma alışkanlığı kazanmasında çok önemli rol oynamaktadır. Özellikle ebeveynlerin, çocuğu resimli kitaplara bakmaya teşvik etmelerinin ve yüksek sesle öykü okumalarının okuma alışkanlığı kazandırmada önemli olduğu vurgulanmıştır (Yılmaz, 1990).

Çocuğun anne karnında başlayan öğrenme süreci, doğduktan sonra öncelikle kendini birey olarak tanıma ve sonrasında çevresindeki insanları ve dünyayı tanıma çabasıyla devam etmektedir. Küçük çocuklar için ilk örnek alınan kişiler anne ve babalardır (Mert, 2014). Ayrıca Piaget (2010) Çocuğu öğrenme süreci oldukça hızlı ve tekrar edilebilir düzeyde olan eşsiz bir varlık olarak tanımlar. Çocuk yaşta edinilen

alışkanlıklar kişinin geleceğini de şekillendirdiği için ilköğretim, lise ve üniversite yani akademik yaşamı açısından da çocuk yaşta edineceği okuma alışkanlığı önem arz etmektedir (Güney ve diğerleri, 2014; Sevgi ve Karakaya, 2021; Ünal, 2006; Yıldız, 2013). Ev ortamı ve ailenin alışkanlıkları hatta kitap okumaya ayırdıkları süre bile çocuğun okuma alışkanlığında etkilidir (Öztürk ve Aydemir, 2013).

Milli Eğitim Bakanlığının 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında, Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sistemi (TEOG) sınavını kaldırarak Liselere Giriş Sınavı'nı (LGS) getirmesi eğitim öğretim anlayışında da çeşitli değişikliklere yol açmıştır. Değişen sınav sistemi, okumanın ve okuduğunu anlamamanın önemini tekrar vurgulamıştır (Karakaya vd., 2020). Bununla birlikte son yıllarda öğrencilerin okuma alışkanlıkları ile ilgili bilimsel araştırmalar yapılmıştır (Mut ve Gelişli, 2021; Telli, 2021; Yıldız, 2016; Züleyha ve Arıcı, 2018). Bu araştırmalar ailenin ve öğretmenin çocuğa rol model olması, kitap seçiminin öğrenciye bırakılması, ailece kitap okuma saatlerinin düzenlenmesi, çocuğun evde kendine ait bir kitaplığının olması, çocuğun küçük yaşlarda kitapla tanıştırılması, eleştirel okuma yöntemlerinin denenmesi gibi öneriler sunmuştur. Bu önerilerin ortak yanı çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmada ailenin rol model olmasının önemini vurgulamış olmasıdır.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde ilköğretim birinci, ikinci kademe ve ortaöğretim düzeyindeki ders kazanımları incelendiğinde okuma ve anlama odaklı kazanımların önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Okuma, okuduğunu kavrama, olaylara eleştirel bakış açısıyla bakma gibi kazanımlar Türkçe dersi dışındaki derslerde de öne çıkmaktadır. Okuma ve anlamayla ilgili yapılmış birçok araştırma, okuduğunu anlayan öğrencilerin diğer derslerdeki akademik başarısının ve sosyal ilişkilerinin, okuduğunu anlamada sorun yaşayan öğrencilerden daha iyi olduğunu ortaya koymuştur (Güney ve diğerleri, 2014; Sevgi ve Karakaya, 2021; Yıldız, 2013). LGS'de mantık muhakeme ve okuduğunu anlamaya dayalı soruların daha fazla yer alması (Karakaya vd., 2020) öğrenciyi artık bilgiyi ezberleyen değil bilgiyi anlayan, çözümseyen, eleştiren bir kimliğe büründürmüştür.

Öğrencinin okuma alışkanlığı kazanması ona farklı bakış açıları kazandırıp onun sosyal becerilerini geliştirmektedir. Öğrenciler anlamsal ve kavramsal dünyalarını etkin bir okuma alışkanlığı ile geliştirip zenginleştirerek kişisel ve sosyal hayatlarını başarıya ulaştırabilirler (Yılmaz ve Okur, 2010).

Bireyin kendini çok yönlü olarak geliştirmesinde, ilerlemesinde, yenilemesinde, farklı bakış açıları kazanmasında ve günlük hayattaki problemlerin çözümünde okumanın önemi büyüktür (Sevgi ve Karakaya, 2021). Okuma aynı zamanda bireyde sanat ve estetik duygusunun oluşmasına ve gelişmesine, bireyin kendisini geliştirmesine ve değişmesine yardımcı olan bir araçtır (Erdağı Toksun ve Toprak, 2019; Urgan, 2008).

İnsanın kendisini, yaşadığı çevreyi, toplumu, insanları, kültürünü ve içinde bulunduğu dünyayı anlaması için okuması gerekir. Anadilin etkili bir biçimde öğrenilmesinde, dil becerilerinin geliştirilmesinde ve sosyal hayatın bir parçası olan insanın sosyalleşmesinde okuma ve okuduğunu anlama becerisi yatmaktadır (Erçapan, 2009).

Son yıllarda yapılan ulusal ve uluslararası sınavlar Türk öğrencilerin okuduğunu anlama konusunda sorunları olduğunu göstermektedir. “Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü” (Organisation for Economic Co-operation and Development) (OECD), “Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı” (Programme for International Student Assessment) (PISA) ile üçer yıl ara ile 15 yaşındaki öğrencilerin matematik ve fen bilimleri okuryazarlıkları ve okuma becerileri değerlendirilmektedir. Türkiye, PISA araştırmalarına katılmaya başladığı 2003 yılından beri okuma alanında OECD ortalamasının altında kalmıştır. Türkiye PISA okuma becerileri testinde 2018 yılında 79 ülke içinde 40. 2015 yılında 72 ülke içinde 51. ve 2012 yılında da 65 ülke arasında 35. olmuştur (URL1).

2015 yılında uygulanmaya başlayan, PISA’nın Türk versiyonu olarak bilinen Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) sınavı 8. Sınıf öğrencilerinin Türkçe, matematik, fen ve teknolojileri ve sosyal bilgiler alanlarında becerilerini değerlendirme amacıyla yapılmaktadır. ABİDE (2018) sınav sonuçları da

Türkiye’de öğrencilerin %66’sının okuduğunu anlamadığını göstermiştir (URL2). Başka bir deyişle, Türkiye’de öğrencilerin yarısından fazlası okuduğunu anlamamaktadır.

Uluslararası Eğitim Başarılarını Değerlendirme Kuruluşu (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) (IEA) tarafından düzenlenen Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi (Progress in International Reading Literacy Study) (PIRLS) ile ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin okuma becerileri, okuma alışkanlıkları, öğrencilerin okuma becerilerini kazanmalarında ailelerinin katkıları gibi konular değerlendirilmektedir. PIRLS, ilk kez Türkiye’nin de katılımıyla 200 uygulanmıştır. PIRLS sonuçlarına göre Türk öğrenciler 35 ülkenin katıldığı sınavda 28. olmuştur (URL 3). Türkiye, PIRLS projesine 2001 yılından sonra katılmamış ve 20 yıl aradan sonra 2021 yılında yeniden katılma kararı almıştır. Henüz 2021 PIRLS sonuçları açıklanmamakla birlikte öğrencilerin okuma alışkanlıklarının izlenmesi ve ailenin öğrencilerin okuma alışkanlıkları kazanmasındaki rolünün incelenmesi öğrencilere okuma alışkanlıkları kazandırmak açısından önemlidir.

1.2.Amaç

Araştırmanın amacı ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını belirlemek ve öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında ailelerin rolünü incelemektir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap verilmeye çalışılacaktır.

- 1. İlköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin okuma sıklıkları ve alışkanlıkları nasıldır?*
- 2. İlköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin ailelerinin okuma sıklıkları ve alışkanlıkları nasıldır?*
- 3. İlköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin kitap okuma dışında diğer faaliyetler için ayırdığı süre ne kadardır?*
- 4. İlköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin okuma olanakları nasıldır?*

5. *İlköğretim ikinci kademedede öğrenim gören öğrencilerin aileleri çocuklarının kitap okumalarını teşvik için neler yapmaktadır?*
6. *İlköğretim ikinci kademedede öğrenim gören öğrencilerin ailelerinin çocuklarının okuma alışkanlığı kazanmasındaki rolleri hakkındaki farkındalıkları nasıldır?*
7. *İlköğretim ikinci kademedede öğrenim gören öğrencilerin okuma alışkanlıkları kazanmalarında aile rolleri hakkındaki farkındalıkları nasıldır?*
8. *İlköğretim ikinci kademedede öğrenim gören öğrencilerin ailelerinin çocuklarının okuma alışkanlıklarına yönelik fikir ve beklentileri nelerdir?*
9. *İlköğretim ikinci kademedede öğrenim gören öğrencilerin kendi okuma alışkanlıklarına yönelik farkındalıkları nasıldır?*
10. *İlköğretim ikinci kademedede öğrenim gören öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında aileyle ilgili hangi faktörler etkilidir?*

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının bir profilinin çıkarılması ve öğrencilerin okuma alışkanlığının kazanılmasında ailenin rolünün belirlenmesi hedeflenmiştir.

Alanyazın incelendiğinde çocuklara okuma alışkanlığı kazandırma konusunda ilköğretim birinci kademe ve okul öncesiyle ilgili pek çok çalışma bulunmaktadır (Öztürk ve Aksoy, 2016; Sevgi ve Karakaya, 2021; Taşkesenoğlu, 2013; Telli, 2021; Temizyürek vd., 2013; Unutkan, 2006; Ülper, 2011; Yıldız, 2013; Yıldız, 2016; Yılmaz, 2000). Bu çalışmalar detaylı incelendiğinde yurt dışında ilköğretim ikinci kademeye denk gelen yaş grubu öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmalarında ebeveyn etkisini inceleyen çok sayıda çalışma varken (Ahmad vd., 2020; Akwabi, 2015; Baker vd., 2001; Black ve Young, 2005; Sukhram ve Hsu, 2012) Türkiye’de ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmada ebeveyn etkisi inceleyen kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu alanda yapılan çalışmaların kapsamlı ve derinlemesine olmaması ve çocuklara okuma alışkanlığı

kazandırmada ailenin öncül olması çalışmayı önemli ve gerekli kılmaktadır. Bu araştırmanın çocuklara okuma alışkanlığı kazandırılmasında ve çocukların okuyan, anlayan, sorgulayan, eleştirel bakış açısına sahip olarak yetiştirilmesine katkıda bulunacağı umulmaktadır. Ayrıca çalışmanın, Türkiye’de okuma oranının yükseltilmesi için aile eğitime öncülük edeceği, bu alandaki eksikliği tamamlayacağı ve Milli Eğitim Bakanlığının son zamanlarda ağırlık verdiği ‘*aile ile birlikte okuma*’ çalışmalarına ışık tutup katkıda bulunacağı düşünülmektedir (URL 4).

1.4.Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan öğrenci ve veliler çalışmaya içtenlikle katıldıkları,
2. Örneklemin evreni temsil ettiği,
3. Kullanılan veri toplama araçlarının problem durumu için uygun olduğu,
4. Araştırmada veri toplamak için uygulanan anket, gerekli literatür taraması yapılarak ve uzman görüşleri alınarak hazırlandığı için anketin ulaşılmak istenen sonuca uygun olduğu varsayılmaktadır.

1.5.Sınırlılıklar

Araştırma sürecinde, Çin’in Wuhan kentinde Aralık 2019’da başlayıp tüm dünyaya yayılan ve 5 milyondan fazla insanın ölümüne yol açan Covit-19 salgını, Mayıs 2020’de Türkiye’yi de etkilemiş ve Türkiye’de uzaktan eğitime geçilmiştir. Pandemi koşulları nedeniyle araştırma verileri çevrimiçi anket ile toplanmıştır. Araştırma Türkiye’de 2021-2022 eğitim-öğretim yılında eğitim gören 427 öğrenci ve 426 veli ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Eğitim: “Genç kuşakları yetişkinlerin elinde yetiştirmek, topluma ve geleceğe kazandırmak için bir araçtır” (Ergün, 2015, s.3).

Öğretim: Öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme eylemidir (Oğuzkan, 1974, s.133).

Öğrenme: Ürün olarak “yaşantı ürünü ve kalıcı izli davranış değişikliği”, süreç açısından ise “yaşantı yoluyla davranış değiştirme” olarak tanımlanır (Demirel ve Ün, 1987, s.124-125).

Okuma: Okuma ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okur arasında etkili iletişime dayalı (Akyol, 2006) görme, dikkat, algılama, hatırlama, seslendirme, anlamlandırma, sentezleme, çözümleme ve yorumlama gibi farklı bileşenlerden oluşan, karmaşık bir zihinsel süreçtir(Coşkun, 2002).

Anlama: Okuduğunu anlama, okuma yoluyla alınan bilgilerin inceleme, sıralama, sınıflama, ilişkilendirme, sorgulama, değerlendirme gibi çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilmesiyle oluşturulan anlamların, okuyucunun ön bilgileriyle birleştirilip zihinde yapılandırılmasıdır (Güneş, 2009).

Aile: Çocuk açısından, sosyal yaşama katılmak için hazırlıkların yapıldığı ve deneyimlerin kazanıldığı bir ortam; yetişkinler açısından ise mutluluğun hâkim olduğu, şiddetli gerilim ve sıkıntılar karşısında dayanışmanın en iyi şekilde elde edildiği bir sığınma yeri anlamlarını ifade etmektedir (Karataş, 2001, s.90).

Okuma Alışkanlığı: Okuma alışkanlığı, ‘bireyin bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu, okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve eleştirel bir nitelikte gerçekleştirmesidir’ (Yılmaz, 1993, s.30)

2.KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1.Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmada ailenin rolüne ilişkin kavramlara ve tanımlamalara değinilmiştir. Ayrıca bu alanda Türkiye’de ve dünyada yapılan akademik çalışmalar, ilgili literatür kapsamında ele alınarak edinilen bilgiler özetlenerek yorumlanmıştır.

2.1.1.Eğitim Programları ve Okuma

21. yüzyıl değişim çağı olarak küreselleşme, bilgi toplumu, dijital çağ, devletlerin küçülmesi gibi gelişim ve değişimleri beraberinde getirmiştir. 21. yüzyılın taleplerini karşılayacak özellikte insanların yetiştirilmesi zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. İnsan yetiştirme ise eğitim sisteminin işidir. Bunun için ülkelerin eğitim programlarını oluştururken bilimden her zamankinden daha fazla yararlanmaları gerekmektedir (Tutkun, 2010). Yeni yüzyıl, insanı değerli kılmak için insan hakları demokrasi, uzlaşma gibi kavramları, insan yaşamına daha etkin bir biçimde yansıtmaktadır (Ataünal, 2003).

Ertürk (1982), eğitim programını; eğitim sisteminin uygulamadaki planı, sınırları belirlenmiş bir zaman diliminde bireyleri yetiştirmek için uygulanan eğitim durumlarının bütünü olarak tanımlamaktadır.

Demirel (2010) öğretim programını okulda veya okul dışında öğrenene kazandırılması planlanan dersin öğretimiyle ilgili tüm faaliyetleri içine alan yaşantı düzeneği olarak tanımlamaktadır.

Bayburtlu (2015) Öğretim programlarını, dersin işleyişi, kazandırılması gereken becerilerin verilme zamanı ve tekniklerine rehberlik yapan birer araç oldukları için nitelikli eğitim açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır.

“Bir dersin öğretim programı; toplumun ve bireylerin ihtiyaçları, teknolojik gelişmelerin etkisi göz önünde bulundurularak; eğitim felsefesi, tarihi, sosyolojisi, psikolojisi gibi temellerden hareket ederek var olan programdaki sorunların çözümü için gözden geçirilir ve belirli kuramlara, modellere, bağlantılara, araştırmalara bağlı olarak yenilenebilir. Yenilenen programın, paradigma değişimlerini dikkate alarak önceki programın uygulanmasında karşılaşılan sorunlara çözüm getirmesi, eksikleri gidermesi beklenir” (Arı, 2016, s.236). Bu bağlamda Türkçe Dersi Öğretim Programı (TKÖP) 2006, 2015 ve 2017’de yenilenmiştir. TKÖP (2017)’de okuma kazanımları okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma olarak dört boyutta sunulmuştur (MEB, 2018). 2006-TKÖP’de bulunan ‘okuma alışkanlığının kazanılmasının gözlenmesi’ kazanımı ölçme değerlendirmesi mümkün olmadığı için 2017-TKÖP’den çıkarılmıştır. Yani şu anda yürürlükte olan Türkçe Dersi Öğretim Programında öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik bir kazanım bulunmamaktadır (Arı, 2017).

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı-2017(TKÖP) ile öğrencilerin:

- *Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,*
- *Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,*
- *Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,*
- *Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,*
- *Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,*
- *Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,*
- *Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,*

- *Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,*
- *Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,*
- *Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır (MEB, 2018).*

TKÖP’de açıkça ifade edildiği gibi öğrencilerin, okuduklarından ve dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle söz varlıklarını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin gelişmesinin; duygu, düşünce ve hayal dünyalarının gelişmesinin; okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması gibi amaçlar yer almaktadır (MEB, 2018). Bilgiyi araştırma, kelime hazinesini zenginleştirme, okuduklarından bir anlam çıkararak değerlendirmeler yapılabilmesi gibi hedeflere sadece okuma alışkanlığı edinilerek ulaşılır.

Türkçe dersinin temel amacı öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmektir. Anlama becerilerinden kastedilen ise dinleme ve okuma becerileridir. Okuma becerisinin geliştirilmek istenmesinde amaç öğrencilerin okuduklarını tam ve doğru anlayabilmelerini sağlamaktır (MEB, 2018).

‘Kitap okumama’ bütün insanlığı ilgilendiren bir soruna dönüştüğünden öğrencilere okullar aracılığıyla okuma alışkanlığı kazandırmak için farklı yöntemler geliştirilmiştir. Amerika, Kanada, İngiltere, Yeni Zelanda ve dünyanın birçok ülkesinde son yıllarda başarıyla sürdürülen “*Aralıksız Sessiz Okuma*” –Silent Sustained Reading (SSR) - ve bu serbest okuma şeklinin benzer uygulamaları olan “Herşeyi Bırak ve Oku” –*Drop Everything And Read (DEAR)* ve “Hızlandırılmış Okuma”- *Accelerated Reader (AR)* - yapılan birçok araştırmanın konusu olmuştur (Dymock, 2000; Nagy, Campenni ve Shaw, 2000; Wilson ve Casey, 2007). Aralıksız Sessiz Okuma Türkiye’de okullarda ‘Okuma Saati’ adı altında genellikle ilk dersin

20 dakikasında öğrencilerin sınıf kitaplığından ya da kendilerini ait kitapları sessizce okuması şekline uygulanmaktadır. Şahin ve Ergül (2022) sınıf içi okuma saatleri, öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek ve okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlamak amacıyla düzenlenen verimliliği kanıtlanmış zaman dilimleridir. Bu yöntemin uygulanmaya devam etmesi evlerde ve okullarda düzenlenen okuma programlarına anne ve babaların, öğretmenlerin ve idarecilerin okuyarak bizzat katılmalarının okuma alışkanlığının kazanılmasına olumlu katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

2.1.2.Okuma Kültürü

Yılmaz'ın (2004) çalışmasında, Ankara'da bulunan 8 merkez ilçesinde 5. sınıfta öğrenim gören 344 öğrenci üzerinde okuma ve kütüphane kullanımı duyarlılıkları araştırılmıştır. Araştırma sonuçları öğrencilerin yaklaşık %7'sinin güçlü %72'sinin ise zayıf okuma alışkanlığına sahip olduğunu göstermektedir. Evlerinde ders dışı kitaplık bulunan ebeveyn sayısı ise ancak üçte bir olarak belirtilmiştir. Çocuklarına kitap okuyan anne oranı %20 iken, baba oranı %5; ebeveynlerin çocuklarına kitap hediye etme oranı da annelerde yaklaşık %26, babalarda ise %17 olarak bulunmuştur. Okunan kitaplarla ilgili çocuklarıyla konuşup konuşmadıklarına ilişkin soruya annelerin %17'si, babaların %24'ü evet demesine rağmen okuma alışkanlığında veli duyarlılığını ölçen diğer sorularda velilerin üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Taşkesenoğlu (2013) çalışmasında, Erzurum'da merkez ilçelerde bulunan ortaokul öğrencileri üzerinde okuma alışkanlıkları kapsamında bir anket uygulamıştır. Araştırmaya göre anne babanın eğitimi ile çocukların kitap okuma alışkanlıkları arasında bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin çoğunluğu kitap okumama nedenleri olarak aile tarafından yeterince özendirilmemeleri ve ebeveynlerinin kitap okuma konusunda rol model olmamalarına bağladıklarını belirtilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin ancak %10'unun ailesiyle birlikte kitap okuduğu görülmüştür.

İşcan ve diğerleri (2013) çalışmasında örneklem grubu Tokat ilinin ortaokullarında öğrenim gören 688 öğrencidir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin sınıf kitaplığına ve kütüphaneye yeterince vakit ayırdıklarını, düzenli bir şekilde okuldaki okuma saatlerinde kitap okuduklarını, ancak kitap hakkında yeterince konuşmadıklarını, kitap okumama sebeplerini bireysel, sosyoekonomik ve eğitim sistemine bağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bekar (2015) araştırmasını Kastamonu merkezde bulunan dört devlet okulunun 5. sınıf öğrencileri ile yapmıştır. Elde edilen verilere bakıldığında, ailelerin çocuklarını okumaya tam yönlendiremediklerini belirtmiştir. Anne babanın eğitim durumu, ekonomik düzey ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe ailenin çocuğu okumaya yönlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Erdoğan (2016) araştırmasında okul öncesi dönem çocukları ve ebeveynlerin etkileşimli okuma alışkanlıklarını incelemiştir. Araştırmaya 348 ebeveyn katılmıştır. Araştırmada ebeveynlerin %88'i çocukların başarılı olması için kitap okuması gerektiğini belirtirken çocuğuna her gün kitap okuyan veli genel toplamın %30,5'i dir. Velilerin kitap okumanın önemine inanmalarına rağmen rol model olma konusunda yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada anne babanın eğitim düzeyi ve gelir düzeyi yükseldikçe çocuklarıyla kitap okuma oranlarının da anlamlı şekilde yükseldiğini bulunmuştur. Ayrıca ebeveynlerin okuma alışkanlıkları ve okuma etkinlikleri arasında da bir ilişki bulunmuştur. Araştırmada çocuklarına her gün kitap okuyan ebeveynlerin çocuklarının daha fazla kitap okudukları, okumak için zaman ayırdıkları ve okumaları için çocuklarına rol model oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öztürk ve Aksoy'un (2016) çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin veli görüşleri doğrultusunda okuma alışkanlıkları incelemiştir. Araştırmaya 108 veli katılmıştır. Velilerin %92,6'sı okumayı sevmesine rağmen %40,8'inin kitap okumadığı yine çocuklarının %64,8'inin kitap okuma alışkanlığı olduğu, velilerin %74,1'inin okuma konusunda öğretmenle iş birliği yaptığı, velilerin %40,7'sinin okuma konusunda çocuklarına rol model oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Can ve diğerlerinin (2016) çalışmalarında ilköğretim ikinci kademedeki eğitim gören 388 öğrencinin okumaya yönelik tutumlarını incelemişlerdir. Araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu okuma tutumuna sahip olduğu belirtilirken, anne baba eğitim düzeyi ve çocukların okumaya yönelik tutumları arasında bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Yıldız'ın (2016) makalesinde ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça kütüphane kullanımının da arttığı belirtilmiştir. Aynı çalışma sonuçlarına göre lisans ve lisansüstü eğitim görmüş velilerin çocuklarıyla en az okuma yapan grup olduğu görülmüştür. Erdoğan (2015) ile çelişmektedir. Okuma alışkanlıklarının üç başlık altında toplayan çalışmada, çocuğunuza kitap okuyor musunuz? sorusuna üniversite mezunu ailelerin %70'inin 'çoğu zaman' cevabını verdiği görülmüştür. Çalışmanın diğer kısımlarında çocuklarına kitap hediye etme, kitaba ayrılan bütçe gibi okuma alışkanlıkları oluşturma soruları yine eğitim düzeyi yüksek aile ve çocuklarda daha yüksek çıktığı belirtilmiştir.

Er (2018) çalışmasında İstanbul'da, bir deney bir kontrol grubundan oluşan toplam 40 öğrenci üzerinde uygulanan araştırmada deney grubuna 'Okuma ve Aile Programı' uygulamış kontrol grubuna ise uygulamamıştır. Bu uygulamayla aileleri bilinçlendirerek öğrencilerin okuduğunu anlama ve okumaya yönelik tutumları üzerinde bir değişiklik olup olmadığını tespit etmeye çalışmıştır. Yapılan deneysel çalışmada velilere eğitim verildikten sonra öğrencilerin anlama düzeylerinde anlamlı bir artış görüldüğü belirtilmiştir. Bu sonuçlar veli desteğinin ve etkisinin çocuğun okuma ve anlama düzeyi üzerindeki olumlu etkisini göstermektedir.

Altuntop (2019) çalışmasını 30 öğrenci ile yürütmüş, öğrencilere okumama nedenleri sorulduğunda (Öğrenciler birden çok cevabı seçebilmişlerdir) soruyu 10 "öğrenci okumaktan" sıkıldığını belirtirken, öğrenci sayısına göre çoktan aza sırasıyla; televizyon izleme isteği (8 kişi), okumayı sevmeme (7 kişi), oyun oynama isteği (6 kişi), okumanın faydasını bilmeme (6 kişi), okurken yorulma (5 kişi), ödevlerden vakit bulamama (5 kişi), yeterince eğlenceli kitabın olmaması (5 kişi), kardeşlerinin okumaması (4 kişi), okuduğunu anlamama (4 kişi), ailenin oku baskısı (4 kişi), anne babanın okumaması (3 kişi), okurken uykusunun gelmesi (3 kişi), uzun zaman okuma yapması (3 kişi) ve okumanın zor gelmesi (3 kişi) nedenlerini belirtmiştir.

Velilere göre çocuklarının okumama nedenleri (Veliler birden çok cevabı seçebilmişlerdir.) ise teknoloji (11 kişi), sırasıyla ilgi ve merak duymama (9 kişi), okuduğunu anlamama (8 kişi), ödevlerden vakit kalmaması (7 kişi), çabuk sıkılma (7 kişi), oyun oynama isteği (5 kişi), ebeveynlerin kitap okumaması (5 kişi), kitapların faydasını bilmemek (5 kişi), ailelerin okuma sevgisi edindirememesi (5 kişi), okumanın ödev olarak verilmesi (4 kişi), ailelerin çocuklarını okumaya nasıl teşvik edeceğini bilmemesi (4 kişi), akıcı okuyamama (3 kişi), kardeşlerin okumaması (3 kişi), okullarda okuma saatinin olmaması (3 kişi) şeklinde sıraladıklarını belirtmiştir.

Güzel (2020) yüksek lisans tezinde ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okumaya yönelik tutum ve motivasyonlarını inceleyen bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin okumaya yönelik tutum ve davranışlarını sınıf, cinsiyet, okul öncesi eğitim alıp almama, teknolojik araçlarla geçirilen süre, sokakta oynanan oyun gibi bireysel faktörlerin yanı sıra babanın eğitim düzeyi ve evdeki kitaplık gibi ailesel faktörlerin de etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Mut ve Gelişli (2021) çalışmasında 8. sınıfta öğrenim gören 40 öğrenciden oluştuğunu belirtmiştir. Öğrencilere: “Okuma alışkanlığınızın oluşmasında ailenin rolü nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya öğrenciler, okuma alışkanlıklarının oluşmasında en çok ailenin örnek olması gerektiğine (26 kişi) ve daha sonra oransal olarak sırasıyla birlikte okuma (10 kişi), kitap alma (9 kişi), okumaya destek olma (5 kişi), “kitap oku” söyleminde bulunma (4 kişi), kütüphaneye götürme (2 kişi) ve birer kişi de okuma konusunda baskı yapmama, sessiz ortam sağlama, evde kitaplık oluşturma, kitap önerisinde bulunma şeklinde cevap verdiği belirtilmiştir.

Gül (2021) tez çalışmasında ilkokul öğrencilerinin görüşlerine göre okuma alışkanlığı edinmelerini etkileyen ebeveyn davranışlarına cevap aramıştır. Araştırmada okuma alışkanlığı olan öğrencilerin (%20,6) okuma alışkanlığı olmayan (%4,4) çocuklara göre annesinin sürekli kitap okuyarak rol model olduğu ve anneleriyle daha çok kitap almaya gittikleri sonucuna ulaştığını belirtmektedir.

Telli (2021) alışmanın 335 ğrenci ile yürütölmüştür. Araştırmada ğrencinin okumaya güdülenmesi üzerinde birçok değışken incelenmiş en çok da ailenin güdüleme üzerindeki etkisi vurgulanmıştır. Anne ve babanın eğitim seviyeleri yükseldikçe öğrencinin de güdülenme ve öz yeterliliğinin yükseldiğı, evde eğer kitaplık varsa yine öğrencinin güdülenmesinde ve öz yeterliğinde anlamlı bir artış olduğı sonuçlarına ulaşmıştır.

Çocuğa okuma alışkanlığı kazandırma üzerine tüm bu çalışmalara bakıldığında ailenin çocuğa rol model olmasının önemi net olarak görölmektedir. Ebeveynlerin okumaya zaman ayırması, çocuklarıyla okuma etkinlikleri yapmasının çocuğa okuma alışkanlığı kazandırılmasında etkili olduğı anlaşılmaktadır.

2.1.3.Okuma Alışkanlığı ve Eğitim

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (TDÖP) okuma diğeri tüm kazanımların iyileştirilmesi ve geliştirilmesinde temel olarak görölmüştür. Çünkü bu programın öğrenciye kazandırmayı hedeflediğı becerilere, sadece okumanın önemi ve gerekliliğinin kazandırılması ile ulaşılabilir. MEB (2006)'da yer alan Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen iletişim becerileri gelişmiş, sosyal, karşı karşıya kaldığı sorunlara farklı çözüm yolları bulabilen, araştırmacı, karar verme gücüne sahip, kişisel gelişime önem veren, sanatsal zevklere sahip, milli manevi ve evrensel değeri duyarlı bireylere gereksinim duymaktadır. Bu özellikler TDÖP'de de ulaşılması hedeflenen diğeri kazanımlar olarak yerini almıştır (Ünal ve Yeğen, 2004).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilere kazandırılması hedeflenen davranışlar dört ana başlık altında toplanmıştır: Okuma, yazma, konuşma ve dinleme. Bu temel beceriler diğeri tüm derslerin de temelini oluşturmaktadır. Bu becerilerin istenilen düzeyde kazanılması diğeri tüm derslerdeki akademik başarıyı da olumlu yönde etkileyeceğı gibi öğrencinin sosyal hayattaki iletişim becerisini de olumlu yönde etkileyecektir.

Okuma, anlama düzeyiyle paralel ilerlemesi geren bir eylemdir. Anlamanın yeterli düzeyde olmadığı bir okuma sığ kalmaktadır. Öğrencinin kitap okuma alışkanlığı, okuduğunu anlaması sadece Türkçe dersindeki başarısını etkilememekte, aynı zamanda diğer derslerdeki başarısını da artırarak sosyal hayatta da öğrencinin kendini doğru ifade etmesini ve sosyalleşmesini sağlamaktadır (Odabaş, 2005).

Aksaçoğlu ve Yılmaz (2007), okuma alışkanlığının çocuklara olan bireysel yararlarını şu şekilde sıralamaktadır:

- *Zihinsel gelişime katkı sağlamak.*
- *Anadilini doğru ve yeterli bir biçimde kullanmak.*
- *Kelime dağarcığının zenginleşmesine katkı sağlamak.*
- *Sağlıklı ve güçlü bir kişilik geliştirilmesine katkı sağlamak.*
- *İletişim becerisinin güçlenmesine katkı sağlamak.*
- *Akademik başarıyı artırmak.*

Okuma alışkanlığının faydaları ile ilgili yukarıda belirtilenler, kişinin ömrünün sonuna kadar ihtiyacı olan ve yine hayatı boyunca kullanacağı yeterlilikler olması bakımından önemlidir. Bireylerin 21. yy.ın iş dünyasında yerlerini alabilmeleri, kendilerini geliştirebilmeleri için aldıkları okul eğitimi yeterli olmamakta, sahip oldukları temel becerilerinin yanında 21. yy becerileri olarak adlandırılan bir dizi bilgi ve beceriye sahip olmaları da gerekmektedir. 21. yy becerilerinin temel amacı; kişinin günlük hayatlarını kolaylaştırmak, yeniliklere ve gelişmelere uyumunu sağlamak, hayat boyu öğrenme, problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünmeye sevk etmek olduğu görülmektedir. Bu becerilerde bireylere ancak eğitim yoluyla kazandırılabilir (Kayhan vd., 2019). İlerleyen zaman ve değişen şartlar artık sadece bir eğitim kademesinden mezun olmanın iyi bir meslek sahibi olmak için yeterli olmadığını göstermektedir. Kendini geliştirmenin ve yetiştirmenin en önemli araçlarından biri de kuşkusuz okumaktır. Geçmiş yılların boş zamanları değerlendirme aracı olarak görülen ‘okuma’ bu yıllarda entelektüel gelişimin en önemli ögesi olmaktadır (Kurulgan ve Çekerol, 2018). Hayatta her şeyin deneyimleyerek öğrenilemeyeceği, bazı tecrübelerin okuyup anlayıp çözümseyerek gerçekleşeceği de göz önünde bulundurulması gereken bir gerçektir. Bu sebeple eğitim ve öğretimin en alt basamaklarından başlayarak okuyan, okuduğunu anlayan,

anladığını kendi içinde içselleştirerek aktaran nesiller yetiştirme bilincinde olmak hem ebeveynler hem de eğitimciler için öncül bir bakış açısı olmalıdır.

Türkiye’de eğitim-öğretim sürecine bakıldığında kitap okumanın sadece Türkçe dersi ve Türkçe öğretmenlerini ilgilendiren bir durum olmadığı Liselere Giriş Sınavı (LGS) değişen soru stillerine bakıldığında daha rahat anlaşılmaktadır. Yeni nesil sorulardaki paragraf uzunlukları, mantık sorularının yoğunluğu öğrencinin okuma ve anlama becerisinin ölçüldüğünü göstermektedir. 2023 Eğitim Vizyon Belgesinin orta vadeli hedeflerinden biri, öğrencileri yarıştırmayı ve elemeyi amaçlayan sınava olan ihtiyacın azaltılması olarak belirlenmiştir. Vizyon Belgesinde, eğitim sisteminin iyileştirilmesi ve eğitim sistemindeki tüm sınavların amacı, içeriği, soru tiplerine bağlı yapısı ve kazandıracağı fayda açısından yeniden düzenlenmesi planlanmakta ve 21. yüzyıl becerilerine dönük olarak, akıl yürütme, eleştirel düşünme, yorumlama, tahmin etme gibi zihinsel becerilerin ölçülmesi hedeflenmektedir. Bunlarla birlikte, çeşitli kavramlar, olgular ve formüllerin ezberlendiği bir ölçme anlayışından temel zihinsel becerilerin ölçüldüğü bir ölçme anlayışına geçişin sağlanması da hedeflenmektedir (URL 5). Dolayısıyla, MEB’in, “Liselere Geçiş Sistemi”yle (LGS) birlikte temelde iki amaca dönük girişimde bulunduğu belirtilebilir (Erden, 2020).

2.1.4.Okuma İstatistikleri

ABİDE (2018) sınavı ile öğrencilerin %66’sının okuduğunu anlamadığı belirlenmiştir (URL 2). Aynı zamanda okuduğunu anlama üzerine kurulmuş LGS Türkçe sorularının değişen formatı bu araştırmanın önemini ortaya koymuştur. LGS’de son dönemlerde çıkan sorulara bakıldığında mantık sorularının sınavın %40’ını kapsaması artık öğrencilerden bilgileri ezberlemelerinin değil düşünmelerinin, mantık muhakeme gücünü ve analiz tekniğini kullanabilmelerinin beklendiğini göstermektedir (Karaya vd., 2020). Öğrencilerin okuduklarını anlayamaması onların muhakeme etme, yaşanılanları değerlendirme, eleştirel bakış açısına sahip olma gibi 21. yüzyılın temel becerilerinden yoksun bir şekilde yetişip toplumdaki yerlerini bu temel becerileri edinmeden almalarına yol açmaktadır. Okuma becerilerine sahip olmak nitelikli insan için bir ön koşuldur. Bundan dolayı

okumak, hatta verimli anlayarak okumak bir gereklilik değil toplumsal zorunluluk halini almaktadır.

PISA 2003 Türkiye Raporu'na göre; Türkiye okuma becerileri alanında 29 OECD ülkesi içerisinde ise 28. sırada yer almaktadır. PISA 2018 Türkiye Raporu'na göre; Türkiye okuma becerileri alanında sergilediği performansla 79 ülke içinde 40. sırada; 39 OECD ülkesi içerisinde ise 31. sırada yer almaktadır. PISA 2018'e katılan ülke sayısı PISA 2015'e göre 22 ülke daha fazla olmasına rağmen Türkiye, okuma becerileri alanında 50. sıradan 40. sıraya çıkmıştır. PISA 2015 sonuçlarına kıyasla Türkiye en çok yükselişe sahip 2. ülke konumundadır. PISA 2018 Türkiye raporunda dikkat çeken sonuçlardan bazıları şunlardır (URL 1):

- *Türkiye'de sosyo-ekonomik düzeyin okuma becerileri üzerinde belirleyici bir etkisi bulunmadığı sonucu elde edilmiştir.*
- *Okuma becerileri puanları bölgesel olarak ele alındığında Marmara, Doğu Marmara ve Batı Anadolu'nun okuma becerisi puanlarının ortalamasının üzerinde olduğu belirlenmiştir.*

Türkçe-Matematik-Fen Bilimleri Öğrenci Başarı İzleme Araştırması'nda (TMF-ÖBA, 2019) 4. sınıf öğrencilerinin anlama performanslarını belirlemek için öğrencilere Türkçe alt testinde %40'ı (altı soru) "bilme" düzeyinde, %60'ı (dokuz soru) ise "anlama" düzeyinde olan 15 soru yöneltilmiştir. Bilme düzeyindeki soruların öğrenciler tarafından doğru yanıtlanma oranları %43,22 ile %73,34 arasında değişirken, altı sorunun ortalama doğru cevaplanma oranı %62,82; anlama düzeyindeki soruların öğrenciler tarafından doğru yanıtlanma oranı ise %46,34 ile %75,26 arasında değişirken, dokuz sorunun ortalama doğru cevaplanma oranı %59,97 olarak belirlenmiştir (URL 6). Yani okuduğunu anlamayı ölçen bu 9 sorunun doğru cevaplanma oranı yaklaşık %60 olarak karşımıza çıkmakta olup öğrencilerin %40'ının okuduğunu anlayamadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türkiye Okuma Kültürü Haritası'ndaki (2011) verilerine göre (URL 7):

- *Türkiye’deki insanların basılı materyal olarak kitap okumayı tercih ettikleri görülmektedir (%54).*
- *Bir yılda ortalama 7,2 kitap okunmaktadır. Kadınların yılda 7,3 kitap okuduğu, erkeklerin ise yılda 7,1 kitap okuduğu tespit edilmiştir.*
- *%61,5’lik bir kesim tavsiye edilen kitapları okumaktadır. %84,2’lik büyük çoğunluk belirli bir yazarı takip etmemektedir.*
- *Düzenli olarak okunan yazarlar: Ömer Seyfettin, Ayşe Kulin, Orhan Pamuk, Elif Şafak, Canan Tan, Yaşar Kemal, Dostoyevski gibi yazarları takip etmektedirler.*

PISA ve TIMSS gibi sınavlar, öğrencilerin evindeki kitap sayısı, anne babanın mesleği, anaokuluna gitme yaşı gibi kitap okuma alışkanlığını ve başarısını etkileyen değişkenleri de ölçmektedir. Gerek ulusal gerekse uluslararası sınav sonuçları öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmanın gerekliliğini göstermektedir. Aynı zamanda alanyazın incelendiğinde bu konuyla ilgili Türkiye’de yapılmış çalışmaların azlığı dikkati çekmektedir (Mut ve Gelişli, 2021; Telli, 2021; Yıldız, 2016; Züleyha ve Arıcı, 2018). İlköğretim birinci kademe ve ana sınıflarıyla ilgili yapılmış çalışmalar bulunurken (Aksoy, 2016; Altıntop, 2019; Bekar, 2005; Erdoğan, 2015; Öztürk ve Gül, 2021; Yıldız, 2016; Yılmaz, 2004) ilköğretim ikinci kademe okuma alışkanlığı kazandırmada ebeveyn etkisini inceleyen çalışmalar yok denecek kadar azdır.

Türkiye’nin 2018 PISA’daki okuma-anlama başarısına bakıldığında orta düzey sorulara doğru cevap veren öğrenci yüzdesinin daha fazla olduğu görülmektedir (URL 1). Yani 15 yaş grubu arasındaki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerin büyük bir kısmının ilk düzey soruları geçtiği ama üst düzey sorulara varamadığı ya da doğru yanıtlayamadığı sonucuna varılmaktadır (Çelebi vd., 2014). PIRLS 2001’de Türkiye ‘de test ve anketlerin uygulanması Mayıs ayında 62 ilden seçkisiz yöntemle seçilen 154 ilköğretim okulunun 4. sınıflarında bulunan toplam 5390 öğrenciye yapılmıştır. Okuma testi ve öğrenci anketinin yanı sıra öğrencilerin ailelerine, sınıf öğretmenlerine, okul müdürlerine de anketler uygulanmıştır. 35 ülkenin yer aldığı 2001 yılındaki uygulamaya yaklaşık 150 bin öğrenci katılmıştır. Projenin Uluslararası sonuçları 2003’te açıklanmıştır. Türkiye 35 ülke arasında

28.sırada yer almıştır. Türkiye'nin standart puanı 449'dur (İsveç 561 puanla birinci olmuştur) bu puan genel ortalama puanı olan 500 puandan 51 puan düşüktür (URL 3). PIRLS 2001'e katılan ülkeler arasında en yüksek başarı puanına sahip olan ülke İsveç'tir. Hollanda, İngiltere ve Bulgaristan başarı sıralamasında bu ülkeyi takip etmektedir. Latvia, Kanada, Litvanya, Macaristan, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya ve İtalya diğer ülkelerin pek çoğundan daha iyi bir performans göstermiştir (URL 3).

PIRLS raporlarına bakıldığında ilköğretim birinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin okuma-anlama durumlarının da ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerden çok da farklı olmadığı görülmüştür (URL 3). 2001 yılı verilerine göre Türkiye'nin başarısız sonuçlar elde etmesindeki etkenler:

“Ailelerin okul öncesi dönemde çocukları ile birlikte yeterince okuma etkinliğinde bulunmaması, okul kütüphanelerinin ve sınıf kütüphanelerinin azlığı, evdeki eğitim kaynaklarının eksikliği, ailelerin okuma alışkanlıklarının yetersiz olması, okul öncesi eğitime gereken önemin verilmemesi (katılımcı ülkelerden sadece Türkiye ve İran okul öncesi eğitimi uygulamada başarısızdır), sınıfların genel olarak kalabalık sınıf mevcuduna sahip olması, sınıfta çocuk kitaplarına, gazetelere ve dergilere dayalı etkinliklerin fazla yapılmadığı” şeklinde sıralanmaktadır.

PIRLS 2001 sonuçlarına bakıldığında Türkiye'nin 35 ülke arasından 28. olmasında ebeveynlerin çocuklarıyla okuma etkinliği yapmaması, anne-babanın okuma alışkanlıklarının yetersiz olması gibi tespitler öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmada ailenin önemine bir kez daha vurgu yapmaktadır.

Türkiye Okuma Kültürü (2019) araştırma sonuçları umut verici olarak görülebilir. Araştırma Türkiye'de 15 yaş üstü bireylerin okuma tutum ve davranışları hakkında yol gösterici bir niteliktedir. Rapora göre okuma kümeleri dağılımı oluşturulmuştur. Buna göre okuyanlar %42,3, okuyabilirler %18,8, eskiden okuyanlar %16,4, okumayanlar %22,5 olarak kümelere ayrılmıştır. Araştırma raporlarında tespit edilen

okuyanlar kümesi %42 olarak belirlenmiştir. Okuyanlar kümesi ayda ortalama dörtten fazla kitap okuduğunu göstermektedir (URL 7). Ortaş (2007), dünyada iyi bir kitap okuru sayılabilmek için yılda en az 10-20 kitap okunması gerektiğini söylemektedir. Buna göre okuma kümelerinde belirtilen %42'lik okuyan kitlenin iyi bir okur olduğunu göstermektedir. Yine aynı araştırma raporuna göre okuyanlar kümesi ağırlıklı olarak eğitilmiş kişilerdir ve metropolde yaşamaktadırlar. Buna nazaran kırdaki yaşayan, eğitim seviyesi düşük, 49 yaş üstü azımsanmayacak insanda okuyanlar kümesine dahil olmaktadır. Hiç okumadığını belirtenler ise kümenin %22'sinin kapsamaktadır. Bu durum 11 yıl önce yapılan Okuma Kültürü araştırması sonuçları ile karşılaştırıldığında; son 3 ayda okunan kitap sayısı sorulduğunda bir veya daha fazla kitap okuduğunu söyleyenlerin oranı 2008'den bu yana yüzde 30'dan yüzde 64'e çıkmış durumdadır. Ayrıca bu artış tüm demografik kümelerde görülmektedir. Kişilerin okuma durumları göz önüne alındığında kitap okumanın 11 sene öncesine göre çok daha olumlu bir imaj haline geldiği iddia edilebilir.

2.1.5.Okuma Alışkanlığında Ailenin Rolü

Dökmen (1994, s.64), çocukların ve gençlerin okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmasında anne ve babanın rolünü “modelden öğrenme” ilkesi çerçevesinde değerlendirir: “Eğer çocukların ve gençlerin yeterli miktarda ve gerekli kalitede okumasını istiyorsak, modelden öğrenmelerini sağlayacak ortamı hazırlamalıyız. Çocukların okumayı modelden öğrenebilecekleri ilk ve en önemli ortam ailedir”

Talmaç'a göre (2013) okumayan, çocuklarının okumasına destek olmayan ebeveynlerin çocuklarının gerçek anlamda okuma alışkanlığına sahip olması beklenemez; tersine anne-babanın bu konuda çocuğa göstereceği ilgi ve vereceği destek, çocuğun okuma isteğinin düzenli, sürekli bir şekilde eleştirel bakış açısıyla gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Okumanın, okuma alışkanlığına dönüştürülmesi kişisel farklılaşmalar gösterse de genellikle aile içi eğitimle ve bu eğitimin erken yaşlarda başlamasıyla alakalıdır. Bu açıdan en önemli görev aileye düşmektedir. Çocukların küçük yaşlardan itibaren kendisine öncelikle ebeveyn ve öğretmenlerini örnek aldığı göz önünde tutulursa

okumaya teşvik eden anne-baba ve öğretmenlerin okuma alışkanlığı yüksek bir toplum yaratmada çok önemli roller oynadıkları görülmektedir. Dolayısıyla okumayan bir aile ya da öğretmenin çocuklara okuma konusunda telkinde bulunması inandırıcı ve etkili olmayacaktır (Aktaş ve Gündüz, 2004).

Okuma fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik olmak üzere üç boyutta incelenebilir. Bireyin okuma işinden beklediği faydayı elde etmesi için okumanın bu üç boyutunda da gerekli olgunluğa ulaşması gereklidir. Okumaya ilişkin tutum da özellikle psikolojik ve sosyolojik boyutta incelenebilecek ve okuma üzerinde oldukça etkili olan bir faktördür. Okumaya ilişkin tutum üzerinde birçok faktörün etkili olduğu söylenebilir. Örneğin ebeveynlerin veya çocuğun çevresinde bulunan diğer yetişkinlerin okumaya ilişkin gösterdikleri her türlü davranış, çocukların okumaya ilişkin tutumları üzerinde etkilidir. Zira yetişkinler çocuklar için birer modeldir ve yetişkinlerin okumaya ilişkin sergiledikleri tutumu gözlemleyen çocuklarda benzer tutumlar gelişir. Anne ve babanın okumanın önemi hakkında çocukla paylaştığı bilgi ve değerler de onun okumaya ilişkin tutumlarını şekillendirir (Black ve Young, 2005; McCarty ve diğerleri, 2001).

Erken çocukluk eğitimi dönemi, çocuğun gelişimi ve eğitimi bakımından önemli ve kritik yıllardır. Erken çocukluk döneminde çocuğa kazandırılan temel alışkanlıklar ve davranışlar yaşam boyu etkili olmaktadır. Okumanın çocuklar için alışkanlık hâline gelmesinde ve okuma başarısında, erken yaşlarda kitaplarla karşılaşma önemlidir (Baker, Mackler, Sonnenschein, ve Serpell, 2001; Çakmak ve Yılmaz, 2009).

Bloom'un yaptığı araştırma rehber olduğunda zihinsel gelişimin çok önemli bir kısmı erken çocukluk döneminde diğer kısmı ise ilköğretim ikinci kademeye denk gelmektedir (Özen ve Yanıklar, 2014).

Alışkanlıklar bireyin yaşamında devamlı bulunan, önemli bir konuma sahip olan, bedensel ve sezgisel olarak, aynı zamanda düşünce boyutunda ve sosyal bir varlık olarak bireylerin genel duruşlarını belirleyen kişiliklerini meydana getiren davranışlardır. Alışkanlıklar bireylerin genel duruşlarıyla doğrudan ilgili olduğu için

psikoloji, sosyoloji ve ekonomi gibi birçok alanın kapsamında yer almaktadır. İnsanlara olumlu yönde tavır, tutum ve davranış edindirmesiyle de eğitim bilimlerinde önemsenmektedir (Orhan, 2017).

Bamberger (1990), çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırabilmeleri için ebeveynlere birtakım önerilerde bulunmuştur:

- *Ebeveynler çocuklarına olabildiğince sık hikâyeler anlatmalı ve yüksek sesle okumalıdır.*
- *Ebeveynler çocukları için yaşına, isteklerine, ihtiyaçlarına ve gelişim aşamasına uygun kişisel bir kütüphane kurmalıdırlar.*
- *Ebeveynler çocuklarını cep harçlıklarından bir kısmını kitaplara harcamak için eğitmelidirler. Ebeveynler, olabildiğince çok sayıda akşamın belli bir süresinin okumaya ayrılmasını sağlamalıdırlar; bu sürede ailenin her üyesi kendi kitabını okumalıdır.*
- *Ebeveynler çocuklarının okumasına katılmalıdırlar, yani okudukları şeyler hakkında onlarla konuşmalıdırlar*
- *Ebeveynler çocuklarına, okudukları şeyleri uygulayabileceklerini ve kullanabileceklerini; kitapların onların hayatlarını kurtardığını, aydınlattığını ve güzelleştirdiğini anlamalarında yardımcı olmalıdırlar.*

Tierney ve Nelson (2009) yaptıkları çalışmada beyin gelişiminin sürekli devam eden bir süreç olduğunu vurgulamışlardır. Erken çocukluk döneminde (0-8 yaş) çocuk ne kadar çok deneyim yaşarsa öğrenmenin bir o kadar hızlı ve kalıcı olduğu belirtilmiştir. Çocuk ne kadar erken kitaplarla tanıştırılırsa okuma alışkanlığını kazanması o kadar kolay olacaktır.

Çocuğa okuma alışkanlığı kazandırma konusunda yapılan çalıştırmalar ebeveynlerin bu alışkanlığın oluşmasında ve sürdürülmesindeki rolüne işaret etmektedir. Çocuklarda istendik davranış ya da alışkanlık oluşturma birinden fazla yolu vardır. Bunlardan biri de sosyal öğrenme modelinden yola çıkan rol model olma yoluyla öğrenmedir. Çocukların formal ya da informal birçok davranışı model olarak öğrenmesi kabul görmüş bir gerçektir. Çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmada

anne-babanın çeşitli etkinliklerle yani birlikte kitap okuma saatleri, evde kitaplık oluşturulması, kütüphane kayıtları, hatta özel günlerde kitap hediye etmek gibi bir dizi davranış çocuğun ilgi ve yönelimlerini belirleyecektir.

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi yer alacaktır.

3.1.Araştırma Modeli

Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmada anne babanın etkisinin araştırılması amaçlanan bu çalışmada nicel araştırma modellerinden genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Genel tarama yöntemlerinden betimsel tarama yönteminin kullanıldığı çalışmada betimleme, olayları obje ve problemleri anlama ve anlatmada ilk aşamadır. *“Betimsel tarama modelinde bilimin gözleme, kaydetme, olaylar arasındaki ilişkileri tespit etme ve kontrol edilen değişmez ilkeler üzerinde genellemelere ulaşma söz konusudur”* (Yıldırım ve Şimşek, 2000,s.63). *“Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama modelidir”* (Karasar, 2019, s.108).

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemine 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de eğitim öğretim yapan özel ve devlete ait ortaokullarda öğrenim gören öğrenciler ve öğrenci velileri oluşturmaktadır. Tablo 3.1’de Milli Eğitim İstatistikleri-Örgün Eğitim 2020-2021 verilerine göre ortaokula devam eden öğrenci sayıları verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın güncel istatistiklerine göre eğitimin ikinci kademesinde 5.212.969 öğrenci eğitim almaktadır (MEB, 2020).Henüz 2021-2022 yılına ait veriler açıklanmamıştır. Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolayda örnekleme, ana kütle içerisinde seçilecek örnek kesimin araştırmacının yargılarınca belirlendiği tesadüfî olmayan örnekleme yöntemidir. Kolayda örneklemede veriler, ana kütleden en kolay, hızlı ve ekonomik şekilde toplanır (Aaker vd., 2007; Malhotra, 2004; Zikmund, 1997).

Tablo 3.1: 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı ilkokullarda okul türlerine göre öğrenci ve öğretmen sayısı

	Öğrenci Sayısı
Ortaokul (Resmi)	4.901.158
Ortaokul (Özel)	311.811
Toplam	5.212.969

Kaynak: (MEB, 2020).

Araştırmanın örneklemine 427 öğrenci ve 426 veli katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine göre dağılımları Tablo 3.2’de verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %57,8’i kız ve %42,2’si erkektir. Öğrencilerin %46,8’i 11, %22’si 12, %23,2’si 13 ve %7’si 14 yaşındadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yerleri de çeşitlilik göstermektedir. Öğrencilerin 4,9’u büyükşehirde, %74’ü şehirde, %20,1’i ilçede, %0,7’si köyde ve %0,2’si mezrada yaşamaktadır. Öğrencilerin sınıflara göre dağılımları incelendiğinde: %34,2’sinin 5. sınıf, %27,9’unun 6.sınıf, %25,8’inin 7.sınıf ve %12,2’sinin 8.sınıf olduğu görülmüştür.

Tablo 3.2: Öğrencilerin demografik özellikleri I

Değişkenler		f	%
Yaş	11 yaş	200	46,8
	12 yaş	94	22
	13 yaş	99	23,2
	14 yaş	34	8
Cinsiyet	Erkek	180	42,2
	Kız	247	57,8
Yerleşim Yeri	Büyükşehir	21	4,9
	Şehir	316	74
	İlçe	86	20,1
	Köy	3	0,7
	Mezra	1	0,2
Sınıf	5.sınıf	146	34,2
	6.sınıf	119	27,9
	7.sınıf	110	25,8
	8.sınıf	52	12,2
Toplam		427	100

Öğrencilerin ayrıca ailelerinin eğitim düzeyleri, meslekleri, sosyoekonomik düzeyleri ve kardeş sayısı da incelenmiştir (Tablo 3.3). Öğrencilerin annelerinin: %26,2’si ilkokul, %21,1’i ortaokul, %32,8’i lise, %17,8’i üniversite ve %2,1’i yüksek lisans

mezunudur. Öğrencilerin babalarının: %15'i ilkokul, %17,8'i ortaokul, %40,7'si lise, %21,1'i üniversite, %5,2'si yüksek lisans ve %0,2'si doktora mezunudur. Öğrencilerin annelerinin: %5,4'ü öğretmen, %2,1'i memur, %0,7'si doktor, %2,6'sı hemşire, %3'ü esnaf, %1,2'si çiftçi ve %15,2'si de diğer meslek gruplarındadır. “Diğer” seçeneği altında girilen yanıtlarda %69,8 gibi büyük bir çoğunluğunun “ev hanımı” olduğu görülmüştür. Öğrencilerin babalarının: %4,2'sinin öğretmen, %14,1'inin memur, %0,7'sinin doktor, %14,3'ünün esnaf, %2,8'inin çiftçi ve %63,9'unun diğer meslek gruplarında yer aldıkları görülmektedir. Öğrencilerin: %6,8'inin kardeşi olmadığı, %26,5'inin 1, %27,6'sının 2, %29,3'ünün 3, %6,6'sının 4, %0,9'unun 5 ve %2,3'ünün daha fazla kardeşe sahip oldukları görülmüştür. Öğrencilerin ailelerinin: %9,1'inin alt gelir, %85,9'unun orta gelir ve %4,9'unun üst gelir grubundan oldukları görülmüştür (URL 8).

Katılımcı velilerin %93,2'si evli, %5,6'sı bekar ve %1,2'si ise diğer seçeneğini işaretlemişlerdir. Velilerin: %10,8'i büyükşehirde, %64,6'sı şehirde, %21,8'i ilçede ve %2,8'i de köyde yaşamaktadır. Velilerin %30'u 0-3000 ₺, %42'si 3000-6000 ₺, %20,9'u 6000-9000 ₺, %7'si de 9000 ₺ ve üzeri aylık gelir aralığındadır (Tablo 3.4). Velilerin %12,2'si 1 çocuğu, %46,5'inin 2 çocuğu, %32,2'sinin 3 çocuğu, %9,2'sinin ise 4 ve daha fazla çocuğu vardır. Velilerin %85'i evlerinde ortaokula giden 1 çocuk, %13,8'i 2 çocuk, %0,5'i 3 çocuk ve %0,7'si 4 çocuk ve daha fazla çocuk bulunduğunu belirtmiştir. Velilerin çocuklarının %30,3'ünün 5.sınıfa, %24,3'ünün 6.sınıfa, %30,1'inin 7.sınıfa ve %15,3'ünün 8.sınıfa devam ettiği görülmüştür. Velilerin %54,5'i kız çocuğuna %45,5'i de erkek çocuğuna sahiptir (Tablo 3.4).

Tablo 3.3: Öğrencilerin demografik özellikleri II

Değişkenler		<i>f</i>	%
Sosyoekonomik Düzey	Alt	39	9,1
	Orta	367	85,9
	Üst	21	4,9
Anne eğitim düzeyi	İlkokul	112	26,2
	Ortaokul	90	21,1
	Lise	140	32,8
	Üniversite	76	17,8
	Yüksek L.	9	2,1
Baba eğitim düzeyi	İlkokul	64	15
	Ortaokul	76	17,8
	Lise	174	40,7
	Üniversite	90	21,1
	Yüksek L.	22	5,2
	Doktora	1	0,2
Anne mesleği	Öğretmen	23	5,4
	Memur	9	2,1
	Doktor	3	0,7
	Hemşire	11	2,6
	Esnaf	13	3
	Çiftçi	5	1,2
	Ev hanımı	298	69,8
	Diğer	65	15,2
Baba mesleği	Öğretmen	18	4,2
	Memur	60	14,1
	Doktor	3	0,7
	Esnaf	61	14,3
	Çiftçi	12	2,8
	Diğer	273	63,9
Kardeş sayısı	Tek çocuk	29	6,8
	1 kardeş	113	26,5
	2 kardeş	118	27,6
	3 kardeş	125	29,3
	4 kardeş	28	6,6
	5 kardeş	4	0,9
	Diğer	10	2,3
Toplam		427	100

Araştırmaya katılan velilerin demografik özelliklerine göre dağılımları Tablo 3.4'te verilmiştir. Araştırmaya katılan 426 velinin: %78,9'u kadınlardan, %21,1'i ise erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Velilerin %20,9'u ilkokul, %18,3'ü ortaokul, %34,'si lise, %20'si üniversite, %3,3'ü yüksek okul ve %2,8'i yüksek lisans mezunudur.

Tablo 3.4: Velilerin demografik özellikleri

Değişkenler		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Erkek	90	21,1
	Kadın	336	78,9
Eğitim Düzeyi	İlkokul	89	20,9
	Ortaokul	78	18,3
	Lise	148	34,7
	Üniversite	85	20
	Yüksek O.	14	3,3
	Yüksek L.	12	2,8
Medeni Durum	Evli	397	93,2
	Bekar	24	5,6
	Diğer	5	1,2
Yerleşim Yeri	Büyükşehir	46	10,8
	Şehir	275	64,6
	İlçe	93	21,8
	Köy	12	2,8
Gelir Aralığı	0-3000 ₺	128	30
	3000-6000 ₺	179	42
	6000-9000 ₺	89	20,9
	9000 ₺ ve üzeri	30	7
Çocuk Sayısı	1 çocuk	52	12,2
	2 çocuk	198	46,5
	3 çocuk	137	32,2
	4 çocuk ve üzeri	39	9,2

3.3. Veri Toplama Araçları

Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan ‘Öğrenci Okuma Alışkanlıkları’ ve ‘Aile Okuma Alışkanlıkları’ anketleriyle (EK1 ve EK2) veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır. İki bölümden oluşan öğrenci ve veli anketlerinin ilk bölümünde katılımcıların demografik özelliklerine yönelik sorular, ikinci bölümünde ise ilkokul ikinci kademe öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını ve bunları etkileyen ailesel faktörleri ortaya çıkarmayı hedefleyen sorular yer almaktadır. Öğrenci anketinde 39, veli anketinde ise 37 soru bulunmaktadır.

Geçerlik, bir ölçme aracının amaca uygunluğu ve ölçmek istediği özelliği ne kadar iyi ölçtüğünün bir göstergesidir (Özbek, 2021). ‘Öğrenci Okuma Alışkanlıkları’ ve ‘Aile Okuma Alışkanlıkları’ anketlerinin kapsam geçerliği anketlerin hazırlaması sırasında alan yazının detaylı taranması ve uzman görüşü alınarak (1 ölçme

değerlendirme uzmanı, 2 Türkçe eğitimi uzmanı) sağlanmaya çalışılmıştır. Konu alanındaki literatür detaylı olarak taranarak okuma alışkanlıklarını etkileyen önemli ailesel faktörler ankete eklenmiş ve daha sonra uzman görüşlerine başvurularak hazırlanan anketlerin kapsam geçerliği kontrol edilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

3.4.Verilerin Toplanması

Veriler etik kurul izni (EK 3) ve Milli Eğitim Bakanlığı izni (EK 4) alındıktan sonra, 2021/2022 Bahar ve Güz eğitim öğretim döneminde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet ve özel ortaokullarda öğrenim gören 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine ve velilerine Google formlar üzerinden çevrimiçi olarak uygulanan anketlerle elde edilmiştir.

Güvenirlilik, bir ölçme aracının hatalardan arınlık derecesidir (Özbek, 2021). Hatasız bir ölçme mümkün olmamakla birlikte, hata kaynakları belirlenerek kontrol altına alınabilir. Bu araştırma kapsamında da olası hata kaynakları göz önüne alınarak ölçmeye karışacak hatalar önlenmeye çalışılmıştır. Örneğin, verileri toplamadan önce katılımcılara onam formları verilerek araştırmaya katılmanın gönüllük esasına dayandığı, araştırma sonuçlarının araştırma kapsamı dışında kullanılmayacağı, herhangi bir kimlik bilgisinin istenmediği vurgulanmış ve katılımcıların kişisel hakları güvence altına alınmıştır. Onam formları bireylerin çalışmaya gönüllü olarak katılımlarını sağlamak, cevapların güvenilirliğini arttırmak ve araştırmanın etik sorumluluklarını yerine getirmek adına önemlidir. Araştırmada verilerin Google Formlar üzerinden toplanması da katılımcı ve puanlayıcı hatalarını azaltarak çalışmanın güvenilirliğini artırmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Anketlerden elde edilen veriler üzerinde frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 26 programı kullanılmıştır.

4.BULGULAR

İlköğretim ikinci kademedede eğitim gören öğrencilerin okuma alışkanlıklarında veli etkisini araştıran bu çalışmanın bulguları araştırmanın problem cümleleri gözetilerek 10 bölüme ayrılmıştır.

4.1.İlköğretim İkinci Kademedede Öğrenim Gören Öğrencilerin Kitap Okuma Sıklıkları ve Alışkanlıkları

Bu bölümde öğrenci ve velilere ayrı ayrı düzenlenen anket uygulamasında öğrencilerin ve velilerin kitap okuma sıklığını ölçmeye yönelik sorulara verilen yanıtlardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Öğrencilerin okuma alışkanlıklarını ölçmek için öğrencilere çeşitli sorular sorulmuştur, bulgular Tablo 4.1 ve Tablo 4.2’de verilmiştir. (Kitap okumaktan hoşlanıp hoşlanmadıkları, kitap okuma nedenleri, kitap okuma sıklıkları, okuma kitaplarını kimin seçtiği, en çok nerede okudukları, arkadaşlarıyla ödünç kitap alışverişi yapıp yapmadıkları, dijital kitap okuma sıklıkları, kütüphaneye gitme sıklıkları, okul veya kütüphaneden ödünç kitap alma sıklıkları sorulmuştur).

Çocuklarının okuma alışkanlıklarını ölçmek için velilere çeşitli sorular sorulmuştur, bulgular Tablo 4.5’te verilmiştir. (Çocuğunun okuldan ya da kütüphaneden ne sıklıkla ödünç kitap aldığı, çocuğunun en çok nerede kitap okuduğu, çocuğunun kitap okuma nedenleri sorulmuştur).

Tablo 4.1’de öğrencilerin okuma alışkanlıklarına yönelik bulgular verilmiştir. Öğrencilere kitap okumaktan hoşlanıp hoşlanmadıkları sorulduğunda büyük çoğunluğu (%84,5) “Evet”, %15,5’i ise “Hayır” cevabını vermiştir.

Öğrencilere kitap okuma sıklıkları sorulduğunda öğrencilerin %53,9’u her gün, %22,7’si ayda 2 ya da daha fazla, %11,5’i ayda bir, %5,9’u iki ayda bir, %3,5’i yılda bir ve %0,9’u hiçbir zaman, %1,6’sı diğer cevabını vermiştir (Tablo 4.1).

Öğrencilerin dijital kitap okuma sıklıkları sorulduğunda %19,7'sinin ayda 2 ya da daha fazla, %13,8'sinin ayda bir, %5,4'ünün iki ayda bir ve %6,6'sının yılda bir dijital kitap okuduğu, bunun yanında %53,9'luk bir grubun hiçbir zaman dijital kitap okumadığı bulunmuş ve %0,7'si de diğer seçeneğini işaretlemiştir. Araştırma öğrencilerin yaklaşık %33'ünün ayda en az bir dijital kitap okuduğunu göstermekle birlikte dijital kitap okumayan grup araştırmaya katılan öğrencilerin yarsından fazladır (%53,9) (Tablo 4.1). Öğrencinin kütüphaneye gitme sıklığı da kitap okuma alışkanlığı hakkında fikir veren davranışlardan biridir. Öğrencilere kütüphaneye gitme sıklıkları sorulduğunda: %3,3'ü 'her gün', %21,5'i 'ayda 2 ya da daha fazla', %17,3'ü 'ayda bir', %12,2'si 'iki ayda bir' ve %9,6'sı da 'yılda bir' kütüphaneye gittiğini belirtirken %32,3'ü ise 'hiçbir zaman' gitmediğini belirtmiştir (Tablo 4.1). Öğrencilere okuldan ya da kütüphaneden kitap alma sıklıkları sorulduğunda: Öğrencilerin %26,2'si 'ayda iki ya da daha fazla', %22,5'i 'ayda bir', %8,2'si 'iki ayda bir' ve %8,7'si 'yılda bir' okuldan veya kütüphaneden ödünç kitap aldıklarını belirtmişlerdir. Aynı soruya öğrencilerin %31,6'sı ise 'hiçbir zaman' ve 'diğer' seçeneğinin oranının ise %2,8 olduğu görülmektedir (Tablo 4.1).

Öğrencilere arkadaşlarıyla ödünç kitap alışverişi yapıp yapmadıkları sorulduğunda öğrencilerin %60,4'ü bu değişken için "evet" seçeneğini seçerken %39,6'sı da "hayır" seçeneğini işaretlemiştir (Tablo 4.1). Öğrencilere okuyacakları kitabı kimin seçtiği sorulduğunda: Öğrencilerin %7,3'ü annelerinin seçtiğini belirtirken %1,4'ü babalarının, %81,7'si kendilerinin, %8'i öğretmenlerinin ve %0,2'si arkadaşlarının seçtiğini belirtmişlerdir. "Diğer" seçeneği altında seçeneklerin dışındaki kişileri belirten öğrencilerin oranı ise %1,4'tür (Tablo 4.1). Bu cevaplardan yola çıkarak büyük çoğunlukla öğrencilerin kitap seçimlerini kendilerinin yapıyor olması dikkat çekicidir. Öğrencilere kendi okuma alışkanlıklarını yeterli bulup bulmadıkları sorulduğunda: %61,6'sı kendi okuma alışkanlığını yeterli bulduğunu, %38,4'ü ise yetersiz bulduğunu belirtmiştir (Tablo 4.1). Öğrencilerin yarısından fazlası, öz değerlendirme olarak okuma alışkanlığını yeterli bulurken diğer yarısı yeterli bulmamıştır.

Öğrencilere en çok nerede okudukları sorulduğunda: Öğrencilerin %57,4'ü en çok evde kitap okuduğunu belirtirken %18'i okulda, %2,1'i kütüphanede, %21,3'ü fırsat

bulduğum her yerde seçeneklerini işaretlemişlerdir. Katılımcı öğrencilerin “diğer” seçeneği altında verdikleri cevapların oranı ise %1,2’dir (Tablo 4.1).

Tablo 4.1: Öğrencilerin okuma alışkanlıkları

Sorular		f	%
Kitap okumaktan hoşlanır mısınız?	Evet	361	84,5
	Hayır	66	15,5
En çok nerede kitap okursunuz?	Evde	245	57,4
	Okulda	77	18
	Kütüphanede	9	2,1
	Fırsat bulduğum her yerde	91	21,3
	Diğer	5	1,2
Basılı kitap okuma sıklığınız nedir?	Ayda 2 ya da daha fazla	97	22,7
	Ayda bir	49	11,5
	İki ayda bir	25	5,9
	Yılda 1	15	3,5
	Hiçbir zaman	4	0,9
	Diğer	7	1,6
Dijital kitap okuma sıklığınız nedir?	Ayda 2 ya da daha fazla	84	19,7
	Ayda bir	59	13,8
	İki ayda bir	23	5,4
	Yılda 1	28	6,6
	Hiçbir zaman	230	53,9
	Diğer	3	0,7
Kütüphaneye gitme sıklığınız nedir?	Her gün	14	3,3
	Ayda 2 ya da daha fazla	92	21,5
	Ayda bir	74	17,3
	İki ayda bir	52	12,2
	Yılda 1	41	9,6
	Hiçbir zaman	138	32,3
	Diğer	16	3,7
Okuldan ya da kütüphaneden ne sıklıkla kitap ödünç alırsınız?	Ayda 2 ya da daha fazla	112	26,2
	Ayda bir	96	22,5
	İki ayda bir	35	8,2
	Yılda bir	37	8,7
	Hiçbir zaman	135	31,6
	Diğer	12	2,8
Arkadaşlarınızla ödünç kitap alışverişi yapar mısınız?	Evet	258	60,4
	Hayır	169	39,6
Okuyacağınız kitapları kim seçer?	Annem	31	7,3
	Babam	6	1,4
	Kendim	349	81,7
	Öğretmenim	34	8
	Arkadaşım	1	0,2
	Diğer	6	1,4
Toplam		426	100

Öğrencilere kitap okuma nedenleri sorulduğunda: Öğrencilerin %17,8'i boş zamanını değerlendirmek, %20,9'u kendini geliştirmek, %14,1'i hoş vakit geçirmek, %18,9'u bilgi düzeyini artırmak, %13,7'si derslerinde başarılı olmak, %4'ü ailesini mutlu etmek, %9,1'i okuma ödevini yapmak ve %1,4'ü diğer olarak yanıtlamıştır (Tablo 4.2).

Tablo 4.2: Öğrencilerin kitap okuma nedenleri

	<i>f</i>	%
Boş zamanımı değerlendirmek	212	17,8
Kendimi geliştirmek	249	20,9
Hoş vakit geçirmek	168	14,1
Bilgi düzeyimi artırmak	225	18,9
Derslerimde başarılı olmak	163	13,7
Ailemi mutlu etmek	47	4
Okuma ödevimi yapmak	108	9,1
Diğer	17	1,4
Toplam	11890	100

Not: Katılımcılar birden çok cevabı seçebilmişlerdir.

Öğrencilerin okuma sıklıklarının cinsiyetlerine göre dağılımına bakıldığında: erkek öğrencilerin %1,1'i hiçbir zaman kitap okumadığını, %24,4'ü ayda iki ve daha fazla, %15'i ayda bir, %8,3'ü iki ayda bir, %4,4'ü yılda bir, %44,4'ü her gün kitap okuduğunu belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin %2,2'si ise diğer seçeneği altında cevap vermiştir. Kız öğrencilerin %0,8'i hiçbir zaman kitap okumadığını, %21,5'iyayda iki ve daha fazla, %8,9'u ayda bir, %4'ü iki ayda bir, %2,8'i yılda bir, %60,7'si her gün kitap okuduğunu belirtmişlerdir. Kız öğrencilerin %1,2'si ise diğer seçeneği altında cevap vermiştir. Bulgular Tablo 4.3'te verilmiştir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla okuduğu görülmüştür.

Tablo 4.3: Cinsiyet değişkenine öğrencilerin göre okuma sıklıkları

		Erkek		Kız	
		<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Öğrencilerin kitap okuma Sıklığı	Her gün	80	44,4	150	60,7
	Ayda 2 ya da daha fazla	44	24,4	53	21,5
	Ayda bir	27	15	22	8,9
	İki ayda bir	15	8,3	10	4
	Yılda 1	8	4,4	7	2,8
	Hiçbir zaman	2	1,1	2	0,8
	Diğer	4	2,2	3	1,2
Toplam		180	100	247	100

Öğrencilerin okuma sıklıklarının sınıf düzeylerine göre dağılımına bakıldığında katılımcı 5. sınıf öğrencilerinin: %59,6'sı her gün, %17,1'i ayda iki ve daha fazla, %12,3'ü ayda bir, %6,2'si iki ayda bir, %4,1'i yılda bir kitap okuduğunu belirtmiştir. Hiçbir zaman kitap okumayan 5. sınıf öğrencisi yoktur. %0,7'si diğer seçeneği altında cevap vermiştir (Tablo 4.4).

Öğrencilerin okuma sıklıklarının sınıf düzeylerine göre dağılımına bakıldığında katılımcı 6. sınıf öğrencilerinin: %61,3'ü her gün, %21'i ayda iki ve daha fazla, %8,4'ü ayda bir, %5,9'u iki ayda bir, %0,8'i yılda bir kitap okuduğunu belirtmiştir. Hiçbir zaman kitap okumayan 6. sınıf öğrencisi yoktur. %2,5'i diğer seçeneği altında cevap vermiştir. Öğrencilerin okuma sıklıklarının sınıf düzeylerine göre dağılımına bakıldığında katılımcı 7. sınıf öğrencilerinin: %39,1'i her gün, %30'u ayda iki ve daha fazla, %14,5'i ayda bir, %6,4'ü iki ayda bir, %6,4'ü yılda bir kitap okuduğunu, %2,7'si hiçbir zaman kitap okumadığını belirtmiştir. %0,7'si diğer seçeneği altında cevap vermiştir. Öğrencilerin okuma sıklıklarının sınıf düzeylerine göre dağılımına bakıldığında katılımcı 8. sınıf öğrencilerinin: %51,9'u her gün, %26,9'u ayda iki ve daha fazla, %9,6'sı ayda bir, %3,8'i iki ayda bir, %1,9'u yılda bir kitap okuduğunu, %1,9'u hiçbir zaman kitap okumadığını belirtmiştir. %3,8'i diğer seçeneği altında cevap vermiştir. Bulgular Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4: Sınıf değişkenine göre öğrencilerin okuma sıklıkları

		5. Sınıf		6. Sınıf		7. Sınıf		8. Sınıf	
		f	%	f	%	f	%	f	%
Öğrencilerin Kitap Okuma Sıklığı	Her gün	87	59,6	73	61,3	43	39,1	27	51,9
	Ayda 2 ya da daha fazla	25	17,1	25	21	33	30	14	26,9
	Ayda bir	18	12,3	10	8,4	16	14,5	5	9,6
	İki ayda bir	9	6,2	7	5,9	7	6,4	2	3,8
	Yılda 1	6	4,1	1	0,8	7	6,4	1	1,9
	Hiçbir zaman	0	0	0	0	3	2,7	1	1,9
	Diğer	1	0,7	3	2,5	1	0,9	2	3,8
Toplam		146	100	119	100	110	100	52	100

Velilere çocuklarının okuldan ya da kütüphaneden ne sıklıkla kitap aldıkları sorulduğunda: Velilerin %25,1'i ayda 2 ya da daha fazla, %25,4'ü ayda bir, %8,2'si iki ayda bir, %9,2'si yılda bir ve %25,6'sı hiçbir zaman seçeneklerini

işaretlemişlerdir. Ayrıca katılımcı velilerin %6,6'sı ise diğer seçeneği altında başka cevaplar vermişlerdir. Bulgular Tablo 4.5'te verilmiştir.

Velilere çocuklarının kitap okuma nedenleri sorulduğunda: Velilerin %38,3'ü çocuklarının okuma nedeni olarak “okumayı sevmek”, %26,5'i “kendini geliştirme”, %9,2'si “eğlenmek”, %24,2'si “okul dersleri ve ödevler” seçeneklerini neden olarak göstermiştir. Bunun dışında velilerin %1,9'u da “diğer” seçeneği altında başka cevaplar vermişlerdir (Tablo 4.5).

Velilere çocuklarının en çok nerede kitap okuduğu sorulduğunda velilerin %62,4'ü çocuklarının en çok evde kitap okuduğunu belirtirken %20,2'si okulda, %2,1'i kütüphanede ve %15,3'ü de fırsat bulduğu her yerde cevaplarını vermişlerdir (Tablo 4.5).

Tablo 4.1: Öğrencilerin kitap okuma sıklıkları aile görüşleri

Sorular		f	%
Çocuğunuz okuldan ya da kütüphaneden ne sıklıkla kitap ödünç alır?	Ayda 2 ya da daha fazla	107	25,1
	Ayda bir	108	25,4
	İki ayda bir	35	8,2
	Yılda 1	39	9,2
	Hiçbir zaman	109	25,6
	Diğer	28	6,6
Çocuğunuzun kitap okuma nedeni aşağıdakilerden hangisidir?	Okumayı sevmek	163	38,3
	Kendini geliştirmek	113	26,5
	Eğlenmek	39	9,2
	Okul dersleri ve ödevler	103	24,2
	Diğer	8	1,9
Çocuğunuz en çok nerede kitap okur?	Evde	266	62,4
	Okulda	86	20,2
	Kütüphanede	9	2,1
	Fırsat bulduğu her yerde	65	15,3
	Toplam	426	100

4.2.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerinin Okuma Sıklıkları ve Alışkanlıkları

Bu bölümde velilerin okuma alışkanlıklarına yönelik bulgular Tablo 4.6 ve Tablo 4.7'de paylaşılmıştır. Velilerin okuma alışkanlıklarını ölçmek için öğrencilere çeşitli

sorular sorulmuştur (Kitap okuma sıklıkları, en çok nerede okudukları, evdeki diğer yetişkinlerin kitap okuyup okumadığı, kütüphaneden ne sıklıkla kitap aldığı, kitap okuma nedenleri, kütüphane kaydının olup olmadığı, yeterince kitap okumadığını düşünüyorsa bunun 3 nedeni sorulmuştur).

Velilere kitap okuma sıklıkları sorulduğunda: Velilerin %33,6'sı her gün kitap okuduğunu belirtirken %18,5'i ayda 3 ya da daha fazla kez, %20,4'ü ayda 1 kez, %10,8'i 2 ayda 1 kez ve %9,2'si yılda 1 kez kitap okuduğunu belirtmiştir. Hiç okumam seçeneğini işaretleyen velilerin oranı ise %7,5'dir (Tablo 4.6).

Velilere evdeki diğer yetişkinlerin kitap alışkanlığı olup olmadığı sorulduğunda velilerin %33,3'ü kitap okuma alışkanlığı olduğunu söylerken %30,8'i ise okuma alışkanlıklarının olmadığını belirtmiştir. Ayrıca velilerin %35,9'luk kesimi de evdeki diğer yetişkinlerin kısmen kitap okuduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.6).

Velilere okuldan ya da kütüphaneden kitap alma sıklıkları sorulduğunda velilerin %22,5'i kütüphane veya okuldan ayda 2 ya da daha fazla kitap aldığını belirtirken %22,8'i ayda bir, %6,6'sı iki ayda bir, %10,8'i yılda 1 kitap aldığını belirtmiştir. Buna karşın hiçbir zaman kitap almadığını belirten velilerin oranı ise %36,4'tür. Ayrıca “diğer” seçeneği altında başka cevaplar veren katılımcıların oranı ise %0,9'dur (Tablo 4.6).

Velilere kitap okuma nedenleri sorulduğunda velilerin %12,9'u boş zamanını değerlendirmek, %35,7'si kendini geliştirmek, %21,4'ü çocuğuna örnek olmak, %27,9'u bilgi düzeyini artırmak olarak belirtmiştir. Ayrıca %2,1'lik bir kesim ise “diğer” seçeneği altında başka cevaplar vermiştir (Tablo 4.6).

Velilere kütüphane kayıtlarının olup olmadığı sorulduğu velilerin %43'ünün kütüphane kaydının olduğu görülürken %57'sinin ise kütüphane kaydının olmadığı görülmektedir (Tablo 4.6). Velilerin yarısından fazlasının kütüphane kaydının olmadığı görülmektedir.

Velilere kendilerinin en çok nerede kitap okuduğu sorulduğunda: Velilerin %77,2'si en çok evde kitap okuduğunu belirtirken, %3,3'ü iş yerinde, %0,5'i toplu taşımada ve %10,6'da fırsat bulduğum her yerde cevaplarını vermişlerdir. Bunun yanında %8'i okumam cevabını verirken %0,5'i ise diğer seçeneği altında başka yerler yanıtladıkları görülmektedir (Tablo 4.6).

Tablo 4.6: Velilerin okuma alışkanlıkları

Sorular		f	%
Kitap okuma sıklığınız nedir?	Her gün	143	33,6
	Ayda 3 ya da daha fazla	79	18,5
	Ayda 1	87	20,4
	2 ayda 1	46	10,8
	Yılda 1	39	9,2
	Hiç okumam	32	7,5
Evdeki diğer yetişkinlerin kitap okuma alışkanlığı var mı?	Evet	142	33,3
	Hayır	131	30,8
	Kısmen	153	35,9
Okuldan ya da kütüphaneden ne sıklıkla kitap ödünç alırsınız?	Ayda 2 ya da daha fazla	96	22,5
	Ayda bir	97	22,8
	İki ayda bir	28	6,6
	Yılda 1	46	10,8
	Hiçbir zaman	155	36,4
	Diğer	4	0,9
Kitap okuma nedeninizi aşağıdakilerden hangisiyle açıklarsınız?	Boş zamanımı değerlendirmek	55	12,9
	Kendimi geliştirmek	153	35,7
	Çocuğuma örnek olmak	91	21,4
	Bilgi düzeyimi artırmak	119	27,9
	Diğer	9	2,1
Kütüphane kaydınız var mı?	Evet	183	43
	Hayır	243	57
En çok nerede kitap okursunuz?	Evde	329	77,2
	İş yerinde	14	3,3
	Toplu taşıma	2	0,5
	Fırsat bulduğum her yerde	45	10,6
	Okumam	34	8
	Diğer	2	0,5

Velilere yeterince kitap okumadığınızı düşünüyorsanız bunun en önemli 3 nedeni açık uçlu olarak sorulduğunda: Velilerin %13,5'i yeterince kitap okuduğunu belirtirken %8,6'sı okumuyorum ama fikrim yok, %6,7'si teknolojik aletlerle çok vakit geçirmek, %50,5'i çalışma hayatının yoğunluğu ve evdeki sorumluluklardan vakit kalmaması, %7,8'i küçük yaşlarda okuma alışkanlığı edinmemek, %2,1'i ilgi alanına göre kitap bulamamak, %5,9'u okumayı sevmemek ve sıkılmak gibi cevaplar

vermişlerdir. Ayrıca “diğer” kategorisi cevapların oranının ise %4,8 olduğu görülmektedir. Velilerin yarısı çalışma hayatının yoğunluğu ve evdeki sorumluluklar yüzünden kitap okuyamadıklarını belirtmeleri dikkat çekicidir (Tablo 4.7).

Tablo 04.7: Velilerin yeterince okumama nedenleri

	<i>f</i>	%
Okuyorum	64	13,5
Okumuyorum ama fikrim yok	41	8,6
Teknolojik aletlerle çok vakit geçirmem	32	6,7
Çalışma hayatının yoğunluğundan ve evdeki sorumluluklardan vakit kalmaması	240	50,5
Küçük yaşlarda okuma alışkanlığı edinememek	37	7,8
İlgi alanıma göre kitap bulamamam	28	5,9
Diğer	23	4,8
Toplam	475	100

Not: Katılımcılar birden çok cevap verebilmişlerdir.

4.3.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Kitap Okuma Dışında Diğer Faaliyetler İçin Ayırdıkları Süre

Bu bölümde öğrencilere bir gün içinde zaman ayırdıkları etkinlikler sorulmuştur. Öğrencilere bir günde belirlenen aktivitelere ayırdıkları süre sorulduğunda: Öğrencilerin %11,5'i hiç televizyon izlemediğini belirtirken %39,8'i bir saatten az, %37,9'u iki saat ve %10,8'i de iki saatten çok televizyon izlediklerini belirtmiştir. Spor yapma aktivitesi için öğrencilerin %26,5'i hiç spor yapmadığını belirtirken %38,2'si bir saatten az, %27,4'ü iki saat, %8'i ise iki saatten çok spor yaptıklarını belirtmişlerdir. İnternette gezinme aktivitesi için verilen yanıtlara bakıldığında ise öğrencilerin %5,6'sı hiç seçeneğini işaretlerken %39,1'i bir saatten az, %43,3'ü iki saat, %11,9'u iki saatten çok internette gezindiğini belirtmiştir. Bilgisayarda oyun oynama aktivitesi için ise %51,1 oranında öğrenci hiç yanıtını vermiştir. Geri kalan öğrencilerin %23,2'si bir saatten az %22'si iki saat, %3,7'si de iki saatten çok seçeneklerini işaretlediği görülmektedir. Cep telefonu kullanma aktivitesi için elde edilen veriler incelendiğinde de öğrencilerin %19,9'u hiç seçeneğini işaretlemiştir. Geri kalan öğrencilerin de %36,1'i bir saatten az, %35,1'i iki saat, %8,9'u ise iki saatten çok seçeneklerini işaretledikleri görülmektedir. Ankette yer alan son aktivite olan aileye katkı yapmak için çalışma durumuna ilişkin verilerin dağılımının ise %86 hiç, %6,3 bir saatten az, %5,6 iki saat ve %1,2 iki saatten çok şeklinde olduğu

görülmektedir. Verilere bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun internete harcadığı vakit dikkati çekmektedir. Çocukların televizyon izlemeye ayırdıkları sürenin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında erkek öğrencilerin %10,6'sı hiç televizyon izlemediğini belirtirken %40'ı bir saatten az, %40,6'sı iki saat ve %8,9'u da iki saatten fazla televizyon izlediğini belirtmiştir (Tablo 4.8).

Tablo 4.8: Öğrencilerin günlük aktivitelere ayırdıkları zaman

	Hiç		Bir saatten az		İki saat		İki saatten çok	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Televizyon izlemek	49	11,5	170	39,8	162	37,9	46	10,8
Spor yapmak	113	26,5	163	38,2	117	27,4	34	8
İnternette gezinmek	24	5,6	167	39,1	185	43,3	51	11,9
Bilgisayarda oyun oynamak	218	51,1	99	23,2	94	22	16	3,7
Cep telefonu kullanmak	85	19,9	154	36,1	150	35,1	38	8,9
Çalışmak	371	86,9	27	6,3	24	5,6	5	1,2

Not: Katılımcılar birden çok cevap verebilmişlerdir.

Kız öğrencilerin ise %12,6'sı televizyon izlediğini belirtirken %39,3'ü bir saatten az, %36'sı iki saat ve %12,1'i iki saatten fazla televizyon izlediklerini belirtmiştir (Tablo 4.9).

Tablo 4.9: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin televizyon izlemeye ayırdıkları süre

			Erkek		Kız	
			<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Televizyon izlemeye ayrılan süre	Hiç		19	10,6	31	12,6
	Bir saatten az		72	40	97	39,3
	İki saat		73	40,6	89	36
	İki saatten fazla		16	8,9	30	12,1
Toplam			180	100	247	100

Öğrencilerin okuma dışı faaliyet olarak spor yapmaya ayırdıkları sürenin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında erkek öğrencilerin %25,6'sı hiç spor yapmadığını belirtirken %29,4'ü bir saatten az, %36,1'i iki saat, %8,9'u ise iki saatten fazla spor yaptığını belirtmiştir (Tablo 4.10). Kız öğrencilerin ise %27,1'i hiç spor yapmadığını belirtirken %44,5'i bir saatten az, %21,1'i iki saat, %7,3'ü ise iki saatten fazla spor yaptığını belirtmiştir (Tablo 4.10).

Tablo 4.10: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin spor yapmaya ayırdıkları süre

		Erkek		Kız	
		f	%	f	%
Spor yapmaya ayrılan süre	Hiç	46	25,6	67	27,1
	Bir saatten az	53	29,4	110	44,5
	İki saat	65	36,1	52	21,1
	İki saatten fazla	16	8,9	18	7,3
Toplam		180	100	247	100

İnternette gezinmeye ayrılan sürenin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında erkek öğrencilerin %7,8'i hiç internette vakit geçirmediğini belirtirken %31,7'si bir saatten az, %50,6'sı iki saat ve %10'u ise iki saatten fazla internette vakit geçirdiğini belirtmiştir. Kız öğrencilerin ise %4,5'i hiç internette gezinmediğini belirtirken %44,5'i bir saatten az, %37,7'si iki saat, %13,4'ü de iki saatten fazla internette vakit geçirdiğini belirtmiştir. Bulgular Tablo 4.11'de verilmiştir.

Tablo 4.11: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin internette gezinmeye ayırdıkları süre

		Erkek		Kız	
		f	%	f	%
İnternette gezinmeye ayrılan süre	Hiç	14	7,8	11	4,5
	Bir saatten az	57	31,7	110	44,5
	İki saat	91	50,6	93	37,7
	İki saatten fazla	18	10	33	13,4
Toplam		180	100	247	100

Öğrencilerin bilgisayar oyunu oynamaya ayırdıkları sürenin cinsiyete göre dağılımı Tablo 4.12'de verilmiştir. Erkek öğrencilerin %36,7'si hiç bilgisayar oyunu oynamadığını belirtirken %22,2'si bir saatten az, %35'i iki saat, %6,1'i de iki saatten fazla bilgisayarda oyun oynadığını belirtmiştir. Kız öğrencilerin ise %61,9'u hiç bilgisayar oyunu oynamadığını belirtirken %23,9'u bir saatten az, %12,1'i iki saat, %2'si de iki saatten fazla bilgisayarda oyun oynadığını belirtmiştir.

Tablo 4.12: Cinsiyet değişkenine göre bilgisayar oyununa öğrencilerin ayırdıkları süre

				Erkek		Kız	
				f	%	f	%
Bilgisayarda ayrılan süre	oyun	oynamaya	Hiç	66	36,7	153	61,9
			Bir saatten az	40	22,2	59	23,9
			İki saat	63	35	30	12,1
			İki saatten fazla	11	6,1	5	2
Toplam				180	100	247	100

Öğrencilerin cep telefonu kullanımına ayırdıkları sürenin cinsiyete göre dağılımı Tablo 4.13'te verilmiştir. Erkek öğrencilerin %25,'i hiç cep telefonu ile hiç vakit geçirmediğini belirtirken %31,1'i bir saatten az, %36,7'si iki saat, %7,2'si de iki saatten fazla telefon kullanımına zaman ayırdıklarını belirtmiştir. Kız öğrencilerin ise %16,6'sı telefonla hiç vakit geçirmediğini belirtirken %39,7'si bir saatten az, %33,6'sı iki saat ve %10,1'i de iki saatten fazla telefonla vakit geçirdiğini belirtmiştir.

Tablo 4.13: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin cep telefonuna ayırdıkları süre

				Erkek		Kız	
				f	%	f	%
Cep telefonu kullanmaya ayrılan süre			Hiç	45	25,0	41	16,6
			Bir saatten az	56	31,1	98	39,7
			İki saat	66	36,7	83	33,6
			İki saatten fazla	13	7,2	25	10,1
Toplam				180	100,0	247	100,0

Öğrencilerin aile ekonomisine katkı için çalışmaya ayırdıkları zamanın cinsiyete göre dağılımı Tablo 4.14'te verilmiştir. Erkek öğrencilerin %85,6'sı hiç zaman ayırmadığını belirtirken %6,7'si bir saatten az, %6,7'si bir saatten az" %7,2'si iki saat, %0,6'sı da iki saatten fazla çalışmaya zaman ayırdıklarını belirtmiştir. Kız öğrencilerin ise %87,9'u hiç zaman ayırmadığını belirtirken %6,1'i bir saatten az, %4,5'i iki saat, %1,6'sı ise aile ekonomisine katkı için 2 saatten fazla çalıştığını belirtmiştir.

Tablo 4.14: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin aile ekonomisine katkı için çalışmaya ayırdıkları süre

					Erkek		Kız	
					f	%	f	%
Aile ekonomisine katkı için çalışmaya ayrılan süre	Hiç				154	85,6	217	87,9
	Bir saatten az				12	6,7	15	6,1
	İki saat				13	7,2	11	4,5
	İki saatten fazla				1	0,6	4	1,6
Toplam					180	100	247	100

4.4.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuma Olanakları

Bu bölümde öğrencilerin okuma olanaklarına yönelik bulgular Tablo 4.15 ve Tablo 4.16’da paylaşılmıştır. Öğrencilerin okuma olanaklarını ölçmek için öğrencilere ve velilere ayrı ayrı çeşitli sorular sorulmuştur. Öğrencilere (Kendilerine ait oda olup olmadığı, evdeki televizyon sayısı, evde kitaplık olup olmadığı, varsa kitaplığın hangi odada olduğu, evde ders kitapları dışındaki kitapların sayısı, evde kendilerine ait kitaplığın olup olmaması sorulmuştur).

Öğrencilere evde kendilerine ait odaları olup olmadığı sorulduğunda öğrencilerin %73,3’ünün evet, %26,7’sinin de hayır cevabını verdikleri görülmektedir. Öğrencilere evdeki televizyon sayısı sorulduğunda öğrencilerin %0,7’sinin evinde hiç televizyon olmadığı, %58,5’inin evinde 1, %34’ünün evinde 2, %5,9’unun evinde 3 televizyon varken %0,9’unun evinde de 4 televizyon bulunmaktadır. Öğrencilere evlerinde kitaplık olup olmadığı sorulduğunda öğrencilerin %78,5’inin evet, %21,5’inin ise hayır cevabını verdikleri görülmektedir. Bulgular Tablo 4.15’te verilmiştir.

Öğrencilere evlerinde kitaplık varsa hangi odada olduğu sorulduğunda öğrencilerin %9,1’i salonda olduğunu belirtirken %6,1’i oturma odasında, %67,9’u çocuk odasında olduğunu belirtmiştir. “Diğer” seçeneği altında verilen farklı cevapların oranı ise %16,9’dur. Öğrencilere evde kendilerine ait kitaplık olup olmadığı sorulduğunda öğrencilerin %71’i evlerinde kendi kitaplıkları olduğunu belirtirken %29’u kendilerine ait bir kitaplığın olmadığını belirtmişlerdir (Tablo 4.15).

Tablo 04.15: Öğrencilerin okuma olanakları

Sorular		<i>f</i>	%
Evde kendinize ait odanız var mı?	Evet	313	73,3
	Hayır	114	26,7
Evdeki televizyon sayısı?	0	3	0,7
	1	250	58,5
	2	145	34
	3	25	5,9
	4	4	0,9
Evinizde kitaplık var mı?	Evet	335	78,5
	Hayır	92	21,5
Evinizde kitaplık varsa evin hangi odasındadır?	Salon	39	9,1
	Oturma odası	26	6,1
	Çocuk odası	290	67,9
	Diğer	72	16,9
Evde kendinize ait kitaplığınız var mı?	Evet	303	71
	Hayır	124	29
	Toplam	427	100

Öğrencilere evdeki ders kitapları dışında okuma kitaplarının sayısı sorulduğunda: Öğrencilerin %51,8'i evlerinde ders kitabı dışında 0-50 arasında başka kitap olduğunu belirtirken %25,5'i 50-100 arasında, %14,8'i 100-300 arasında, %3,3'ü 300-500 arasında, %4,7'si de 500 ve üzeri başka kitap bulunduğunu belirtmiştir. Bulgular Tablo 4.16'da verilmiştir.

Tablo 04.16: Öğrencilerin evlerinde ders kitapları dışında bulunan kitaplar

	<i>f</i>	%
0-50 arası	221	51,8
50-100 arası	109	25,5
100-300 arası	63	14,8
300-500 arası	14	3,3
500 ve üzeri	20	4,7
Toplam	427	100

Velilere çocuklarının okuma olanaklarını belirlemek için çeşitli sorular sorulmuştur (Evde çocuğun kendine ait kitaplık olup olmaması, evde kitaplık olup olmaması, evde kitaplık varsa evin hangi bölümünde olduğu, evde ders kitapları dışındaki kitapların sayısı; eve günlük, haftalık veya aylık basılı yayın alınıp alınmadığı sorulmuştur). Bulgular Tablo 4.17'de verilmiştir.

Velilere evlerinde çocuklarına ait bir kitaplık olup olmadığı sorulduğunda velilerin %81'i evet cevabını verirken %19'u hayır cevabını vermişlerdir. Velilere evlerinde

kitaplık olup olmadığı sorulduğunda velilerin %80,8'i evet cevabını verirken %19,2'si hayır cevabını vermişlerdir. Velilere evde kitaplığın nerede olduğu sorulduğunda velilerin %11,5'i kitaplığın evin salonunda olduğunu belirtirken %5,6'sı oturma odasında, %65'i çocuk odasında, %9,4'ü çalışma odasında, %8,5'i ise diğer seçeneği altında başka cevaplar vermişlerdir. Velilere evdeki ders kitapları dışındaki kitap sayısı sorulduğunda velilerin %47,2'si evlerinde ders kitapları dışında 0-50 arası kitap olduğunu belirtirken %28,4'ü 50-100 arasında, %13,8'i 100-300 arasında, %4,5'i 300-500 arasında, %6,1'i 500 ve üzeri kitap bulunduğunu belirtmişlerdir. Velilere eve günlük, haftalık, aylık gazete ya da dergi girip girmediği sorulduğunda velilerin %28,2'si evet cevabını verirken %71,8'si hayır cevabını vermişlerdir. Bulgular Tablo 4.17'de verilmiştir.

Tablo 4.17: Ailelerin evdeki okuma olanakları

Sorular		<i>f</i>	%
Evinizde çocuğunuza ait kitaplık var mı?	Evet	345	81
	Hayır	81	19
Evinizde kitaplık var mı?	Evet	344	80,8
	Hayır	82	19,2
Evde kitaplık varsa evin hangi bölümündedir?	Salon	4	11,5
	Oturma odası	24	5,6
	Çocuk odası	277	65
	Çalışma odası	40	9,4
	Diğer	36	8,5
	0-50 arası	201	47,2
Evinizde ders kitapları dışında okuma kitabı sayısı nedir?	50-100 arası	121	28,4
	100-300 arası	59	13,8
	300-500 arası	19	4,5
	500 ve üzeri	26	6,1
Eve günlük, haftalık, aylık gazete ya da dergi girmekte midir?	Evet	120	28,2
	Hayır	306	71,8
	Toplam	426	100

4.5.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrenci Ailelerinin Çocuklarının Kitap Okumalarını Teşvik İçin Yaptıkları

Bu bölümde ailelerin çocuklarında kitap okuma alışkanlığı oluşturmak için yaptıklarına yönelik bulgular Tablo 4.18’de paylaşılmıştır. Velilerin çocuklarını okumaya yönlendirmesini belirlemek için öğrencilere ve velilere ayrı ayrı çeşitli sorular sorulmuştur. Öğrencilere (İlk kitabı kimin aldığı, aile ile kitap alışverişi yapıp yapmadığı, aile ile okuma saatlerinin olup olmadığı, okunan kitaplarla ilgili ebeveynlerle sohbet edilip edilmediği ve diğer aile üyelerini okurken görme sıklığı sorulmuştur).

Tablo 4.18’de öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanmasında ailenin teşvikine ilişkin öğrencilerin verdiği cevaplardan elde edilen verilere yer verilmiştir. Öğrencilere alınan ilk kitapları sorulduğunda öğrencilerin %7,7’si kendisinin, %54,3’ü annesinin, %22,5’i babasının, %1,2’si arkadaşının ve %10,1’i de öğretmeninin aldığını belirtmiştir. %4,2’lik bir öğrenci grubu ise “diğer” seçeneği altında başka cevaplar vermişlerdir (Tablo 4.18). Verilen cevaplarda öğrencilerin yarısından fazlası kendine ilk kitap alan kişinin annesi olduğunu belirtmesi dikkat çekicidir.

Öğrencilere aileleriyle birlikte kitap alışverişi yapıp yapmadıkları sorulduğunda öğrencilerin %59,3’ü ailesi ile kitap alışverişi yaptığı ve %40,7’si ise yapmadığını belirtmiştir (Tablo 4.18).

Öğrencilere aileleriyle kitap okuma saatleri yapıp yapmadıkları sorulduğunda öğrencilerin %12,2’sinin aileleri ile okuma saatleri yaptıklarını belirttikleri görülürken, %39,1’i hayır ve %48,7’si ise bazen cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin yaklaşık %12’sinin ailesiyle okuma saatleri düzenliyor olması oranın çok düşük olması dikkat çekicidir ve alışkanlıkların düzenli eylemlerin tekrarından oluştuğu düşünüldüğünde bazen cevabını veren %48,7’lik oran da olumsuz olarak nitelendirilebilir (Tablo 4.18).

Öğrencilere okudukları kitaplarla ilgili anne babalarıyla konuşup konuşmadığı sorulduğunda: Öğrencilerin %44,5'inin evet, %20,8'inin hayır ve %34,7'sinin ise bazen cevaplarını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin yarısına yakını aileleriyle okudukları kitaplar hakkında konuştuklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.18).

Öğrencilere evdeki diğer aile üyelerini kitap okurken görme sıklıkları sorulduğunda öğrencilerin %21,3'ünün her gün, %23,7'sinin ayda 2 ya da daha fazla, %19,2'sinin ayda bir, %6,3'ünün iki ayda bir, %25,3'ünün yılda 1 ve %4,2'sinin de her zaman cevaplarını verdikleri görülmektedir (Tablo 4.18).

Tablo 04.18: Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanmasında ailenin rolü

Sorular		f	%
İlk kitabınızı kim aldı?	Kendim	33	7,7
	Annem	232	54,3
	Babam	96	22,5
	Arkadaşım	5	1,2
	Öğretmenim	43	10,1
	Diğer	18	4,2
Ailenizle birlikte kitap alışverişi yapar mısınız?	Evet	253	59,3
	Hayır	174	40,7
Ailenizle kitap okuma saatleri yapıyor musunuz?	Evet	52	12,2
	Hayır	167	39,1
	Bazen	208	48,7
Okuduğunuz kitaplarla ilgili anne babanızla konuşur musunuz?	Evet	190	44,5
	Hayır	89	20,8
	Bazen	148	34,7
Evde diğer aile üyelerini kitap okurken görme sıklığınız?	Her gün	91	21,3
	Ayda 2 ya da daha fazla	101	23,7
	Ayda bir	82	19,2
	İki ayda bir	27	6,3
	Yılda 1	108	25,3
	Her zaman	18	4,2
	Toplam	427	100

Velilerin çocuklarını okumaya yönlendirmesini ölçmek için velilere çeşitli sorular sorulmuştur. Velilere (Çocukların okuma kitabıyla ilk tanıştığı yaş, çocuğa ilk kitabını kimin aldığı, çocuğuyla kütüphaneye gidip gitmediği, çocuğuyla kitap okumak için vakit ayırıp ayırmadığı eğer vakit ayırıyorsa bunu ne sıklıkta yaptığı, çocuklarıyla okudukları kitaplar hakkında konuşup konuşmadıkları, çocuklarının kitap okuma alışkanlıklarını desteklemek için yaptıkları sorulmuştur). Bulgular Tablo 4.19'da verilmiştir.

Velilere: “Çocuğunuz ilk okuma kitabıyla kaç yaşında tanıştı?” diye sorulmuş ve seçenekler “0-3 arasında”, “3-5 arasında”, “5-7 arasında”, “7-9 arasında” olarak belirlenmiştir. Çocukların okuma kitabıyla ilk tanıştıkları yaş sorusuna velilerin %27’si 0-3 yaş aralığı, %25,6’sı 3-5 yaş aralığı, %41,5’i 5-7 yaş aralığı ve %5,9’u 7-9 yaş aralığı olarak cevap vermişlerdir. Velilere çocuğunuza ilk okuma kitabını kimin aldığı sorulduğunda: Velilerin 67,1’inin annesi cevabını verdiği görülürken %22,5’i babası, %5,9’u öğretmeni, %0,2’si arkadaşı ve %1,9’u kendi cevaplarını vermişlerdir. Bunun dışında %2,3’ü de “diğer” seçeneği altında başka cevaplar vermişlerdir (Tablo 4.19).

Velilere çocuklarıyla kütüphaneye gidip gitmedikleri sorulduğunda velilerin %42,5’inin çocukları ile birlikte kütüphaneye gittikleri, %57,5’inin de “hayır” cevabını verdikleri görülmektedir (Tablo 4.19).

Velilere çocuklarıyla kitap okumak için zaman ayırıp ayırmadıkları sorulduğunda velilerin %68,3’ü çocuğuyla kitap okumaya vakit ayırdığını belirtirken %31,7 gibi büyük bir kesimi ise vakit ayırmadığını belirtmiştir (Tablo 4.19).

Velilere çocuklarıyla kitap okumak için ne sıklıkla vakit ayırdıkları sorulduğunda velilerin %14,6’sı çocuğuyla kitap okumak için her gün vakit ayırdığını belirtirken %31,2’si birkaç günde bir, %24,2’si haftada bir ve %26,1’i hiç vakit ayırmadığını belirtmiştir. Ayrıca katılımcı velilerin %4’lük bir kesimi bu soruya “diğer” seçeneği altında farklı cevaplar vermişlerdir (Tablo 4.19).

Velilere çocuklarıyla okudukları kitap hakkında konuşup konuşmadıkları sorulduğunda velilerin %62’si çocukları ile konuştuğunu söylerken %11,3’ü konuşmadığını, %26,8’i ise kısmen konuştuğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.19).

Velilere çocuklarının kitap okuma alışkanlıklarını desteklemek için neler yaptıkları sorulduğunda velilerin %24,2’si çocuklarının kitap okuma alışkanlığını desteklemek için onunla okuduğunu, %26,1’i okuyarak örnek olduklarını, %32,6’sı kitap hediye

ettiğini, %12'si kitap fuarı ya da kütüphaneye götürdüğünü belirtmiş, %5,2'si ise diğer seçeneği altında farklı cevaplar vermişlerdir (Tablo 4.19).

Tablo 4.19: Çocuklarda okuma alışkanlığı oluşturmada veli desteği

Sorular		f	%
Çocuğunuz ilk okuma kitabıyla kaç yaşında tanıştı?	0-3 arasında	115	27
	3-5 arasında	109	25,6
	5-7 arasında	177	41,5
	7-9 arasında	25	5,9
Çocuğunuzla kitap okumak için vakit ayırıyor musunuz?	Evet	291	68,3
	Hayır	135	31,7
Çocuğunuzla kitap okumak için vakit ayırıyorsanız ne kadar sıklıkla bunu yapıyorsunuz?	Her gün	62	14,6
	Birkaç günde bir	133	31,2
	Haftada bir	103	24,2
	Diğer	17	4
	Hiç	111	26,1
Çocuğunuza ilk okuma kitabını kim aldı?	Annesi	286	67,1
	Babası	96	22,5
	Öğretmeni	25	5,9
	Arkadaşı	1	0,2
	Kendi	8	1,9
	Diğer	10	2,3
Çocuğunuzla okuduğunuz kitap hakkında konuşuyor musunuz?	Evet	264	62
	Hayır	48	11,3
	Kısmen	114	26,8
Çocuğunuzun kitap okuma alışkanlığını desteklemek için neler yapıyorsunuz?	Onunla okurum	103	24,2
	Okuyarak örnek olurum	111	26,1
	Kitap hediye ederim	139	32,6
	Kitap fuarı ya da kütüphaneye götürürüm	51	12
	Diğer	22	5,2
Çocuğunuzla birlikte kütüphaneye gider misiniz?	Evet	181	42,5
	Hayır	245	57,5
Toplam		426	100

4.6.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerinin Çocuklarının Okuma Alışkanlığı Kazanmasındaki Rollerini Hakkındaki Farkındalıkları

Bu bölümde velilere çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırmadaki rol model olma konusundaki farkındalıklarını ölçmek amacıyla çeşitli sorular sorulmuştur ve bulgular Tablo 4.20 ve Tablo 4.21’de paylaşılmıştır. Velilere (Çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmada ailenin etkili olup olmadığı, çocuğunun okuma alışkanlığı kazanmasında en çok rolü olan kişi, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmak için kendilerinin yapması gereken en önemli 3 şey sorulmuştur).

Velilere çocuğuna okuma alışkanlığı kazandırmada ailenin önemli olup olmadığı sorulduğunda: Velilerin %91,8 gibi büyük bir oranı çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmada ailenin önemli olduğunu belirtmiştir. Bunun dışında %1,2’si önemli olmadığını belirtirken %7’lik kısmı ise kısmen önemli olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.20).

Velilere çocuklarının kitap okumasında en çok rolü olan kişi sorulduğunda: Velilerin %43,7’sinin anne cevabını verdiği görülürken, %11,7’sinin baba, %30’unun öğretmen, %4,2’sinin arkadaş, %6,3’ünün kardeş cevabını verdikleri görülmektedir. Ayrıca “diğer” seçeneği altında başka cevaplar verenlerin oranı ise %4’tür (Tablo 4.20).

Tablo 4.20: Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazandırılmasında ailenin rolü

Sorular		f	%
Çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmada ailenin önemli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	391	91,8
	Hayır	5	1,2
	Kısmen	30	7
Sizce çocuğunuzun kitap okumasında en çok rolü olan kişi kimdir?	Anne	186	43,7
	Baba	50	11,7
	Öğretmen	128	30
	Arkadaş	18	4,2
	Kardeş	27	6,3
	Diğer	17	4

Velilere çocuklarınıza kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için yapılması gereken en önemli 3 şey açık uçlu olarak sorulduğunda: Velilerin %11,1'inin okumayı sevdirmek, okumanın önemini anlatmak, %44,8'i örnek olmak, birlikte okumak, %8,6'sının çocukların ilgisini belirlemek, ona göre kitaplara yönlendirmek, %8,4'ünün kitap hediye etmek, yine %8,4'ünün okunulan kitaplar hakkında onlarla konuşmak, kitap okuma ile ilgili zaman yaratmak, %4,1'inin onları kütüphaneye ve kitap fuarına götürmek, %9'unun onlara kitap okumaya teşvik edici hediyeler vermek ve %2,1'inin ise onları teknolojik aletleri kısıtlamak cevaplarını verdikleri görülmektedir. Ayrıca %3,6'lık bir veli ise diğer kategorisinde cevaplar vermişlerdir. Velilerin yaklaşık yarısının çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırmada yapmaları gereken şeylere “örnek olmak” yazmaları dikkat çekicidir. Bulgular Tablo 4.21’de verilmiştir.

Tablo 4.21: Velilerin çocuklarının okuma alışkanlığı kazanması için yapması gerekenler

	f	%
Okumayı sevdirmek, okumanın önemini anlatmak	81	11,1
Örnek olmak, birlikte okumak	327	44,8
Çocukların ilgisini belirlemek, ona göre kitaplara yönlendirmek	63	8,6
Kitap hediye etmek	61	8,4
Okunulan kitaplar hakkında onlarla konuşmak, kitap okuma ile ilgili zaman yaratmak	61	8,4
Onları kütüphaneye ve kitap fuarına götürmek	30	4,1
Onlara kitap okumaya teşvik edici hediyeler vermek	66	9
Teknolojik aletleri kısıtlamak	15	2,1
Diğer	26	3,6
Toplam	730	100

Not: Katılımcılar birden çok cevap verebilmişlerdir.

4.7.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuma Alışkanlıkları Kazanmalarında Aile Rollerine Hakkındaki Farkındalıkları

Bu bölümde öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında ailelerinin rol model olma konusundaki farkındalıklarını ölçmek amacıyla çeşitli sorular sorulmuş ve bulgular Tablo 4.22 ve Tablo 4.23’te verilmiştir. Öğrencilere (Ailelerine okuma alışkanlığı kazanmaları konusundaki etkinliği için puanlamaları ve kendilerine okuma alışkanlığı kazandırmak için ailelerinden bekledikleri en önemli 3 şey sorulmuştur).

Öğrencilerden ailelerini okuma alışkanlığı kazanma ve kazandırmada numara ile değerlendirmeleri (1-10 puan) istendiğinde öğrencilerin %5,6'sının 1 puan, %1,9'unun 2 puan, %4'ünün 3 puan, %2,8'inin 4 puan, %12,6'sının 5 puan, %5,4'ünün 6 puan, %11,5'inin 7 puan, %14,3'ünün 8 puan, %9,8'inin 9 puan ve %16,2'sinin 10 puan şeklinde derecelendirme yaptıkları görülmektedir. Ayrıca 1-10 aralığı dışında derecelendirme yapanların oranı ise %15,9'dur.

Öğrencilere ailelerinin okuma alışkanlığı kazandırmak için yapmaları gereken en önemli 3 şey açık uçlu olarak sorulduğunda öğrencilerin %26,4'ü ailesinin onunla birlikte okuyarak ve kitap hakkında konuşarak örnek olmasının okuma alışkanlığı kazanmasında önemli olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4.22: Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında ailenin rolünün derecelendirilmesi

	<i>f</i>	%
1puan	24	5,6
2 puan	8	1,9
3 puan	17	4
4 puan	12	2,8
5 puan	54	12,6
6 puan	23	5,4
7 puan	49	11,5
8 puan	61	14,3
9 puan	42	9,8
10 puan	69	16,2
Diğer	68	15,9
Toplam	427	100

Öğrencilerin %4'ü fikrinin olmadığını belirtirken %18,8'i düzenli kitap okuma saatleri yapılması gerektiğini, %6'sı ev ortamının internetsiz, sessiz ve kendisine ait bir odası olacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini, %11,1'i kitap hediye edilmesi veya kütüphaneye görülmesi gerektiğini, %6'sı baskı yapılmadan güzel bir dille kitap okumanın faydalarının anlatılması gerektiğini, %12,8'i çocuğunun ilgi alanına göre onun sevebileceği kitapları alması gerektiğini, %7,3'ü de okuma sonrası ödül verilmesi veya bir eğlence ortamı oluşturulması gerektiğini ailenin yapması gereken en önemli görevler olarak belirtmişlerdir. Ayrıca sorunun amacına uygun olmayacak şekilde verilen cevapların oranı ise %7,5'dir. Öğrencilerin yaklaşık dörtte birinin

ailesinin onunla birlikte okuyarak örnek olması gerektiğini belirtmeleri dikkat çekicidir. Bulgular Tablo 4.23'te verilmiştir.

Tablo 4.23: Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmaları için ailelerin yapması gereken en önemli şeylere ilişkin öğrenci görüşleri

	f	%
Birlikte okuyarak ve kitap hakkında konuşarak örnek olması	184	26,4
Fikrim yok	28	4
Düzenli kitap okuma saatleri yapılmalı	131	18,8
Ev ortamı düzenlenmeli (İnternet olmamalı, sessizlik olmalı ve bir oda olmalı)	42	6
Kitap hediye etmeli ya da kütüphaneye götürmeli	77	11,1
Baskı yapmadan güzel dille kitap okumanın faydalarını anlatması	42	6
Öğrencisinin ilgi alanına göre sevdiği kitaplar almalı	89	12,8
Okuma sonrası ödül verilmeli ve eğlenecek bir ortam hazırlamalı	51	7,3
Diğer	52	7,5
Toplam	696	100

Not: Katılımcılar birden çok cevap verebilmişlerdir.

4.8.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerinin Çocuklarının Okuma Alışkanlıklarına Yönelik Fikir ve Beklentileri

Bu bölümde velilere çocuklarında okuma alışkanlığı oluşması için çocuklarından beklentilerini belirlemek için çeşitli sorular sorulmuş ve bulgular Tablo 4.24'te verilmiştir. (Çocuklarının yeterince kitap okuyup okumadığı, çocuklarının ne sıklıkla kitap okumasını istedikleri, kitap okumanın çocuklarına neler kazandıracağı sorulmuştur). Velilere çocuklarının yeterince kitap okuyup okumadığı sorulduğunda velilerin %44,8'i çocuklarının yeterince kitap okuduğunu belirtirken %47,4'ü ise hayır cevabını vermiştir. Bunun yanında “fikrim yok” seçeneğini işaretleyenlerin oranı %6,6 diğer seçeneği altında başka cevaplar verenlerin oranı ise %1,2'dir. Velilere çocuklarının ne sıklıkta okumasını istedikleri sorulduğunda velilerin %82,9'u çocuklarının her gün belli bir süre kitap okumalarını istediklerini, %11'i ayda 3 kitap veya daha fazla, %4,2'si ayda 1 kitap, %0,5'i 2 ayda 1 kitap ve %0,2'si yılda 1 kitap okumalarını yeterli bulmuşlardır. Ayrıca 1,2'lik bir veli gurubu ise “diğer” seçeneği altında başka cevaplar vermişlerdir. Velilere kitap okumanın çocuklarına neler kazandıracağı sorulduğunda velilerin %17,1'i okul başarısını artıracığını, %11,7'si onları hayata hazırlayacağını ve %65'i bilgi birikimlerini

artıracağını düşünmektedir. Ayrıca velilerin %6,1’lik kısmı ise “diğer” seçeneği altında başka yanıtlar vermişlerdir.

Tablo 4.24: Çocukların okuma alışkanlıklarına ilişkin velilerin beklentileri

Sorular		f	%
Çocuğunuz yeterince kitap okuduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	191	44,8
	Hayır	202	47,4
	Fikrim yok	28	6,6
	Diğer	5	1,2
Çocuğunuzun ne sıklıkta kitap okumasını istersiniz?	Her gün	353	82,9
	Ayda 3 kitap veya daha fazla	47	11
	Ayda 1 kitap	18	4,2
	2 ayda 1 kitap	2	0,5
	Yılda 1 kitap	1	0,2
	Diğer	5	1,2
Kitap okumanın çocuğunuza neler kazandıracağını düşünüyorsunuz?	Okul başarısını artırır	73	17,1
	Hayata hazırlar	50	11,7
	Bilgi birikimini artırır	277	65
	Diğer	26	6,1
	Toplam	426	100

4.9.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Kendi Okuma Alışkanlıklarına Yönelik Farkındalıkları

Bu bölümde öğrencilere kendi okuma alışkanlıklarına ilişkin farkındalıklarını belirlemek için çeşitli sorular sorulmuş ve bulgular Tablo 4.25’te verilmiştir. (Okuma alışkanlıklarını yeterli bulup bulmadıkları, yeterli buluyor ise bunun en önemli 3 nedeni, yeterli bulmuyor ise de bunun en önemli 3 nedeni sorulmuştur). Öğrencilere okuma alışkanlıklarını yeterli bulup bulmadıkları sorulduğunda öğrencilerin %61,6’sı “Evet”, %38,4’ü ise “Hayır” cevabını vermiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun kendi okuma alışkanlıklarını yeterli bulduğu söylenebilir. Öğrencilerin bazıları okuma alışkanlıklarını yeterli bulmakta iken bazıları yeterli bulmamaktadır. Öğrencilere okuma alışkanlıklarını yeterli bulmamalarının en önemli 3 sebebi sorulduğunda öğrencilerin %35,6’sı okuma alışkanlığını yeterli bulduklarını belirtmiş, yeterli bulmayanlar ise nedenlerini açık uçlu sorulara şöyle sıralamıştır: ödevlerin çokluğunu sebepleri arasında belirten öğrencilerin oranı %20,6 iken %2,4’ü evdekilerin okumamasını, %10,8’i kitap okuma konusunda

yönlendirilmemeyi, %1,6'sı yüksek ses, evde bulunan kardeşe karşı sorumluluklar veya kendine ait odanın olmaması gibi gerekçelerle ev ortamının uygun olmamasını, %8'i teknolojik aletlerle fazla vakit geçirmesini, %13,4'ü kitapların sıkıcı olmasından ötürü okumayı sevmemeyi, %5'i yavaş okuma ve dikkat dağınıklığı gerekçesiyle okuduğunu anlamamayı sebep göstermiştir. Bununla birlikte yanıtlar arasında çok az sayıda yer alan maddi yetersizlik, kitaba ulaşamamak, okul kütüphanelerinin yetersizliği gibi sebepler diğer nedenler seçeneğinde toplanmış, öğrencilerin %2,6'sı ise bu sebepleri cevap olarak belirtmişlerdir.

Tablo 04.25: Öğrencilerin okuma alışkanlıklarını yeterli bulmama nedenleri

		f	%
Okuma alışkanlığınızı yeterli buluyor musunuz?	Evet	263	61,6
	Hayır	164	38,4
Ödevlerin çokluğu		103	20,6
Evdekilerin okumaması		12	2,4
Kitap okuma konusunda yönlendirilmemek		54	10,8
Ev ortamının uygun olmaması		8	1,6
Teknolojik aletler fazla vakit geçirmek		40	8
Kitapların sıkıcı olması		67	13,4
Yavaş okuma, dikkat dağınıklığı ve okuduğunu anlayamama		25	5
Okuma alışkanlığımı yeterli buluyorum		178	35,6
Diğer nedenler		13	2,6
Toplam		5001	100

Not: Katılımcılar birden çok cevabı seçebilmişlerdir.

Öğrencilere okuma alışkanlıklarını yeterli bulmalarının en önemli 3 sebebi sorulduğunda: Öğrencilerin %21'i okuma alışkanlığını yeterli bulmadığını belirtirken %8'i okuduğunu anlamayı ve hızlı okuyor olmayı, %16,7'si okumaya yeterli vakit ayırıp düzenli okuma yapmayı, %16,7'si bilgi düzeyinin artması ve derslerde kazanılan başarıyı, %7,1'i bilgi düzeyinin artmasını ve derslerde kazandığı başarıyı, %1,8'i gelişen telaffuzunu, akıcı konuşmasını ve anlaşılır olmasını, %22,1'i okumadan aldığı keyfi ve oluşan merakını gerekçe göstererek okuma alışkanlığını yeterli bulduğunu belirtmiştir. Ayrıca %12,1'lik öğrenci grubu da diğer yanıtını vermişlerdir. Bulgular Tablo 4.26'da verilmiştir.

Tablo 04.26: Öğrencilerin okuma alışkanlıklarını yeterli bulma nedenleri

	<i>f</i>	%
Yeterli bulmuyorum	116	21
Okuduğunu anlamak ve hızlı okumak	44	8
Okumaya yeterli vakti ayırıp düzenli okuma yapmak	92	16,7
Bilgi düzeyinin artması ve derslerde kazanılan başarı	62	16,7
Gelişen telaffuzu, akıcı konuşma ve anlaşılır olma	10	1,8
Okumadan aldığı keyif ve oluşan merak	122	22,1
Diğer	67	12,1
Toplam	5522	100

Not: Katılımcılar birden çok cevabı seçebilmişlerdir.

4.10.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanmasında Aile İlgili Faktörler

Bu bölümde öğrencilerin kitap okuma sıklıkları velinin eğitim düzeyine, yerleşim yerine, çocuk sayısına, sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiş ve bulgular Tablo 4.27’de verilmiştir.

Öğrencilerin okuma sıklıklarının ailelerin sosyo-ekonomik düzeyine göre dağılımına bakıldığında aileleri alt gelir grubuna (URL 9) dahil olan öğrencilerin: %53,8’i her gün, %15,4’ü ayda iki ve daha fazla, %17,9’u ayda bir, %5,1’i iki ayda bir, %5,1’iyılda bir kitap okuduğunu,%2,6’sı hiçbir zaman kitap okumadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin okuma sıklıklarının ailelerin sosyo-ekonomik düzeyine göre dağılımına bakıldığında aileleri orta gelir grubuna (URL 9) dahil olan öğrencilerin: %54,2’si her gün, %22,6’sı ayda iki ve daha fazla, %11,2’si ayda bir, %6,3’ü iki ayda bir, %3,3’ü yılda bir kitap okuduğunu,%0,8’i hiçbir zaman kitap okumadığını belirtmiştir. %1,6’sı ise diğer seçeneği altında cevap vermiştir.

Öğrencilerin okuma sıklıklarının ailelerin sosyo-ekonomik düzeyine göre dağılımına bakıldığında aileleri üst gelir grubuna (URL 9) dahil olan öğrencilerin: %47,6’sı her gün, %38,1’i ayda iki ve daha fazla, %4,8’i ayda bir, %4,8’i yılda bir kitap okuduğunu belirtmiştir.%4,8’i ise diğer seçeneği altında cevap vermiştir.

Tablo 4.27:Ailelerin sosyo-ekonomik düzeyine göre öğrencilerin okuma sıklıkları

		Alt		Orta		Üst	
		f	%	f	%	f	%
Kitap okuma sıklığı	Her gün	21	53,8	199	54,2	10	47,6
	Ayda 2 ya da daha fazla	6	15,4	83	22,6	8	38,1
	Ayda bir	7	17,9	41	11,2	1	4,8
	İki ayda bir	2	5,1	23	6,3	0	0
	Yılda 1	2	5,1	12	3,3	1	4,8
	Hiçbir zaman	1	2,6	3	0,8	0	0
	Diğer	0	0	6	1,6	1	4,8
Toplam		39	100	367	100	21	100

Öğrencilerin okuma sıklıklarının yaşanılan yerleşim yerine göre dağılımı incelenmiş ve bulgular Tablo 4.28’de verilmiştir. Büyükşehirde yaşayan öğrencilerin: %33,3’ü her gün, %33,3’ü ayda iki ve daha fazla, %23,8’i ayda bir, %9,5’i iki ayda bir kitap okuduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin okuma sıklıklarının yaşanılan yerleşim yerine göre dağılımına bakıldığında şehirde yaşayan öğrencilerin: %55,4’ü her gün, %23,4’ü ayda iki ve daha fazla, %11,4’ü ayda bir, %4,1’i iki ayda bir, %3,2’si yılda bir kitap okuduğunu, %0,6’sı hiçbir zaman kitap okumadığını belirtmiştir. %1,9’u ise diğer seçeneği altında cevap vermiştir.

Öğrencilerin okuma sıklıklarının yaşanılan yerleşim yerine göre dağılımına bakıldığında ilçede yaşayan öğrencilerin: %52,3’ü her gün, %18,6’sı ayda iki ve daha fazla, %8,1’i ayda bir, %11,6’sı iki ayda bir, %5,8’i yılda bir kitap okuduğunu, %2,3’ü hiçbir zaman kitap okumadığını belirtmiştir. %1,2’si ise diğer seçeneği altında cevap vermiştir.

Öğrencilerin okuma sıklıklarının yaşanılan yerleşim yerine göre dağılımına bakıldığında köyde yaşayan öğrencilerin: %66,7’si her gün, %33,3’ü ayda bir kitap okuduğunu belirtmiştir. Köyden ankete katılan 3 öğrenci bulunmaktadır.

Öğrencilerin okuma sıklıklarının yaşanılan yerleşim yerine göre dağılımına bakıldığında mezrada yaşayan öğrencilerin: %100’ü her gün kitap okuduğunu belirtmiştir. Mezradan ankete katılan 1 öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 4.28: Yaşanan yerleşim yeri değişkenine göre öğrencilerin okuma sıklığı

		Büyükşehir		Şehir		İlçe		Köy		Mezra	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kitap okuma sıklığı	Her gün	7	33,3	175	55,4	45	52,3	2	66,7	1	100
	Ayda 2 ya da daha fazla	7	33,3	74	23,4	16	18,6	0	0	0	0
	Ayda bir	5	23,8	36	11,4	7	8,1	1	33,3	0	0
	İki ayda bir	2	9,5	13	4,1	10	11,6	0	0	0	0
	Yılda 1	0	0	10	3,2	5	5,8	0	0	0	0
	Hiçbir zaman	0	0	2	0,6	2	2,3	0	0	0	0
	Diğer	0	0	6	1,9	1	1,2	0	0	0	0
Toplam		21	100	316	100	86	100	3	100	1	100

Öğrencilerin okuma sıklıklarının kardeş sayılarına göre dağılımı incelenmiş ve bulgular Tablo 4.29’da verilmiştir. Tek çocuk olan öğrencilerin %62,1’i her gün kitap okuduğunu belirtirken %31,0’i ayda 2 ya da daha fazla, %3,4’ü ayda bir, yine %3,4’ü iki ayda bir kitap okuduklarını belirtmiştir. Bu kategoride yılda 1 ve hiçbir zaman cevapları ile diğer seçeneği altında başka cevaplar veren hiçbir öğrenci yoktur.

1 kardeşi olan öğrencilerin %60,2’si her gün kitap okuduğunu belirtirken %16,8’i ayda 2 ya da daha fazla, %11,5’i ayda bir, %7,1’ iki ayda bir kitap okuduğunu belirtirken %1,8’i ise hiçbir zaman kitap okumadığını belirtmiştir. Bunun yanında yılda 1 cevabını veren hiçbir öğrenci yokken diğer seçeneği altında başka cevaplar veren öğrencilerin oranı ise %2,7’dir.

2 kardeşi olan öğrencilerin %57,6’sı her gün kitap okuduğunu belirtirken %17,8’i ayda 2 ya da daha fazla, %13,6’sı ayda bir, %5,1’i iki ayda bir, %4,2’si ise yılda 1 kitap okuduklarını belirtmiştir. Hiçbir zaman kitap okumadığını belirten öğrencilerin oranı %0,8, diğer seçeneği altında başka cevaplar veren öğrencilerin oranı ise yine %0,8’dir.

3 kardeşi olan öğrencilerin %46,4’ü her gün kitap okuduklarını belirtirken %28,0’sı ayda 2 ya da daha fazla, %12,0’si ayda bir, %4,8’i iki ayda bir, %5,6’sı ise yılda 1 kitap okuduklarını belirtmiştir. Hiçbir zaman kitap okumadığını belirten öğrencilerin oranı %0,8, diğer seçeneği altında başka cevaplar veren öğrencilerin oranı ise %2,4’dür.

4 ve üzeri kardeşi olan öğrencilerin %42,9'u her gün kitap okuduğunu belirtirken %31,0'i ayda 2 ya da daha fazla, %9,5'i ayda bir, yine %95'i iki ayda bir, %71'i de yılda 1 kitap okuduklarını belirtmiştir. Bununla birlikte hiçbir zaman kitap okumadığını belirten veya diğer seçeneği altında başka cevaplar veren hiçbir öğrenci yoktur.

Tablo 4.29:Kardeş sayısı değişkenine göre öğrencilerin okuma sıklığı

		0		1		2		3		4 ve üzeri	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kitap okuma sıklığı	Her gün	18	62,1	68	60,2	68	57,6	58	46,4	18	42,9
	Ayda 2 yd.d. fazla	9	31	19	16,8	21	17,8	35	28	13	31
	Ayda bir	1	3,4	13	11,5	16	13,6	15	12	4	9,5
	İki ayda bir	1	3,4	8	7,1	6	5,1	6	4,8	4	9,5
	Yılda 1	0	0	0	0	5	4,2	7	5,6	3	7,1
	Hiçbir zaman	0	0	2	1,8	1	0,8	1	0,8	0	0
	Diğer	0	0	3	2,7	1	0,8	3	2,4	0	0
Toplam		29	100	113	100	118	100	125	100	42	100

5.SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

İlköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında veli etkisinin öğrenci ve velilerin görüşlerin alınarak araştırılması amaçlanan bu çalışmadan elde edilen bulgularla aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Kitap Okuma Sıklıkları ve Alışkanlıkları ile İlgili Sonuçlar

Öğrencilerin yaklaşık üçte birlik kısmı hiçbir zaman kütüphaneye gitmediğini belirtmiştir. Öğrencilerin yaklaşık dörtte birinin kütüphaneden ya da okuldan kitap almaması dikkat çekicidir. Çünkü Yılmaz'a (2004) göre kütüphaneye üyelik ve kütüphaneye gitme sıklığı bir ülkenin gelişmişlik düzeyi hakkında bilgi verir. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin ancak %24,5'ininkütüphane kullanma alışkanlığı kazanmış olması öğretmen ve velilerin üzerine öğrencilerin kütüphane kullanımına özendirilmesi açısından sorumluluklar yüklemektedir. Demire ve diğerleri (2011), İşcan ve diğerleri (2013), Özkan ve Didem (2014) çalışma sonuçlarıyla da örtüşmektedir.

Öğrenciler kitap okumayı sevdiklerini belirtmelerine rağmen öğrencilerin kitap okuma sıklıklarının bu söylemlerini doğrulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz'ın (2000) okuma ölçütleri baz alındığında: Öğrencilerin büyük bir kısmının zayıf okuyucu olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin yarısından fazlası dijital kitap okumadığını belirtmiştir. 21. yüzyıl dijital çağ (Tutkun, 2010) olarak adlandırılırken öğrencilerin %53,9'unun hiçbir zaman dijital kitap okumaması öğrencilerin teknolojik araçları okuma amaçlı kullanmadıklarını göstermektedir bu sonuç İşcan ve diğerlerinin (2013) araştırma sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Buradan öğrencilerin daha çok matbu kitaplar tercih ettiğini sonucuna ulaşılmış olup bu sonuç Bayat ve Çetinkaya'nın (2018), Koç'un (2020) araştırma sonuçları ile de tutarlıdır.

Öğrencilerin %81,7'si kitaplarını kendileri seçmektedir. Öğrencilerin kitap seçimlerini kendi ilgi alanlarına göre yapmaları okumaktan keyif almalarını ve okuma eyleminin süreklilik göstermesini sağlayacaktır. Burada öğretmenlerin, ailelerin ve yazarların öğrencilere okumanın önemini anlatmasının yanı sıra öğrencilerde okuma alışkanlığı oluşturacak kitap tavsiyelerinde bulunmaları gerekmektedir. Çetin ve Karaata (2010) araştırmalarında öğrencilerin kendi ilgilerine ve bilgi seviyelerine uygun kitapları okumalarının okuma alışkanlığı kazanmalarında önemli olduğunu vurgulamıştır.

Öğrencilerin yarısından fazlası kitap okuma nedenlerini kendini geliştirmek, bilgi düzeyini artırmak, hoş vakit geçirmek (Toplam %52,8) gibi içsel güdülenme ile açıklarken bu bulgular Bayat ve Çetinkaya'nın (2018) sonuçları ile örtüşmektedir. Katılımcıların diğer bölümü de okuma nedenlerini: Derslerinde başarılı olmak, okuma ödevini yapmak, ailesini mutlu etmek gibi dış etkenlere bağlı açıklamıştır. Öğrencilerin yaklaşık yarısının kitap okumayı kendi gelişimini destekleyen bir araç olarak gördüğü sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilerin %57,4'ü kitabı en çok evde okuduğunu belirtmiş veliler de bu bulguyu doğrulamıştır. Bayat ve Çetinkaya'nın (2018) araştırmasında da öğrenciler en çok evde okumaktadır. Ev ortamının çocuğa okuma alışkanlığı kazandıracak şekilde düzenlenmesi (öğrenciye ait oda, kitaplık, sessiz ortam) ebeveynlerin öncelikli sorumlulukları arasındadır.

Öğrencilerin yarısından fazlasının arkadaşlarıyla kitap alışverişi yapmaları; kitaplar hakkında birbirleriyle konuştukları, kitap seçimleri konusunda birbirlerinden etkilendiklerini gösterir.

Kızlarda her gün okuduğunu belirten öğrenci sayısı, erkeklerde her gün okuduğunu belirten öğrenci sayısından fazladır. Davranışın alışkanlığa dönüşmesinde sıklık derecesinin önemi göz önünde tutulduğunda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden okuma alışkanlığının yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu sonuç Deniz (2015) sonuçları ile çelişerek erkek öğrencilerin okuma motivasyonunun daha yüksek çıktığını belirtmiştir. Karademir (2018); Balcı (2009); Kurnaz ve Yıldız (2015); Arı

ve Demir (2013) sonuçları ile örtüşerek kız öğrencilerin okuma sıklık ve motivasyonlarını erkek öğrencilerden yüksek olduğunu belirtmiştir. Durik ve diğerleri (2006) araştırmasında kız öğrencilerin kitap okumaya erkek öğrencilere göre daha çok zaman ayırdıklarını belirtmiştir. Marinak ve Gambrel'in (2010) araştırmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okumaya daha çok değer verdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Arslan ve diğerleri (2009) kız öğrencilerin okumaya karşı erkelere göre olumlu tutum geliştirmelerinin nedenini ilköğretim ve ortaöğretimde erkek öğrencilere oranla daha fazla kitap okumaları ve bunu bir alışkanlık haline getirmelerine bağlamaktadır. Karademir ve Gürsoy'un (2018) araştırmasında kız öğrencilerin kitap okuma oranı erkek öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Erkek öğrenciler kitap okumama nedenlerini bilgisayar kullanımına ayırdıkları zamana bağlamıştır.

5.2.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerinin Okuma Sıklıkları ve Alışkanlıkları

Velilerin %43'ünün kütüphane kaydı bulunmaktadır. Yılmaz'a (2004, s.132) göre: *“Çocuğun, anne ve babasının kütüphaneye gitme sıklığı ve üye olup olmadığı hakkındaki düşüncesi, bir anlamda, ebeveyninin onun gözünde model olma düzeyini yansıtır”* Velilerin yarısından fazlasının kütüphaneye kaydının olmaması ve çocuklarıyla kütüphaneye gitmemeleri velinin rol model olma ve çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırmada yeterli duyarlılığı göstermediği anlamına gelebilir.

Velilerin okuma nedenlerine ve okuma sıklıklarına bakıldığında okuyarak bilgi birikimlerine artıracaklarına, kendilerine geliştirip çocuklarına örnek olacaklarına inandıklarını göstermektedir. Diğer yandan hiç okumayan velilerin oranının düşüklüğü diğer çalışmalara göre (Yıldız, 2016; Yılmaz, 2004) dikkat çekicidir. Bu veri velilerin geçen yıllardaki çalışmalara bakıldığında kitap okuma konusunda bilinçlenmeye başladığı anlamına gelebilir.

Velilerin yarısından fazlası yeterince okumama nedenlerini yoğun çalışma hayatına ve evdeki işler olarak belirtmişlerdir. Velilerin yaklaşık dörtte üçü kitabı en çok evde

okuduğunu belirtmesine rağmen çocuklarıyla kitap okuma etkinliklerini ancak yaklaşık onda biri yapmaktadır. Bu da velilerin çocuklarında okuma alışkanlığı oluşturmada kendi rolünün farkında olmadığı ve öğrenci anketinden elde edilen çocuklarının aileleriyle birlikte okuma beklentilerinden haberdar olmadığı ya da bu beklentilere duyarsız davrandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Husain ve diğerleri (2011) çalışmasında ailelerin okumanın önemine inandıkları ancak bunu destekleme konusunda yeterli özgüvene sahip olmadıklarını belirtmiştir. Birlikte okumaya yönelik ebeveyn özyeterlik algıları, birlikte okuma etkinliğinin niceliğini ve niteliğini etkileyen bir faktör olduğu için (Kotaman, 2009; Lin ve diğerleri, 2015) birlikte okumaya yönelik aile eğitim programlarında özellikle dikkate alınması gereken bir husustur.

5.3.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Kitap Okuma Dışında Diğer Faaliyetler İçin Ayırdığı Süre

Öğrencilerin yaklaşık yarısı kitap okuma dışında teknolojik aletlerle günde ikisaat ve daha fazla vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin okul saatleri (08.00-15.00) düşünüldüğünde evde dinlenme, yemek yeme, ödev gibi aktiviteleri yatma saatine kadar yaklaşık 5-6 saat aktif oldukları, vaktin üçte birini teknolojik aletlerle geçirmeleri okuma alışkanlığı kazanmaları üzerinde olumsuz etki oluşturacaktır. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007); Yaman ve Süğümlü, (2010) çocukların teknolojik aletlerle geçirdiği zaman ve kitap okuma alışkanlığı arasında ters orantı olduğunu belirtmiştir.

İlköğretim ikinci kademedeki eğitim gören öğrencilerin kitap okuma dışındaki faaliyetlere (internette gezinmek, bilgisayar oyunları, televizyon izlemek) ayırdıkları sürenin öğrencilerde kitap okuma alışkanlığı oluşmasında bir engel olduğu söylenebilir. Teknolojik aletlerle gün içerisinde geçirilen zaman (2 saat) cinsiyete göre değişkenlik göstermektedir. İnternette iki saat vakit geçiren erkek öğrenci sayısı, internette iki saat vakit geçiren kız öğrencilerin sayısından fazladır. Bilgisayar oyunlarında hiç zaman geçirmeyen kız öğrenci sayısı, bilgisayar oyunlarında hiç zaman geçirmeyen erkek öğrenci sayısından fazladır. Bilgisayar oyunlarında iki saat

vakit geçiren erkek öğrenci sayısı, bilgisayar oyunlarında iki saat vakit geçiren kız öğrenci sayısından fazladır. Erkek öğrencilerin internette ve bilgisayar oyunlarında her zaman diliminde kız öğrencilerden daha çok vakit geçirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni de erkek çocuklarının babalarını rol model almaları olabilir. Demirer ve arkadaşlarının (2011) ile Akşaçlıoğlu ve Yılmaz'ın (2007) yaptığı çalışmada bilgisayar ve internet kullanımının düzenli kitap okuma alışkanlığını engellediği sonucuna ulaşılmıştır.

Velilere çocuklarına kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için yapılması gerekenler sorulduğunda velilerin %2,1'i teknolojik aletlerle geçirilen zamanı kısıtlamak önerisinde bulunarak çocukların kitap okuma alışkanlığı kazanmasının önünde internet ve bilgisayar kullanımını bir engel olarak görmedikleri söylenebilir. Velilerin çocuklarını internet kullanımı konusunda sınırlamadıkları söylenebilir. Türkyılmaz (2012) çağdaş iletişim araçlarına sahip olma durumu arttıkça kitap okumaya yönelik tutumun azaldığını belirtmiştir. Balcı (2009) ve Gökçe (2011) öğrencilerin boş zamanlarında kitap okumak yerine internet kullanmayı, bilgisayar oyunları oynamayı ve televizyon izlemeyi tercih ettiklerini; anne babaların da bu duruma karşı hoşgörülü davrandıklarını belirtmiştir.

5.4.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuma Olanakları

Okuma alışkanlığını etkileyen bir başka değişken de öğrencinin kendine ait odası olmasıdır. Öğrencilerin yaklaşık dörtte üçünün kendine ait odası bulunmaktadır. Çocuğun kendine ait bir odasının bulunması çocuğun okuma eylemini kendi istediği zaman ve şekilde yapmasını sağlar, kendine ait odası bulunan çocuklarda okuma oranı yükseltebilir. Coşkun'un (2003) araştırması bu sonucu desteklemektedir. Öğrencilerin %78,5'i evde ve %71'i odalarında kitaplık bulunduğunu belirtmişlerdir. Kitaplara istediği zaman ulaşılabilirlik kitap okuma alışkanlığının oluşma ve yerleşmesinde önemli bir kriterdir (Coşkun, 2003). Öğrencilerin dörtte üçünün evlerinde kitaplık olmasına karşın öğrencilerin yarısının evinde '0-50' adet dışı kitap olduğunu belirtilmiş ve velilerin yanıtları da bu bulguyu desteklemiştir, Demir

(2015) iyi bir okurun sahip olması gereken özelliklerden birini de kişinin kendisine ait kitaplık oluşturma bilinci ve çabasında olmak olarak açıklar. Durualp ve diğerleri (2013) çalışmasında öğrencilerin sahip olduğu kitap sayısının kitap okuma alışkanlıklarını arttırmada etkili bir faktör olduğu ve sahip olunan kitap sayısı ile okuma tutumunun doğru orantılı olarak artış gösterdiğini belirtmiştir.

Velilerin beşte dördlük bir kısmı evde kitaplık bulunduğunu belirtmişlerdir. Evde bulunan kitaplık oranlarının yüksek olması çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasına olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir bu sonucu Öztürk ve Aksoy'un (2016) araştırması da desteklemektedir. Velilerin yaklaşık dörtte biri sürekli yayınları takip etmektedir. Velilerin %28,2'si düzenli olarak dergi, gazete takip etmektedir. Durualp ve diğerleri (2013) araştırmasında gazete okuduğunu ifade eden öğrencilerin okuma tutumları gazete okumadığını belirten çocukların okuma tutumundan yüksek çıkmıştır. Ailesi gazete satın alan çocukların okuma tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

5.5.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrenci Ailelerinin Çocuklarının Kitap Okumalarını Teşvik İçin Yaptıkları

Öğrencilerin yarısından fazlası ilk kitaplarıyla onları tanıştıran kişiyi 'annem' olarak belirtmiş velilerden elde edilen bulgular da bu sonucu desteklemiştir. Yapılan çalışmalar annenin okuma alışkanlığının ve eğitim düzeyinin çocuğun okuma alışkanlığında daha etkili olduğu sonuçlarına başka araştırmalarda da ulaşılmıştır (Coşkun, 2003; Yıldız, 2016; Yılmaz, 2004). Annelerin çocuğun kitap okuma alışkanlığında belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin üçte birlik kısmı da ilk kitabını babasının aldığı sonucu göz önünde tutulduğunda ebeveynlerin çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında öncül oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynler çocuklarının okuma alışkanlığı kazanmasında kendilerinin rol model olması gerektiğini belirtirken söyledikleriyle çelişerek velilerin %12,2'si çocuklarıyla okuma saatleri yaptıklarını belirtmişlerdir. Yapılan çalışmalar ailenin rol model olması gerektiğine işaret ederken veliler burada sorumluluklarını yerine getirmemişlerdir (Aktaş ve Gündüz 2013; Dökmen, 1994; Tekin ve Bircan, 1989;

Talmaç, 2013).Öğrencilerin yaklaşık yarısı okuduklarıyla ilgili anne babaları ile konuştuğunu belirtmiştir. Velilerin çocuklarının okudukları kitaplarla ilgili konuşmaları da çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında etkili bir yöntemdir (Unutkan, 2006). Öğrencilerin ancak beşte biri diğer aile üyelerini her gün kitap okurken gördüğünü belirtmiştir. Dökmen'in (1994) ve Deniz'in (2015) yaptıkları çalışmalar ile de örtüşmektedir.

Velilerin yaklaşık yarısı (%41,5) çocuklarını kitapla ilk kez 5-7 yaş aralığında tanıştırdığını belirtmiştir.Yapılan bir araştırma okul öncesi yaş grubunun resimli kitaplarla tanıştırılmasının '*özgün dil ve okuma yazma becerisinin artırılmasına*' sağladığını belirtmektedir (Tanju, 2010, s.33). 0-3 yaş, %25,6'sının 3-5 yaş aralığında ilk okuma kitaplarıyla tanıştırdıkları sonucuyla birlikte, velilerin çocukları kitaplarla tanıştırmada sorumluluklarını yerine getirdikleri söylenebilir.

5.6.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerinin Çocuklarının Okuma Alışkanlığı Kazanmasındaki Rollerini Hakkındaki Farkındalıkları

Velilerin yaklaşık yarısı çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırmak için yapılması gerekeni kitap 'okuyarak çocuklarına örnek olmak' olarak belirtmişlerdir. İşcan ve diğerleri, (2013) araştırmasında, ebeveynler rol model olarak çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırılacağını belirtmişlerdir. Velilerin çok az bir kısmı (%2,1) çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırmak için teknolojik aletleri kısıtlamak önerisinde bulunmuş olsa da öğrencilerden elde edilen verilerde çocuklar günde uzun saatler teknolojik aletlerle vakit geçirdiklerini belirtmişler ve çocukların teknolojik aletlerle geçirdiği zaman ve okuma arasında ters orantı bulunmaktadır (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007). Velilerin çocuklarını gözlemlene noktasında başarılı olmadıkları ve teknolojik aletlerle geçirilen zamanı çocuklarının kitap okuma alışkanlığı kazanmasının önünde bir engel olarak görmedikleri sonucuna ulaşılabilir. Velilerin büyük çoğunluğunun çocuklarına örnek olmak, onlarla birlikte okumak (Dökmen, 1994) cevabı, sorumluluklarının farkında oldukları olarak yorumlanabilir aynı

zamanda öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında ailelerinden beklentileriyle örtüşmektedir.

Veliler çocuklarının okuma alışkanlığı kazanmasında kendilerinin etkili olduğuna inanmasına (%91,8) rağmen hatta çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında en çok etkili kişi olarak anne-babayı gösterirken rol model olma konusunda (birlikte kütüphaneye gitme ve okuma saatleri düzenleme, okuma sıklıkları, kitaplar hakkında konuşmak, kitap hediye etmek, birlikte okumak vb.) düşündüklerini destekleyen davranışlar gerçekleştirmedikleri sonucuna ulaşılmış, çocuklarına rol model olma noktasında bilinçli ve duyarlı olmadıkları söylenebilir. Öztürk ve Aydemir'in (2013) çalışmasında anne babaların kendi başlarına yaptıkları okuma etkinliklerinin çocukların okuma motivasyonları üzerinde etkili olmadığı okuma etkinliklerini çocuklarıyla birlikte yapmaları gerektiği belirtilmiştir. Yakup (2020) çalışmasında öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanmasında en önemli faktörü aile olarak belirtmiştir.

5.7.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuma Alışkanlıkları Kazanmalarında Aile Rollerine Hakkındaki Farkındalıkları

Öğrencilerden okuma alışkanlığı kazandırma konusunda ailelerini puanlamaları istendiğinde (1-10p) öğrencilerin toplam yaklaşık %27'sinin 1-5puan, yaklaşık toplam %57'sinin 6-10puan arasında ailelerini puanladıkları belirtilmiştir. Öğrencilerin yaklaşık yarısının ailelerini kendilerine okuma alışkanlığı kazandırmasında ailelerini yeterli gördükleri söylenebilir. Öğrencilerin okul dışı günlük aktivitelere bakıldığında televizyon izlemeye ve internette vakit geçirmeye çok zaman ayırması kitap okuma alışkanlıklarını olumsuz etkileyerek okuma önünde bir engel teşkil etmektedir. Demirer vd. (2011), İşcan ve diğerleri (2013) araştırmaları da öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasını engelleyen en önemli etken olarak internet ve bilgisayar kullanımını göstermektedir.

Öğrenciler (%45,2) aileleri kendileriyle birlikte kitap okursa ve birlikte kitap okuma saatleri düzenlerse okuma alışkanlığı kazanacaklarına inandıklarını belirtmişlerdir.

Temizyürek vd. (2013), Dökmen (1994) araştırmalarında aileyle yapılan okuma etkinliklerinin çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında öncül olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin %7,3'ü aileleriyle klasik sessiz okuma yöntemi dışında eğlenerek okuma yapmak istediklerini belirtmiştir. Evde farklı okuma yöntemleri ile okuma yapmanın öğrencilerin okuma alışkanlığına olumlu katkı yapacağı düşünülmektedir. Öğrencilere kendilerinin okuma alışkanlığı kazandırmaları için yapılması gerekenleri yazmaları istendiğinde, öğrencilerin tüm beklentilerinin ailelerine yönelik olması öğrencilere okuma alışkanlığının kazandırılması açısından önemlidir. Ailelere okuma alışkanlığı kazandırılırsa öğrencilere de bu durumun yansıtacağı sonucuna ulaşılmıştır.

5.8.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerinin Çocuklarının Okuma Alışkanlıklarına Yönelik Fikir ve Beklentileri

Velilerin büyük bir kısmına göre çocukları okumayı sevdiği, okurken eğlendiği ve kendini geliştirdiği için okuyor. Velilere göre, çocukları okumaktan keyif alarak okuyor. Velilerin yaklaşık yarısı (%47,4) çocuklarının yeterince okumadığını belirterek çocuklarının okuma alışkanlığını yeterli bulmamıştır. Velilerin yaklaşık dörtte üçü (%82,9) çocuklarının her gün kitap okuması gerektiğini ifade etmiştir. Velilerin çoğunluğunun çocuklarının kitap okuma sıklıkları hakkında olumlu görüşe sahip olduğu söylenebilir. Veliler (%65) kitap okumanın çocuklara kazanımı olarak çocuklarının bilgi birikimlerini artıracaklarını düşünmekte olup kitapları bilgi veren araçlar olarak gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.

5.9.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Kendi Okuma Alışkanlıklarına Yönelik Farkındalıkları

Öğrencilerin yarısından fazlası kitap okuma konusundaki öz değerlendirmeleri kendilerini yeterli buldukları yönündedir. Okuma alışkanlığını yeterli bulmayan öğrenciler bunun nedenini ödevlerin çokluğuna bağlamıştır ve bu bulgular Deniz'in (2015) yaptığı araştırma sonucu ile de tutarlıdır. Öğrencilerin (%20,6) yeterince kitap okumama nedenini ödevlerin çokluğu olarak belirtmesi dikkat çekicidir.

PISA'daki başarısızlık nedenleri arasında ev ödevlerinin çok verilmesi (2018 PISA ön raporu) de öğrenci görüşlerini destekler niteliktedir. 21. yüzyılda 'ödev verme' olgusu sorgulanmaya başlanmıştır ve ödevlerin çocukların sosyalleşmesini, ders dışı etkinliklere katılmasını ve hobilerine zaman ayırmasını ortadan kaldırdığını göstermektedir (Güneş, 2014). Okuma alışkanlığını yeterli bulan öğrencilerin çoğunluğu bunun nedenini okumaktan keyif ve okumakla oluşan merakla bağladıkları görülmektedir. Bu bulgular İşcan, Arıkan ve Küçükaydın (2013) sonuçları ile örtüşmektedir.

5.10.İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanmasında Aile ile İlgili Faktörler

Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin ve okuma sıklıkları üzerinde etkisi olmadığı söylenebilir bu sonucu Can ve arkadaşlarının (2010) yaptığı çalışma bulguları da desteklemektedir. Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin okuma sıklıklarının her gün kısmında yoğunlaşması da bu sonucu desteklemektedir.

Şehirde, ilçede yaşayan ve her gün kitap okuyan öğrenci sayısı; büyükşehirde yaşayan ve her gün kitap okuyan öğrenci sayısından yüksektir. Çalışmaya köyden (3kişi), mezradan (1 kişi) katıldığı için kırsal yerleşim yerindeki öğrencilerin okuma sıklıkları ile ilgili yorum yapılamamaktadır.

Kardeş sayısı arttıkça her gün kitap okuma sıklığı düzenli olarak azalmıştır. Hiç kardeşi olmayan öğrencilerin daha yüksek okuma alışkanlığına sahip olduğu söylenebilir.

Ulaşılan sonuçlar çerçevesinde aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1. Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmada, öğrencilerin ağırlıklı beklentileri ailenin rol model olması yönünde olduğu için aileler bilinçlendirilmelidir.
2. Velilere Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kitap okuma yöntemleri ve çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırma konusunda örnek olma

yönünde seminer ve çalışmalar, velilerin okumama nedenlerini çalışma hayatının yoğunluğu ve evdeki sorumluluklar olarak belirtmesiyle uzaktan eğitim şeklinde düzenlenebilir.

3. Annelerin çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında babalara göre daha etkili olması nedeniyle anne-çocuk okuma etkinliklerine yönelik çalışmalar yapılmalı, seminerler düzenlenmelidir.
4. Öğrenciler evde ya da okulda sessiz ve pasif okuma yapmak yerine aile ile ya da okulda farklı tekniklerle okuma yapmalı, okumaya karşı olumlu tutum ve davranış geliştirilmelidir.
5. Öğrenciler kütüphane kullanımına özendirilmeli, ailelerin çocuklarıyla birlikte kütüphaneye gitmesinin okuma alışkanlığı kazandırılmasındaki önemi konusunda aileler bilinçlendirilmelidir.
6. Tomlinson (1999)'a göre farklılaştırılmış öğretim, öğrencilerin öğrenme hızlarını, öğrenme stillerini ve öğrenme ihtiyaçlarını dikkate alarak öğrenme deneyimlerini kişiselleştirmektedir. Bu yaklaşım öğrencilerin özgüvenlerini artırırken öğrenme motivasyonlarını ve performanslarını da olumlu etkilemektedir. Öğretmenler öğrencilere farklılaştırılmış öğretimi temel alan okuma çemberi (reading circle) tekniklerini kullanarak öğrenciyi okuma işinin içine aktif olarak katmalıdır. Öğretmenlere sınıf içinde uygulanacak farklı okuma teknikleri ile ilgili hizmet içi seminerler düzenlenmelidir.
7. Kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin okuma alışkanlıkları detaylı incelenmelidir.
8. İnternet kullanımının ve bilgisayar oyunlarının okuma alışkanlığı kazanılmasının önünde engel olması erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla bilgisayar oyunları ve internet başında zaman geçirmelerinin nedenleri ve bunun okuma alışkanlığına etkileri detaylı olarak araştırılmalıdır.
9. Velilere Aile Farkındalık Programı ile uzaktan eğitim seçeneği ile okuma eğitimi verilmedi.

6.KAYNAKÇA

- Kumar, V., Aaker, D. A. & Day, G. S. (2002). *Essentials of marketing research* (Doctoral dissertation, Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta).
- Ahmad, Z., Tariq, M., Chaudhry., & Ramzan, M. (2020). Çocuklar arasında okuma alışkanlığını teşvik etmede ebeveynin rolü: ampirik bir inceleme. *Kütüphane Felsefesi ve Uygulaması*, 3958,1-21.
- Akçam, G. (1990). Okuma akıcılığı ve anlama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 435-440.
- Aksaçlıoğlu, A. G. & Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
- Akyol, H. (2006). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aksoy, E.,& Öztürk, D. S. (2018). Öğrencilerdeki okuma alışkanlığının öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*,22(1), 143-184.
- Aktaş, Ş.,&Gündüz, O. (2004). *Yazılı ve sözlü anlatım: Kompozisyon sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akwabi, L. A. (2015). *Ücretsiz Gazete ve Okuma Kültürü: People Daily Üzerine Bir Vaka Çalışması* (Doktora tezi, Nairobi Üniversitesi).
- Altuntop, P. (2019). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmak için bir eylem araştırması*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ataünal, A. (2003). *Niçin ve nasıl bir öğretmen*. Ankara: Milli Eğitim Vakfı Yayınları.

- Arı, G. (2016). Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı sözlü iletişim öğrenme alanındaki kazanımlara eleştirel bir bakış. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 235-253.
- Arı, G. (2017). Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (ortaokul) okuma kazanımlarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 685-703.
- Arslan, Y.& Çelik, Z. Ç. E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26), 113-124.
- Baker, L., Mackler, K., Sonnenschein, S.,&Serpell, R. (2001). Parents' interactions with their first grade child during storybook reading and relations with subsequent home reading and activity and reading achievement. *Journal of School Psychology*, (39), 415-438.
- Balcı, A. (2009). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumları, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 264-299.
- Bamberger, R. (1990). *Okuma alışkanlığını geliştirme*. (Bengü Çapar, Çev.). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- Batluralkız, Ç. (2018). *Basılı ve dijital ortamlarda ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerinin karşılaştırılması*, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Batur, Z., Beyret, T. N., & Ulutaş, M. (2018). 2018 LGS Türkçe sorularının PISA okuma becerileri hedefleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1), 595-615.
- Bayat, N., & Çetinkaya, G. (2018). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve tercihleri. *İlköğretim Online*.

- Bayburtlu, Y. S. (2015). 2015 Türkçe dersi öğretim programı ve 2006 Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 10(15).
- Bekar, Ü. (2005). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmalarında ailenin rolü*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bergin, C. (2001). The parent-child relationship during beginning reading. *Journal of Literacy Research*, 33, 681-706.
- Bircan, İ. & Tekin, M. (1989). Türkiye’de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları, *Ankara Üniv. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 393-410.
- Black, A. & Young, J. (2005). Attitudes to reading: An investigation across the Primary years. Conference proceedings, pleasure, passion provocation at a national conference. Gold Coast, Young, J. (Ed.).
- Can, A., Deniz, E., & Çeçen, M. A. (2016). Ortaokul öğrencilerinin okuma tutumları. *Türk Çalışmaları*, 11(3), 645-660.
- Coşkun, Y. D. D. E. (2002). Okumanın hayatımızdaki yeri ve okuma sürecinin oluşumu. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (11).
- Coşkun, E. (2002). Okumanın hayatımızdaki yeri ve okuma sürecinin oluşumu araştırma. *Türk Bilim Araştırmaları*, (11), 231-244.
- Coşkun, A. G. E. (2003). Çeşitli değişkenlere göre lise öğrencilerinin etkili okuma becerileri ve bazı öneriler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 101.
- Çakmak, T. & Yılmaz, B. (2009). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 489-509.

- Çelebi, N., Güner, H., Kaya, G. T. & Korumaz, M. (2014). Neoliberal eğitim politikaları ve eğitimde fırsat paketleri uluslararası sınavların (PISA, TIMSS ve PIRLS) analizi. *Tarih Kültür Sanat Araştırmaları Dergisi*, 3 (3), 33-75.
- Demir, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin okuma tutum ve alışkanlıkları üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(4), 1657-1671.
- Demirer. V., Çintaş, Y.,& Sünbül, A. M. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar ve internet kullanılan ile kitap okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki: Konya ili örneği*.10(3), 1028-1036.
- Demirel, Ö. (2002). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2010). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö.,& Ün, K. (1987). *Eğitim terimleri*, Ankara: Şafak Matbaası. Pegem A Yayıncılık.
- Deniz, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 3(2), 46-64.
- Dökmen, Ü. (1994). *Okuma becerisi, ilgisi ve alışkanlığı üzerine psikososyal bir araştırma*. İstanbul: MEB Yayınları.

- Durik, A. M., Vida, M., & Eccles, J. S. (2006). Task values and ability beliefs as predictors of high school literacy choices: A developmental analysis. *Journal of Educational Psychology*, 98(2), 382-393.
- Dymock, S.J. (2000). The effect of sustained silent reading on reading comprehension: A review of the research. Paper presented at the National Reading Conference, 50th annual meeting, Scottsdale, AZ. Einhorn, J.A. (1979).
- Er, Z. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin okuma becerilerinin geliştirilmesinde ailenin etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erden, B. (2020). Türkçe, matematik ve fen bilimleri dersi beceri temelli sorularına ilişkin öğretmen görüşleri. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 270-292.
- Ertürk, S. (1982). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Ergün, M. (2015). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Erdoğan, N. I. (2016). Erken çocukluk döneminde çocuk-ebeveyn birlikte okuma etkinliklerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(3), 1071-1086.
- Gökçe, E. (2011, 5-7 Ekim). İlköğretim öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları. 3. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Gül, E. (2021). *İlkokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmasını etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Bir karma yöntem araştırması* (Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Güneş, F. (2014). Eğitimde ödev tartışmaları. Bartın Üniversitesi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 1-25.

Güneş, F. (2009). Türkçe Öğretiminde Günümüz Gelişmeleri ve Yapılandırıcı Yaklaşım. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 1-21.

Güney, N., Aytan, T., Kaygana, M.,& Şahin, E.Y. (2014). Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okuduğu kitap sayısı ile akademik başarıları arasındaki ilişki üzerine bir değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 151-165.

Gürçan, H. İ. (1999). *Okuma alışkanlığı ile kitap yayıncılığının kültürel iletişim ve teknolojisine bağlı sorunları karşısında Türkiye koşulları temelinde bir model önerisi*. (Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Güzel, Ü. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin okuma motivasyonları ile okuma tutum ve alışkanlıkları arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Husain, F. M., Choo, J. C. S.,& Singh, M. K. M. (2011). Malaysian mothers' beliefs in develop in gemergen tliteracy through reading. *Procedia-Socialand Behavioral Sciences*, 29, 846–855

İşcan, A., Arıkan, İ. B. & Küçükaydın, M. A. (2013). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve okumaya ilişkin tutumları. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 2013(11), 1-16

Karademir, M. (2018). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının düzeyi nedir* (Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Karademir, M., & Gürsoy, B. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 247-282.

Karakaya, F., Bulut, A. E., & Yılmaz, M. (2020). Fen lisesi öğretmenlerinin TEOG ve LGS sistemlerine yönelik görüşleri. *İhlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 116-126.

Karataş, K. (2001). Toplumsal değişme ve aile. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12(2), 89-98.

Karatay, H., Külâh, E. & Kaya, S. (2020). Okuma alışkanlığını geliştirme yöntem, teknik ve modelleri. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 8(1), 89-107.

Karasar, N. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

Kayalan, M. *Etkili ve Hızlı Okuma Sanatı*. İstanbul: Real Yayıncılık, 1992.

Kayhan, E., Altun, S. & Gürol, M. (2019). Sekizinci sınıf Türkçe öğretim programı (2018)'nın 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 20-35.

Koç, A. (2020). Öğrencilerin kitap okuma tutumları ile kitap okumanın DKAB öğretim programındaki değerlere etkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Amasya İlahiyat Dergisi*, (15), 275-319.

Kotaman, H. (2009). Ana-babaların hikâye kitabı okumaya ilişkin özyeterlilik ölçeği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 767-780.

Kurulgan, M., & Çekerol, S. G. (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma.

Lin, J., Stephanie, M.R.,&Sabrina, K. (2015). Maternalreading self-efficacyassociatedwithperceivedbarriersto reading. *Child Development Research*, 1–7. doi: 10.1155/2015/218984.

Malhotra, N. K. (2004). Marketing Research an Applied Orientation, 4. Edition, PearsonPrenticeHall, New Jersey.

Marinak, B. A.,&Gambrell, L. B. (2010). Reading motivation: Exploringtheelementarygendersgap. *Literacy Researchand Instruction*, 49(2), 129-141. DOI: 10.1080/19388070902803795.

MEB. (2018). Türkçe Öğretim Programı (1-8.Sınıflar). Ankara.

Mert, E.L. (2014). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma ilgi düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Çalışmaları*, 9(3), 959-968.

Mete, G. (2017).İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine bir araştırma (Malatya ili örneği). *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 1(1), 43-66.

Mut,G.,&Gelişli,Y.(2021).Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığının oluşmasında etkili olan faktörlere ilişkin görüşleri.*Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1),92-113.

Nagy, N.M., Campenni, C.E.,& Shaw, J.N. (2000). A survey of sustained silent reading practices in seventh-grade classrooms. *Reading Online* [On-line]. 1-12. Available: www.readingonline.org/articles/nagy/ssr.html.

Odabaş, H. (2005). Ülkemizde Okuma Alışkanlığı Ve Eleştirel Okuma 31 Mart 2005 Tarihinde Nasreddin Hoca İlköğretim Okulu-Etimesgut’da Düzenlenen. *Öğrenen Toplumda Okul Kütüphaneleri” Temalı Panelde Sunulan Tebliğ Metnidir.*

Oğuzkan, A. F. (1974). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK

- Orhan, R. (2017). Alışkanlık. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 301-316.
- Ortaş, İ. (2007). Kitap Okuru Bir Toplum Mıyuz-1, Çukurova Üniversitesi, *Ekin Bülteni*, Haziran 2007.
- Özen Altınkaynak, Ş., & Yanıklar, C. (2014). Anne ve babaların okul öncesi eğitime devam eden çocuklarının gelişimine yönelik beklentileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 56-72.
- Özbek, Ö. Y., & Taneri, P. O. (2021). İlkokullar için akran zorbalığı önleme modülünün tanıtımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 55-87. doi: 10.54558/jiss.995077
- Öztürk, E., & Aydemir, Z. İ. (2013). Başlangıç Düzeyi Okuyucularının Okuma Motivasyonlarının, Günlük Kitap Okuma Süreleri ve Ailenin Okuma Durumuna Göre Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 1105-1116.
- Öztürk, S.D., & Aksoy, E. (2016). İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin veli görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 562-591.
- Pardon, L.S. (2004). What every teacher needs tok now about comprehension. *The Reading Teacher*, 58(3), 272-280. Doi:10.1598/Rt.58.3.5
- Piaget, J. (2010). *Çocuğun gözü ile Dünya* (Çeviren; Yerguz, İ). Ankara, Dost Yayınları
- Remzi, C. A. N., Türkyılmaz, M., & Karadeniz, A. (2010). Ergenlik dönemi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 1-21.

- Sevgi, S., & Karakaya, M. (2021). Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı ve Problem Çözme Becerisinin İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2), 1203-1225.
- Tomlinson, C. A. (1999). The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Sukhram, D. P., & Hsu, A. (2012). Ebeveynler ve çocuklar arasında okuma ortaklıkları geliştirmek: Birlikte okuma programı üzerine bir yansıma. *Erken Çocukluk Eğitimi Dergisi*, 40, 115-121.
- Talmaç, M.A. (2013). *Hızlı okuma ve anlama teknikleri*. Gaziantep: Ebrun Bilgi ve İletişim Teknolojileri.
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığına genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(21), 30-39.
- Taşkesenlioğlu, L. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir inceleme. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9).
- Telli, A. (2021). *Ortaokul öğrencilerinin okuma güdülenmeleri ile ebeveynlerinin eğitim düzeyi ve okuma kültürü görünüşleri arasındaki ilişki üzerine bir inceleme*. (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Temizyürek, F., Çolakoğlu, K. B., & Coşkun, S. (2013). Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 114-150.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2011). Türkiye okuma kültürü haritası. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (2018). Pisa 2018 Türkiye ön raporu. Ankara

Tierney, A. L. & Nelson III, C.A. (2009). Beyin gelişimi ve ilk yıllarda deneyimin rolü. *Sıfırdan üçe*, 30 (2), 9.

Tutkun, Ö. F. (2010). 21. yüzyılda eğitim programının felsefi boyutları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 993-1016.

Türkiye’de kitap okuma oranı (2013). 25 Ağustos 2021 tarihinde. <http://www.matbaacilarodasi.org.tr/?Syf=26&Syz=73862/2014> adresinden erişildi.

Türkyılmaz, M. (2012). *Gençlik romanlarının okuma becerisine etkisi ve değerler aktarımı bakımından incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Unutkan, P. Ö. (2006). Anne babaların kitap okumaya ilgilerinin çocukların dil gelişimi açısından ilköğretime hazırbulunuşluğuna etkisi, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 285- 293

URL-1. *Türkiye’nin PISA, TIMSS ve PIRLS gibi uluslararası öğrenci başarı araştırmalarındaki performansı*, Erişim 5 Ekim, 2022, <https://www.malumatfurus.org/turkiye-pisa-timss-pirls/>

URL-2. *ABİDE 2018 değerlendirme çerçevesi çalıştay raporu*. MEB. Erişim 20 Mart, 2022, <https://abide.meb.gov.tr/>

URL-3. *PIRLS- uluslararası okuma becerileri gelişim araştırması*. MEB. Erişim 5 Mart, 2022, <https://kutahyaodm.meb.gov.tr/www/pirls-uluslararasi-okuma-becerilerinde-gelisim-arastirmasi/icerik/48>

URL-4. *Yarenler okuyor*. MEB. Erişim 22 Nisan, 2022, <https://cankiri.meb.gov.tr/www/yarenler-okuyor-kitap-okuma-projesi-tanitim-toplantisi-gerceklestirildi/>

URL-5. 2023 vizyonu (2019, Aralık 25). MEB. Erişim 20 Mayıs, 2022,
<https://tegm.meb.gov.tr/www/2023-vizyonu/icerik/23>

URL-6. *Türkçe-Matematik-Fen Bilimleri öğrenci başarı izleme araştırması*. MEB.
Erişim 5 Kasım, 2022, <http://odsgm.meb.gov.tr>

URL-7. *Türkiye Okuma Kültürü araştırması*). Erişim 25 Mayıs, 2022,
<http://okuyayplatformu.com/wp-content/uploads/2020/02/okuma-kulturu-arastirmasi.pdf>

URL-8. *Gelir ve yaşam koşulları araştırması*. TÜİK. Erişim 2 Haziran, 2022, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi-2021-45581>

Ülper, H. (2011). Öğrenci açısından okumaya güdüleyici etmenler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 941-960.

Ünalın, Ş. (2006). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Wilson, J. D. & Casey L. H. (2007). Under standing the Recreational Reading Patterns of Secondary Students. *Reading Improvement*, 44(1), 40-48.

Yakup, A. (2020). Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin kitap okuma profilleri. *Söylem Filoloji Dergisi*, 5(1), 278-303.

Yalçın, A., & Aytaş, G. (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Basım Yayım Pazarlama. ISBN:975 338 402-5

Yaman, H., & Süğümlü, Ü. (2010). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ders dışı kitap okuma alışkanlıkları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(1), 291-306.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: SeçkinYayıncılık.

- Yıldız, M. (2013). Okuma motivasyonu, akıcı okuma ve okuduğunu anlamanın beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarındaki rolü. *Türk Çalışmaları*, 8(4), 1461-1478
- Yıldız, A. K. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığı kazanmasında rol model olarak aile. *Mavi Atlas*,(7), 95-112.doi: 10.18795/ma.94919
- Yılmaz, B. (1990). *Okuma alışkanlığı ve Yenimahalle ilçe halk kütüphanesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, B. (1993). *Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü*. Kütüphaneler Gn. Md. Kütüphanecilik Dizisi
- Yılmaz, B. (2000). Viyana İlkokullarında okuyan Türk öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Bilgi Dünyası*, 1(29), 280-306.
- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerin duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 115-136.
- Yılmaz, C.,& Okur, A. (2010). İlköğretim okullarındaki okuma etkinliklerinde göz ardı edilen bir konu: sözcük öğretimi, TÜBAR-XXVII, 753-773. ebeveynlerin duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 115-136.
- Zikmund, W. G. (1997). *Business Research Methods*, 5. Edition, The Dryden Press, Orlando.
- Züleyha, E. R.,& Arıcı, A. F. (2018). Ortaokul öğrencilerinin okuma becerilerinin geliştirilmesinde ailenin etkisi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(1), 1-21.

7.EKLER

EK-1

AİLELERİN OKUMA ALIŞKANLIKLARINA DAİR EBEVEYN FORMU

1.Cinsiyetiniz

Kadın ()

Erkek ()

2. Öğrenim Durumunuz:

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite()

Yüksek Okul ()

Yüksek Lisans()

Doktora ()

3. Medeni Durumunuz:

Evli ()

Bekar ()

Diğer ()

4. Aylık geliriniz:

0-3000 TL arası()

3000-6000 TL arası()

6000-9000 TL arası()

9000 TL ve üzeri ()

5.Yaşadığınız yerleşim yeri

Büyükşehir ()

Şehir ()

İlçe ()

Köy ()

Mezra ()

6.Evdeki çocuk sayısı nedir?

1 ()

2 ()

3 ()

4 ve üzeri ()

7. Ortaokula giden çocuk sayısı nedir?

1 ()

2 ()

3 ()

4 ve üzeri ()

8.Çocuğunuzun devam ettiği sınıf nedir?

5. sınıf ()

6. Sınıf ()

7. Sınıf ()

8. Sınıf ()

9. Çocuğunuzun cinsiyeti nedir?

Kız ()

Erkek ()

10. Çocuğunuzun ilk okuma kitabıyla kaç yaşında tanıştı?

0-3 arasında()

3-5 arasında()

5-7 arasında ()

7-9 arasında ()

Diğer ()

11. Çocuğunuza ilk okuma kitabını kim aldı?

Anne ()

Baba ()

Öğretmen ()

Arkadaş ()

Kendi ()

Diğer ()

12. Kütüphane kaydınız var mı?

Evet ()

Hayır ()

13. Çocuğunuzla birlikte kütüphaneye gider misiniz?

Evet ()

Hayır ()

14. Çocuğunuz okuldan ya da kütüphaneden ne sıklıkla kitap ödünç alır?

Ayda 2 ya da daha fazla ()

Ayda bir ()

İki ayda bir ()

Yılda 1 ()

Hiçbir zaman ()

Diğer ()

Açıklayınız.....

15. Çocuğunuz en çok nerede kitap okuyor?

Evde ()

Okulda ()

Kütüphanede ()

Fırsat bulduğu her yerde ()

16. Çocuğunuzun kitap okuma nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

Okumayı sevmek ()
Kendini geliştirmek ()
Eğlenmek ()
Okul dersleri ve ödevler ()
Diğeri ()
Açıklayınız.....

17.Çocuğunuz yeterince kitap okuduğunu düşünüyor musunuz?
Evet ()
Hayır ()
Fikrim yok()
Diğeri()
Açıklayınız.....

18. Çocuğunuzun ne sıklıkta kitap okumasını istersiniz?
Her gün ()
Ayda 3 kitap veya daha fazla ()
Ayda 1 kitap ()
2 ayda 1 kitap ()
Yılda 1 kitap ()
Diğeri ()
Açıklayınız.....

19.Kitap okumanın çocuğunuza neler kazandıracağını düşünüyorsunuz?
Okul başarısını artırır()
Hayata hazırlar ()
Bilgi birikimini artırır()
Diğeri ()
Açıklayınız.....

20. Sizce çocuğunuzun kitap okumasında en çok rolü olan kişi kimdir?
Anne ()
Baba ()
Öğretmen ()
Arkadaş ()
Kardeş ()
Diğeri ()

21. Evinizde çocuğunuza ait kitaplık var mı?
Evet ()
Hayır ()

22. Evinizde kitaplık var mı?
Evet ()
Hayır ()

23. Evinizde kitaplık varsa evin hangi bölümünde?
Salon ()
Oturma Odası ()

Çocuk Odası ()
Çalışma Odası ()
Diğer ().....

24. Evinizdeki ders kitapları dışında okuma kitabı sayısı nedir?

0-50 arası ()
50-100 arası ()
100-300 arası ()
300-500 arası ()
500 ve üzeri ()

25. Okuldan ya da kütüphaneden ne sıklıkla kitap ödünç alırsınız?

Ayda 2 ya da daha fazla ()
Ayda bir ()
İki ayda bir ()
Yılda 1 ()
Hiçbir zaman ()
Diğer ()
Açıklayınız.....

26. Kitap okuma nedeninizi aşağıdakilerden hangisi ile açıklarsınız?

Boş zamanımı değerlendirmek ()
Kendimi geliştirmek ()
Çocuğuma örnek olmak ()
Bilgili düzeyimi artırmak ()
Diğer ()
Açıklayınız.....

27. Kitap okuma sıklığınız nedir?

Her gün ()
Ayda 3 ya da daha fazla ()
Ayda 1 ()
2 ayda 1 ()
Yılda 1 ()
Hiç okumam ()
Diğer () Açıklayınız

28. En çok nerede kitap okursunuz?

Evde ()
İş yerinde ()
Toplu taşımada ()
Fırsat bulduğum her yerde ()
Okumam ()
Diğer ()
Açıklayınız.....

29. Evdeki diğer yetişkinlerin kitap okuma alışkanlığı var mı?

Evet ()
Hayır ()

Kısmen ()

30. Çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmada ailenin önemli olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet ()

Hayır ()

Kısmen ()

31. Çocuğunuzla kitap okumak için vakit ayırıyor musunuz?

Evet ()

Hayır ()

32. Çocuğunuzla kitap okumak için vakit ayırıyorsanız ne kadar sıklıkla bunu yapıyorsunuz?

Her gün ()

Birkaç gün de bir ()

Haftada bir ()

Hiç okumam ()

Diğer ()

Açıklayınız.....

33. Çocuğunuzla okuduğunuz kitap hakkında konuşuyor musunuz?

Evet ()

Hayır ()

Kısmen ()

34. Çocuğunuzun kitap okuma alışkanlığını desteklemek için neler yapıyorsunuz?

Onunla okurum ()

Okuyarak örnek olurum ()

Kitap hediye ederim ()

Kitap fuarı ya da kütüphaneye götürürüm ()

Diğer ()

Açıklayınız.....

35. Eve günlük, haftalık, aylık gazete ya da dergi girmekte midir?

Evet ()

Hayır ()

36.Yeterince kitap okumadığınızı düşünüyorsanız bunun en önemli 3 nedenini sıralar mısınız?

1.....

2.....

3.....

37. Sizce çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için ailelerin yapması gereken en önemli 3 şey nedir?

Bu konuda eklemek istedikleriniz?

EK-2

ÖĞRENCİ OKUMA ALIŞKANLIKLARI ANKETİ

Yaşınız nedir?

11 ()

12 ()

13 ()

14 ()

Diğer ()

1. Cinsiyetiniz nedir?

Kız ()

Erkek ()

2. Sınıfınız nedir?

5. sınıf ()

6. sınıf ()

7. sınıf ()

8. sınıf ()

4.Yaşadığınız yerleşim yeri

Büyükşehir ()

Şehir ()

İlçe ()

Köy ()

Mezra ()

5.Ailenizin sosyo- ekonomik düzeyi?

Alt ()

Orta ()

Üst ()

6.Annenizin eğitim düzeyi nedir?

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

Yüksek Lisans ()

Doktora ()

7.Babanızın eğitim düzeyi nedir?

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

Yüksek Lisans ()

Doktora ()

8. Annenizin mesleği nedir?

Öğretmen ()

Memur ()

Doktor ()

Hemşire ()

Esnaf ()

Çiftçi ()

Diğer ().....

9. Babanızın mesleği nedir?

Öğretmen ()

Memur ()

Doktor ()

Hemşire ()

Esnaf ()

Çiftçi ()

Diğer ().....

10. Kardeş sayınız?

0 ()

1 ()

2 ()

3 ()

4 ()

5 ()

Diğer ()

11. Kitap okumaktan hoşlanır mısınız?

Evet ()

Hayır ()

12. İlk kitabınızı kim aldı?

Kendim ()

Annem ()

Babam ()

Arkadaşım ()

Öğretmenim ()

Diğer ()

Açıklayınız.....

13. Kitap okuma nedeniniz aşağıdakilerden hangisi/hangileridir?(Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz)

Boş zamanımı değerlendirmek ()

Kendimi geliştirmek ()

Hoş vakit geçirmek ()

Bilgili düzeyimi artırmak ()

Derslerimde başarılı olmak ()

Ailemi mutlu etmek ()

Okuma ödevimi yapmak ()

Diğer ()

Açıklayınız.....

14. Kitap okuma sıklığınız nedir?

Her gün ()

Ayda 2 ya da daha fazla ()

Ayda bir ()

İki ayda bir ()

Yılda 1 ()

Hiçbir zaman ()

Diğer ()

Açıklayınız.....

15. Okuyacağınız kitapları kim seçer?

Annem ()

Babam ()

Kendim ()

Öğretmenim ()

Arkadaşım ()

Diğer ()

Açıklayınız.....

16. En çok nerede kitap okursunuz?

Evde ()

Okulda ()

Kütüphanede ()

Fırsat bulduğu her yerde ()

Diğer ()

Açıklayınız.....

19. Dijital kitap okuma sıklığınız nedir?

Ayda 2 ya da daha fazla ()

Ayda bir ()

İki ayda bir ()

20. Arkadaşlarınızla ödünç kitap alışverişi yapar mısınız?

Evet ()

Hayır ()

21. En çok nerede kitap okursunuz?

Evde ()

Okulda ()

Kütüphanede ()

Fırsat bulduğu her yerde ()

Diğer ()

Açıklayınız.....

22. Kütüphaneye gitme sıklığınız nedir?

Her gün ()

Ayda 2 ya da daha fazla ()

Ayda bir ()

İki ayda bir ()

Yılda bir ()

Hiçbir zaman ()

23. Okuldan ya da kütüphaneden ne sıklıkla kitap ödünç alırsınız?

Ayda 2 ya da daha fazla ()

Ayda bir ()

İki ayda bir ()

Yılda 1 ()

Hiçbir zaman ()

Diğer ()

Açıklayınız.....

24. Bir günde aşağıdaki aktivitelere ayırdığınız süreyi saat olarak belirtiniz?

- Televizyon izlemek: Hiç () Bir saatten az () İki saat () İki saatten az ()
Spor yapmak: Hiç () Bir saatten az () İki saat () İki saatten az ()
İnternette gezinmek: Hiç () Bir saatten az () İki saat () İki saatten az ()
Bilgisayar oyunu oynamak: Hiç () Bir saatten az () İki saat () İki saatten az ()
Cep telefonu kullanmak: Hiç () Bir saatten az () İki saat () İki saatten az ()
Çalışarak aile ekonomisine katkıda bulunmak: Hiç () Bir saatten az () İki saat ()
İki saatten az ()
25. Evde kendinize ait kitaplığınız var mı?
Evet ()
Hayır ()
26. Evdeki televizyon sayısı nedir?
0 ()
1 ()
2 ()
3 ()
4 ()
27. Evinizde kitaplık var mı?
Evet ()
Hayır ()
28. Evinizde kitaplık varsa evin hangi odasındadır?
Salon ()
Oturma odası ()
Çocuk odası ()
Diğer ()
29. Evinizdeki ders kitapları dışında okuma kitabı sayısı nedir?
0-50 arası ()
50-100 arası ()
100-300 arası ()
300-500 arası ()
500 ve üzeri ()
30. Evde kendinize ait kitaplığınız var mı?
Evet ()
Hayır ()
31. Ailenizle birlikte kitap alışverişi yapar mısınız?
Evet ()
Hayır ()
32. Ailenizle birlikte kitap okuma saatleri yapar mısınız?
Evet ()
Hayır ()
Bazen ()
33. Okuduğunuz kitaplarla ilgili anne babanızla konuşur musunuz?
Evet ()
Hayır ()
Bazen ()
34. Evde diğer aile üyelerini kitap okurken görme sıklığınız?
Her gün ()
Ayda 2 ya da daha fazla ()
Ayda bir ()

İki ayda bir ()

Yılda bir ()

Hiçbir zaman ()

35.Okuma alışkanlığınızı yeterli buluyor musunuz?

Evet ()

Hayır ()

36. Okuma alışkanlığınızı yeterli bulmuyorsanız bunun en önemli 3 sebebini sıralayınız?

1.....

2.....

3.....

37. Okuma alışkanlığınızı yeterli buluyorsanız bunun en önemli 3 sebebini sıralayınız?

1.....

2.....

3.....

38.Ailenin okuma alışkanlığı kazanma/ kazandırma konusundaki önemini 1'den 10'a kadar bir numara vererek değerlendirebilir misiniz?

.....

39. Ailelerin çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırmak için yapması gereken 3 şeyi sıralar mısın?

1.....

2.....

3.....

Bu konuda eklemek istedikleriniz varsa sıralayınız

.....

EK-3

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-49835440-199-32085
Konu : Araştırma İzni (Nezihe BİLGİÇ)

ÇANKIRI VALİLİĞİ İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı 198311083 numaralı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Nezihe BİLGİÇ, "Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Veli Etkisi" isimli tez çalışması kapsamında müdürlüğünüze bağlı okullarda öğrenci ve öğrenci velileri ile anket yapmak talep etmektedir.

İlgili öğrenciye araştırma konusu kapsamında gerekli kolaylığın gösterilmesini arz ederim.

Prof. Dr. Coşkun POLAT
Enstitü Müdürü

Ek: Nezihe BİLGİÇ Anket

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 4RVL-G15R-8TL6

Belge Doğrulama Adresi : <https://ebys.karatekin.edu.tr/sorgu/sorgula.aspx>

Adres: Çankırı Karatekin Üniversitesi Rektörlük Ek Hizmet Binası Yeni Mahalle 15
Temmuz Şehitler Bulvarı No:10 Pk:18200 Merkez / Çankırı
Telefon No : 0 376 213 26 26
e-Posta : sbe@karatekin.edu.tr

Fax No :
İnternet Adresi :
<https://www.karatekin.edu.tr/>

Bilgi İçin : İsmail ŞENOL
Teknisyen
Telefon No:4096

EK-4

EK-5

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Nezihe BİLGİÇ
Doğum Yeri	
Doğum Tarihi	

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Gazi Üniversitesi- Kastamonu Eğitim Fakültesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölüm	Türkçe Öğretmenliği

YÜKSEK LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Karatekin Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı	Eğitim Bilimleri

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	YDS (....) YÖKDİL (....) TOEFL (....) EILTS (....)
...	Yok

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	
Görevi/Pozisyonu	Uzman Öğretmen
Tecrübe Süresi	15 yıl

KATILDIĞI

Kurslar	Talim Terbiye Kurulu Kitap İnceleme ve Kitap yazma
Projeler	Erasmus Demokratik Toplumdan Demokratik Okula

İLETİŞİM

Adres	
E-mail	